

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

**GODISNJI IZVJEŠTAJ O STANJU POLJOPRIVREDE
U FEDERACIJI BiH ZA 2019. GODINU**

- ZELENI IZVJEŠTAJ -

Sarajevo, 2020. godine

SADRŽAJ

I. U V O D	3
II. UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA MINISTARSTVA	5
III. SEKTORSKA ANALIZA – POLJOPRIVREDA	6
A. PREGLED STANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI	10
A.1. Merkantilna proizvodnja	10
A.2. Sjemenska proizvodnja	24
A.3. Mjere zemljišne politike	27
B. PREGLED STANJA U ANIMALNOJ PROIZVODNJI	32
B.1. Govedarstvo	32
B.2. Ovčarstvo	38
B.3. Kozarstvo	39
B.4. Svinjogojstvo	41
B.5. Pčelarstvo	43
B.6. Peradarstvo	46
B.7. Akvakultura	48
IV. ANALIZA STANJA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI	51
V. MJERE NOVČANIH PODRŠKI PO MODELU POTICAJA PROIZVODNJI 57	
A. Novčane podrške u biljnoj proizvodnji	57
B. Novčane podrške u animalnoj proizvodnji	66
VI. RURALNI RAZVOJ	81
VII. OSTALE VRSTE NOVČANIH PODRŠKI	84
VIII. PREGLED UKUPNO ODOBRENIH I ISPLAĆENIH PODRŠKI	86
IX. KONTROLE NOVČANIH PODRŠKI	87
X. REGISTAR POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I REGISTAR-KLIJENATA	88
IX. PREPORUKE	90

I. UVOD

Preduslovi za razvoj poljoprivredne proizvodnje u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji se ogledaju u: povoljnim agroklimatskim uslovima, kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu, velikom broju najrazličitijih poljoprivrednih kultura, tradicionalnim poljoprivrednim proizvodima, kvalitetom poljoprivrednih proizvoda koji su dostigli vrhunski nivo, velikom broju autohtonih i izvornih proizvoda, znanju i trudu poljoprivrednih proizvođača, nisu iskorišteni u potpunosti.

Radi prezentovanja dostignuća u ovom sektoru, a na osnovu člana 52. Zakona o poljoprivredi ("Službene novine Federacije BiH" br. 88/07, 4/10, 27/12 i 7/13), Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (u daljem tekstu: Ministarstvo) izrađuje izvještaj o stanju poljoprivrede u prethodnoj kalendarskoj godini pod nazivom "Zeleni izvještaj".

Ovaj izvještaj sadrži ocjenu stanja i privrednog položaja poljoprivrede, te prijedlog i način provođenja mjera poljoprivredne politike u narednom periodu. Poljoprivreda i prehrambena industrija Federacije BiH su veoma važne sa stanovišta društveno-ekonomskog razvoja naše zemlje. Važnost sektora prije svega ogleda se u njegovom ekonomskom značaju, odnosno relativno visokom udjelu sektora u stvaranju bruto domaćeg proizvoda. Dodatno, njegova ekonomska održivost, sposobnost za rast, omogućava izvozne pretpostavke u vremenu krize i određen ekonomski rast, što čini poljoprivredni sektor osnovnim "stabilizatorom" društva i ekonomije Federacije BiH. Trenutno u našoj zemlji, i uslovima u kojima živimo, poljoprivredna proizvodnja nudi realne pretpostavke za zapošljavanje stanovništva, pogotovo u ruralnim područjima.

U skladu sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom EU potrebna je dalja transformacija dosadašnje poljoprivredne politike iz jednog modela (poticaja proizvodnji) u mjere koje se ogledaju u tri stupa, a koje sadrže mjere tržišno-cjenovne politike, odnosno mjere direktnih plaćanja (I stup), strukturne mjere i mjere politike ruralnog razvoja (II stup) i mjere vezane za opće usluge u poljoprivredi (III stup).

Što se tiče direktnih podrški (I stup) u okviru Programa novčanih podrški za 2019. godinu nastavilo se sa primjenom Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 42/10), na osnovu kojeg su obuhvaćene podrške u sklopu mjera poticanja proizvodnje i plaćanja u sklopu mjera strukturne politike.

Visina sredstava odobrenih Budžetom Federacije BiH za 2019. godinu od 68.700.000,00 KM Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva za subvencije privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu nisu bila u visini koja je propisana članom 3. stav (2) Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju (3-6% ukupnih prihoda i primanja Budžeta Federacije BiH), kao ni Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji

Bosne i Hercegovine (2015.-2019.g.). Iz tog razloga izdvojena sredstva nisu bila dovoljna da se u Program uvedu podrške za sve modele iz Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju i proizvodnje iz modela poticaja proizvodnji, iz Dodatka II. navedenog zakona.

Stavljena je u funkciju aplikacija koja se koristi kod realizacije novčanih podrški u poljoprivredi, čime su otklonjene određene poteškoće vezano za proces apliciranja i obrade zahtjeva, kako za poljoprivrednike (klijente), tako i za službenike općina, nadležnih kantonalnih ministarstava kao i Ministarstva. U cilju transparentnije raspodjele odobrenih sredstava, kontrole njihovog utroška, kao i preporuke Revizije iz prethodnog perioda, Ministarstvo se opredijelilo za izradu i primjenu softvera, aplikacije za obradu novčanih podrški u poljoprivredi, baziranog na Registru poljoprivrednih gazdinstava i Registru klijenata koji će u Federalni platni sistem uvesti sistemski rješenja uz veću efikasnost, efektivnost i ekonomičnost kao i transparentnost u obradi zahtjeva i isplate novčanih podrški. Ovaj sistem također omogućava izradu različitih analiza, izvještaja kao i monitoring realizacije propisanih mjera.

Imajući u vidu naprijed navedeno, neophodno je bilo pristupiti izradi novog Pravilnika koji bi na adekvatan način propisao način i uslove za ostvarivanje prava na novčanu podršku po modelu poticaja proizvodnji.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je preko svojih predstavnika u radnim grupama aktivno sudjelovalo u izradi izvještaja o realizaciji Strateškog plana ruralnog razvoja BiH 2018.-2021. godine.

Upravo su u toku aktivnosti na realizaciji projekta EU4AGRI koji implementira sredstva iz IPA II za 2018. godinu, pri čemu će biti izvršena raspodjela oko 30 miliona eura. Glavnina sredstava iz ovog projekta (oko 16 miliona eura) trebala bi biti usmjerena u podršku investicijskim projektima za povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača i subjekata koji posluju sa hranom u okviru agroindustrije (povećanja obujma proizvodnje, jačanje proizvodnih kapaciteta i infrastrukture, uvođenje standarda kvalitete, prilagođavanje klimatskim promjenama, stavljanje u funkciju i održivo upravljanje poljoprivrednim zemljištem i sl. U ovu kategoriju mjera pripada i poboljšanje kvaliteta života u ruralnim zajednicama te institucionalno i administrativno jačanje kapaciteta na svim nivoima vlasti za bržu integraciju u EU. Dio sredstava namijenjen je jačanju institucija odgovornih za poslove poljoprivrede (oko 4 miliona eura).

Preostali dio (cca 10 miliona eura) namijenjen je jačanju institucija i prilagođavanju zakonodavstva BiH u oblastima sigurnosti hrane, veterinarstva i zaštite zdravlja bilja EU zakonodavstva. Ovo je vrlo važna oblast bez čijeg uređenja nećemo moći izvoziti naše poljoprivredne i prehrambene proizvode na EU tržište. Važno je naglasiti da u pitanje može doći i izvoz na tržišta na koja sada uspješno izvozimo iz razloga što sve zemlje neprestano povećavaju zahtjeve prema standardima sigurnosti hrane nastojeći zaštititi svoje potrošače, ali i proizvodnju od bilo kakve vrste zdravstvenih rizika. Zbog

toga je uspostava sistema sigurnosti hrane u BiH postalo važan prioritet, te je kao prioritet ugrađeno i u IPA II.

Sektor poljoprivrede u EU nalazi se na početku novog ciklusa programiranja poljoprivredne politike za razdoblje 2021.-2027. godina, a sukladno novom zakonodavstvu koje regulira izradu strateških dokumenata u Federaciji BiH, sva federalna ministarstva, a time i Federalno ministarstvo poljoprivrede treba izraditi novu sektorsku strategiju usklađenu sa spomenutim ciklusom EU politika. To je prilika za davanje dodatnog impulsa približavanju i usklađivanju sa EU politikama u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja što moramo učiniti sustavno, racionalno i s većom dozom odlučnosti nego do sada.

II. UNUTRAŠNJA ORGANIZACIJA FEDERALNOG MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

Poslovi iz djelokruga Ministarstva vrše se u okviru sljedećih 13 organizacionih jedinica:

1. Kabinet ministra;
2. Sektor za poljoprivredu i prehrambenu industriju;
3. Sektor za ruralni razvoj i poljoprivredne savjetodavne službe;
4. Sektor za poljoprivredna plaćanja;
5. Sektor za veterinarstvo;
6. Sektor za vode;
7. Sektor za šumarstvo i lovstvo;
8. Služba za upravljanje projektima;
9. Sektor za finansije i računovodstvo;
10. Sektor za pravne, kadrovske i opće poslove;
11. Služba za informaciono – komunikacijske tehnologije;
12. Jedinica za internu reviziju;
13. Federalna uprava za šumarstvo (FUŠ)

U Ministarstvu je sistematizovano 145 radnih mjesta, a popunjeno 94. Za izvršenje poslova i zadatka iz nadležnosti poljoprivrede i prehrambene industrije, ruralnog razvoja i plaćanja je sistematizirano 48, a zaposleno 34 službenika. U Sektoru za poljoprivredu i prehrambenu industriju je sistematizovano 22, a zaposleno 18 državnih službenika, u Sektoru za ruralni razvoj i poljoprivredne savjetodavne službe sistematizovano je 10 radnih mjesta, a popunjeno 6, dok je u Sektoru za poljoprivredna plaćanja sistematizovano 16 radnih mjesta od toga popunjeno 12 radnih mjesta.

U zemljama okruženja, poljoprivredi kao važnoj grani privrede, dat je daleko veći značaj nego u Bosni i Hercegovini, a samim tim i u Federaciji BiH, što se ogleda između ostalog i brojem uposlenih službenika u ovom sektoru. Iz navedenog se može zaključiti da se zbog nedovoljnih administrativnih kapaciteta u Federaciji BiH dovodi u pitanje provođenje programskih aktivnosti Ministarstva kao i dalje ispunjavanje obaveza iz SSP-a koje su u njenoj nadležnosti.

III. SEKTORSKA ANALIZA - POLJOPRIVREDA

3.1. Strateški ciljevi i prioritete Ministarstva u skladu sa Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u mandatnom periodu 2015. – 2019. godini su:

1. Razvoj poljoprivrede i pripadajućih sektora uz podizanje tehničko-tehnološkog nivoa, efikasnije korištenje raspoloživih resursa, te uvažavanje zahtjeva modernih tržišta.
2. Osiguranje uslova za snažnije generiranje stabilnijeg dohotka u okviru poljoprivrednog sektora i unaprjeđenje kvalitete života u ruralnim sredinama.
3. Održivo upravljanje prirodnim resursima i prilagođavanje poljoprivrede klimatskim promjenama.
4. Prilagođavanje institucionalno-zakonodavnog okvira i poljoprivredne politike sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije (CAP EU) uz uvažavanje stepena razvijenosti poljoprivrednog sektora Federacije BiH.

3.2. Program rada Ministarstva

Program rada Ministarstva za 2019. godinu bio je koncipiran na realizaciji strateških ciljeva, podciljeva, prioriteta i mjera kroz definisanje i provođenje strategija, politika, zakona i drugih propisa iz nadležnosti Ministarstva, te usaglašavanje istih sa pravnom stečevinom EU i drugim međunarodnim sporazumima i obavezama zaključenim od strane BiH, u bliskoj saradnji sa vladinim i nevladinim partnerima, s ciljem osiguravanja održivog razvoja sektora poljoprivrede, prehrambene industrije, veterinarstva, šumarstva i vodoprivrede putem racionalnog korištenja i zaštite prirodnih resursa, podrške proizvođačima i razvoja ruralnih područja.

Programske aktivnosti navedenog strateškog cilja 1 su posebno usmjerene na realizaciju slijedećih operativnih ciljeva i to:

- Ubrzavanje preuzimanja EU zakonodavstva – (pravni okvir u oblasti poljoprivrede uskladiti sa EU standardima - izrada zakona);
- Smanjivanje razlika u uslovima poslovanja u odnosu na zemlje regiona;
- Povećanje brojnosti i kvaliteta stočnog fonda;
- Jačanje prepoznatljivosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na domaćem i internacionalnom tržištu;
- Regulatorno-organizaciono, materijalno-finansijsko, personalno i stručno jačanje poljoprivrednog savjetodavstva;
- Unaprjeđenje gospodarenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta; (zaštita zdravlja bilja, realizacija Akcionih planova i izrada izvještaja);
- Ruralni razvoj (program, projekti i obuke).

3.3. Zakonska regulativa iz oblasti poljoprivrede u Federaciji BiH

- Zakon o poljoprivredi („Službene novine Federacije BiH“, br. 88/07, 4/10, 27/12 i 7/13),
- Zakon o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“, br. 42/10 i 99/19),
- Zakon o stočarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13),
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu („Službene novine Federacije BiH“, broj 64/04),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“, broj 52/09),
- Zakon o zaštiti bilja od bolesti i štetočina koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list R BiH", br. 2/92 i 13/94),
- Zakon o sjemenu i sadnom materijalu („Službene novine Federacije BiH“, br. 55/01 i 31/14),
- Zakon o poljoprivrednim savjetodavnim službama („Službene novine Federacije BiH“, broj 66/13),
- Zakon o vinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 55/12).
- Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“, broj 72/16).

Navedene zakone prate podzakonski akti koji su doneseni na osnovu istih.

3.4. Usvojeni zakonski i podzakonski akti u Federaciji BiH u 2019. godini

- Zakon o izmjenama i dopunama zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“ broj 99/19),
- Produženo važenje Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2015.-2019.god. za jednu godinu (Zaključcima Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj: 1389/2019. od 05.12.2019. godine, Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH broj: 01-02-2365/19 od 18.12.2019. godine i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH broj: 02-02-2365/19 od 19.12.2019. godine),
- Odluka o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2019. godinu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Službene novine Federacije BiH, broj 37/19),
- Odluka o izmjenama Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava s kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2019. godinu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Službene novine Federacije BiH, broj 97/19),
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarenja novčanih podrški po Modelu ruralno razvoja (Službene novine FBiH, broj 54/19),
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po Modelu ostalih vrsta podrški (Službene novine FBiH, broj 54/19).

3.5. Federalni propisi koji su bili u postupku izrade i donošenja:

- Program ruralnog razvoja u Federaciji BiH za period 2018.-2021.
- Zakon o izmjenama Zakona o poljoprivredi FBiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju,
- Zakon o slatkovodnom ribarstvu u Federaciji BiH,
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

3.6. Registri koji se vode u ministarstvu iz oblasti poljoprivrede i prehrambene industrije

- Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata (RPG I RK),

- Registar laboratorija za kontrolu kvaliteta poljoprivrednog sjemena,
- Registar proizvođača poljoprivrednog sjemena, presadnica i micelija jestivih i ljekovitih gljiva,
- Registar proizvođača poljoprivrednog sadnog materijala,
- Registar dorađivača poljoprivrednog sjemena,
- Registar uvoznika poljoprivrednog sjemena, sadnog materijala, presadnica i micelija jestivih i ljekovitih gljiva,
- Registar pravnih i fizičkih lica za promet fitofarmaceutskim sredstvima,
- Registar distributera i uvoznika mineralnih gnojiva,
- Registar mineralnih gnojiva,
- Registar proizvođača, prerađivača, uvoznika i distributera biljki, biljnih proizvoda i reguliranih objekata (FITOREGISTAR),
- Registar uzgajivača uzgojno vrijednih životinja,
- Registar pčelara i pčelinjaka,
- Registar ergela,
- Registar subjekata iz oblasti prehrambene i duhanske industrije.
- Registar poljoprivrednih savjetodavaca,
- Registar poljoprivrednih savjetodavnih službi.

A. PREGLED STANJA U BILJNOJ PROIZVODNJI ZA 2019. GODINU

Poljoprivredna proizvodnja je vrlo značajna privredna djelatnost u Federaciji BiH i zasigurno može predstavljati temelj razvoja gospodarstva.

Pregledom stanja u biljnoj proizvodnji za 2019. godinu na području Federacije BiH, možemo konstatirati da za ratarsku, voćarsku i vinogradarsku proizvodnju, uzgoj industrijskog i ljekovitog i aromatičnog bilja, donekle i povrtlarsku proizvodnju koje se odvijaju u potpunosti na otvorenom, najznačajniji faktor uspješnosti proizvodnje su klimatski uslovi koji vladaju tokom vegetacije a i tokom stadija mirovanja tako da se smatraju odlučujućim faktorom za ostvarivanjem visokih i stabilnih prinosa odnosno cjelokupne biljne proizvodnje. Pored temperature koja u našim klimatskim uslovima može biti ekstremna (visoka ili niska) i na taj način negativno utjecati na prinose, količina padalina i njezin raspored tokom vegetacijskog perioda je najvažniji faktor koji utiče na visinu prinosa. Pomenuti uslovi u odnosu na prethodnu godinu bili su nepovoljniji. Na klimu nije moguće izravno uticati te je ona ograničavajući faktor u proizvodnji i postizanju visokih i stabilnih prinosa. Primjenom odgovarajuće agrotehnike moguće je do određene granice ublažiti pojedine klimatske elemente, na čemu treba raditi u narednom periodu.

Prema prirodi i porijeklu proizvoda, poljoprivredna proizvodnja se dijeli na grane, oblasti: biljnu i stočarsku proizvodnju. Ova dva osnovna oblika poljoprivredne proizvodnje međusobno su usko povezana. To su ustvari dva stepena poljoprivredne proizvodnje.

Biljna proizvodnja predstavlja njen prvi stepen, proizvodnju organske tvari od strane biljaka. Prema tome, biljna proizvodnja kao jedini način proizvodnje organske tvari, koja je osnovna potreba živih bića na zemlji, javlja se kao uslov opstanka životinjskog svijeta. Biljni proizvodi se koriste za ishranu ljudi i stoke i kao sirovina u industriji, pa je samim tim veoma važno izvršiti njen pregled stanja. Biljna proizvodnja obuhvata gajenje svih važnih ratarskih, povrtnih, voćarskih i vinogradarskih kultura. Pregledom stanja u ovoj proizvodnji u 2019. godini u donosu na prethodnu godinu, obuhvaćene su zasijane i požnjevene površine, broj rodnih stabala voća i trsova vinove loze, te ostvareni ukupni i prosječni prinosi.

Godišnji izvještaj o stanju biljne proizvodnje u prethodnoj godini radi se na osnovu saradnje sa kantonalnim ministarstvima nadležnim za poslove poljoprivrede, Federalnim zavodom za statistiku i ostalim dostupnim službenim putem dostavljenim podacima i službenim izvorima podataka za ovu proizvodnju.

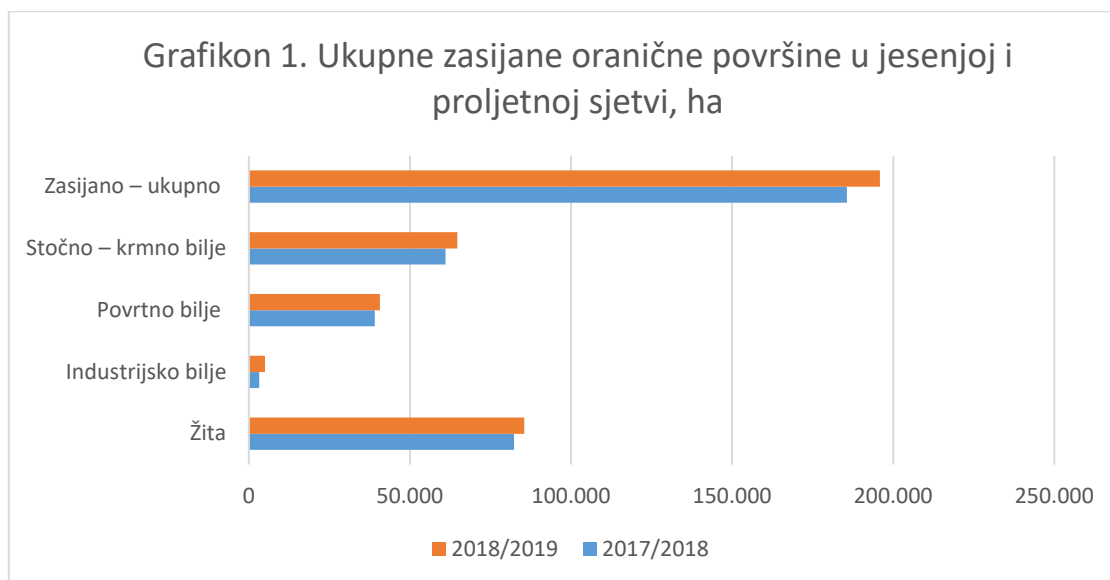
A.1. MERKANTILNA PROIZVODNJA

ZASIJANA ORANIČNA POVRŠINA

U Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu 2018./2019. godine došlo je do povećanja ukupne zasijane oranične površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u odnosu na prethodni vremenski period (2017/2018) za 5%, što se može vidjeti iz datog usporednog prikaza

zasijanih površina u jesenjoj i proljetnoj sjetvi u 2017./2018. i 2018./2019. i na Grafikonu 1.

Promatrano po grupama usjeva u proljetnoj i jesenjoj sjetvi, bilježi se povećanje zasijanih površina i to kod žita za 3,9 %, krmnog bilja za 5,9 %, povrtnog bilja za 4,1%, a kod industrijskog bilja bilježimo značajno uvećanje za 55,5% u odnosu na sjetvu u 2017./2018. godini.

Iz datog pregleda sjetvenih površina po kulturama, te na osnovu podataka sadržanih u Tabeli 1. i predstavljenim u Grafikonu 2. zaključuje se da je u periodu 2018./2019. došlo do povećanja zasijanih površina u odnosu na 2017/2018. godinu kod slijedećih kultura; soje za 4,5%, lucerke za 7%, djeteline za 4,8%, mješavine mahunarki za 10,4%, kukuruz za krmu za 3,3%, TDS za 4,6% i ječma za 1%, a smanjenje zasijanih površina zabilježeno je kod: pšenice za 4,9%, raži za 16,4%, stočne repe 20,3%, kukuruz-zrno za 3,1%, duhana za 12% i kod svih povrtnih kultura došlo je do smanjenja u prosjeku za 4,2%.

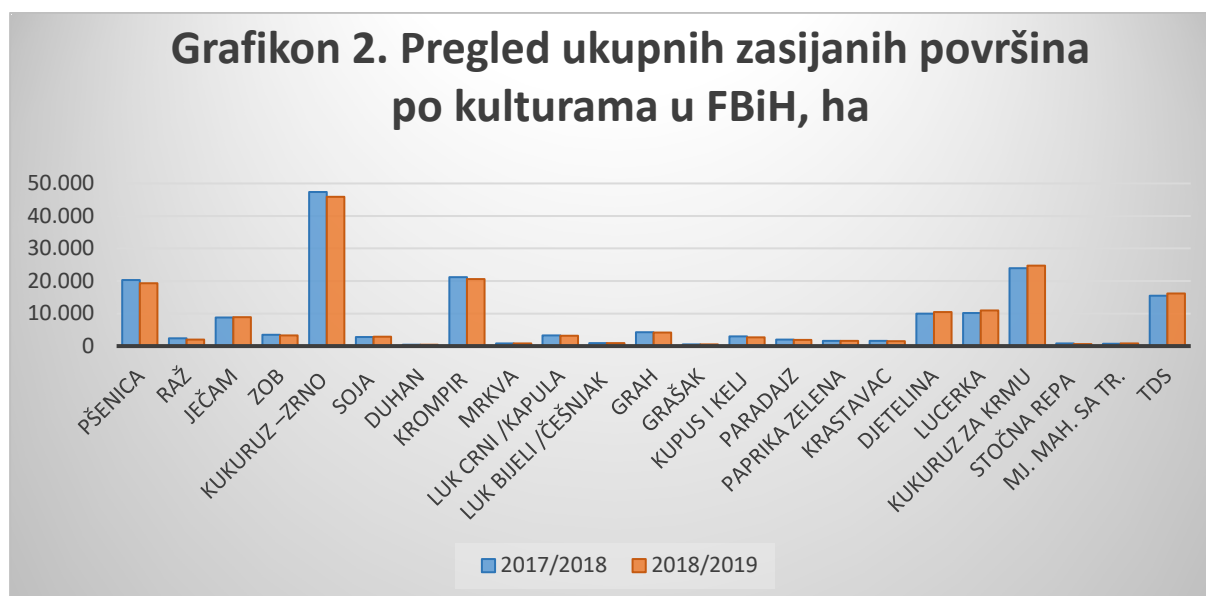
Tabela 1. Pregled ukupnih zasijanih oraničnih površina u Federaciji BiH, ha

Poljoprivredna kultura	2017./2018.	2018./2019.	Indeks
Žita	82.300	85.517	103,9
Industrijsko bilje	3.186	4.956	155,5
Povrtno bilje	39.088	40.687	104,1
Stočno – krmno bilje	61.089	64.696	105,9
Zasijano – ukupno	185.663	195.856	105,5
Pšenica	20.351	19.359	95,1
Raž	2.368	1.981	83,6
Ječam	8.774	8.866	101,0

Zob	3.477	3.322	95,5
Kukuruz –zrno	47.330	45.868	96,9
Soja	2.751	2.875	104,5
Duhan	435	383	88,0
Krompir	21.187	20.580	97,1
Mrkva	832	808	97,2
Luk crni /kapula	3.238	3.147	97,2
Luk bijeli /češnjak	947	903	95,4
Grah	4.218	4.123	97,8
Grašak	539	514	95,4
Kupus i kelj	2.973	2.713	91,3
Paradajz	1.987	1.896	95,4
Paprika zelena	1.598	1.561	97,7
Krastavac	1.569	1.478	94,2
Djetelina	9.957	10.433	104,8
Lucerka	10.193	10.911	107,0
Kukuruz za krmu	23.944	24.731	103,3
Stočna repa	806	642	79,7
Mješavina mahunarki sa travama	719	794	110,4
TDS	15.470	16.174	104,6

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Grafikon 2. Pregled ukupnih zasijanih površina po kulturama u FBiH, ha

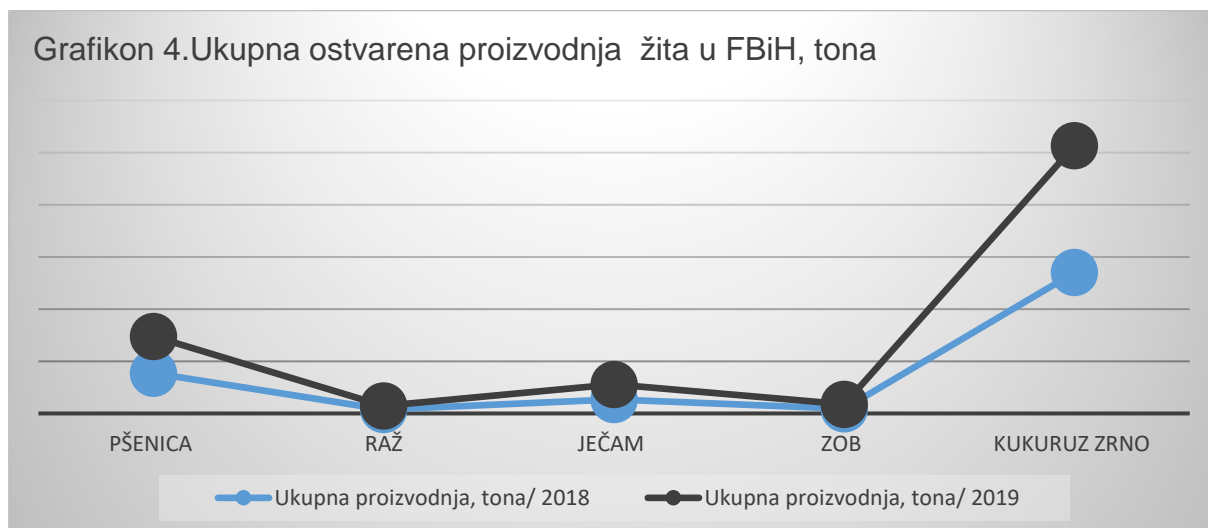
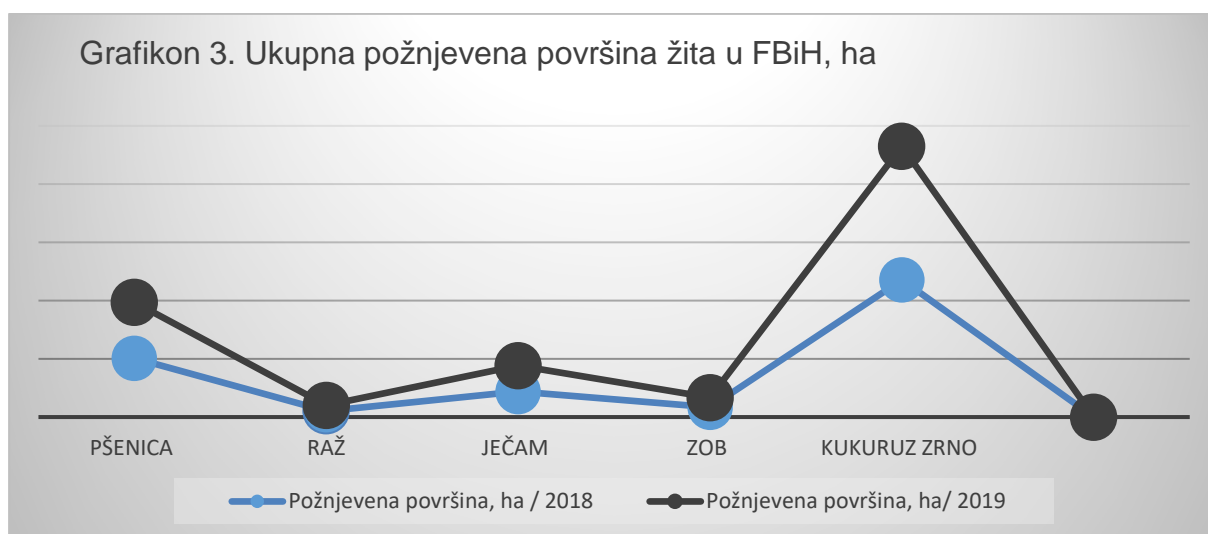
OSTVARENA PROIZVODNJA I PRINOSI USJEVA

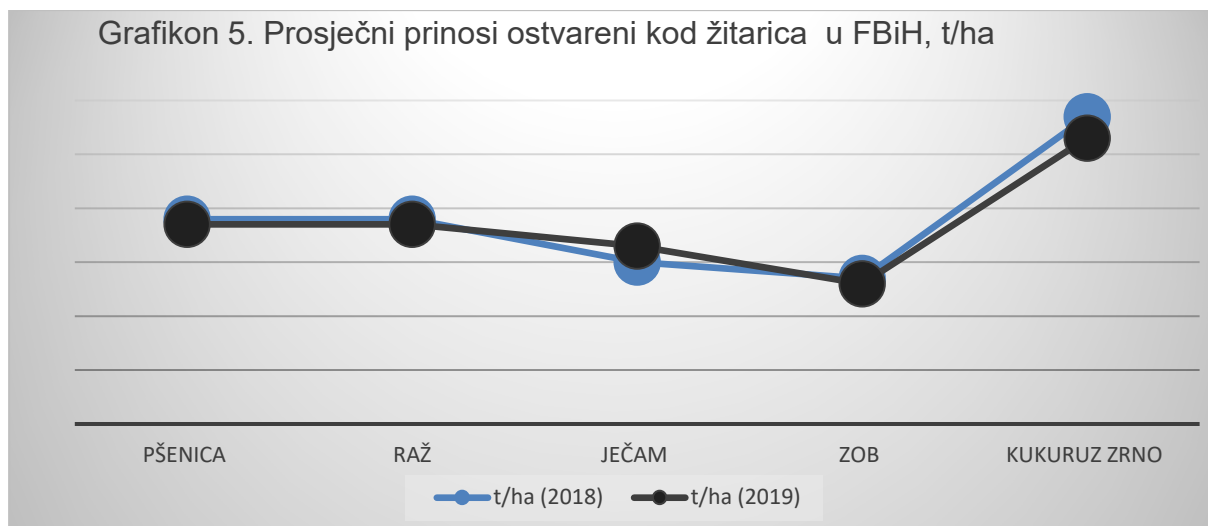
U Federaciji Bosne i Hercegovine ostvareni ukupni prinosi žita u 2019. godini su umanjeni u odnosu na 2018. godinu. Smanjenje ukupno proizvedenih količina žita

(pšenica, raž, zob i kukuruz-zrno) posljedica je nepovoljnih klimatskih uslova u 2019. godini, pa je samim tim bio i manji prosječni prinos žitarica po jedinici površine.

Pšenice je proizvedeno 70.872 tona, što predstavlja umanjeње ukupne proizvodnje za 7,73%, a ostvareni prosječni prinos iznosio je 3,7 t/ha, što predstavlja umanjeње za 2,63% u odnosu na prethodnu godinu. Prosječni prinos u 2019. godini je veći kod ječma, u odnosu na prethodnu godinu za 9,4% .

Pregled požnjevenih površina, ukupne proizvodnje i ostvarenih prosječnih prinosa kod žitarica dat je u Grafikonima 3, 4 i 5.

Kod svih povrtnih kultura se bilježi umanjeње ukupno proizvedenih količina i prosječnih prinosa. Što se tiče krmnog bilja, došlo je do znatnog povećanja zasijanih površina 2019. u odnosu na 2018. godinu.

Pregled podataka o požnjevenim površinama, ostvarenim ukupnim prinosisima i proizvodnji po jedinici mjere kod povrća, dat je u Tabeli 2. i Grafikonu 6, 7 i 8, a pregled stanja kod proizvodnje krmnog bilja dat je u Tabeli 2. i Grafikonu 9, 10 i 11.

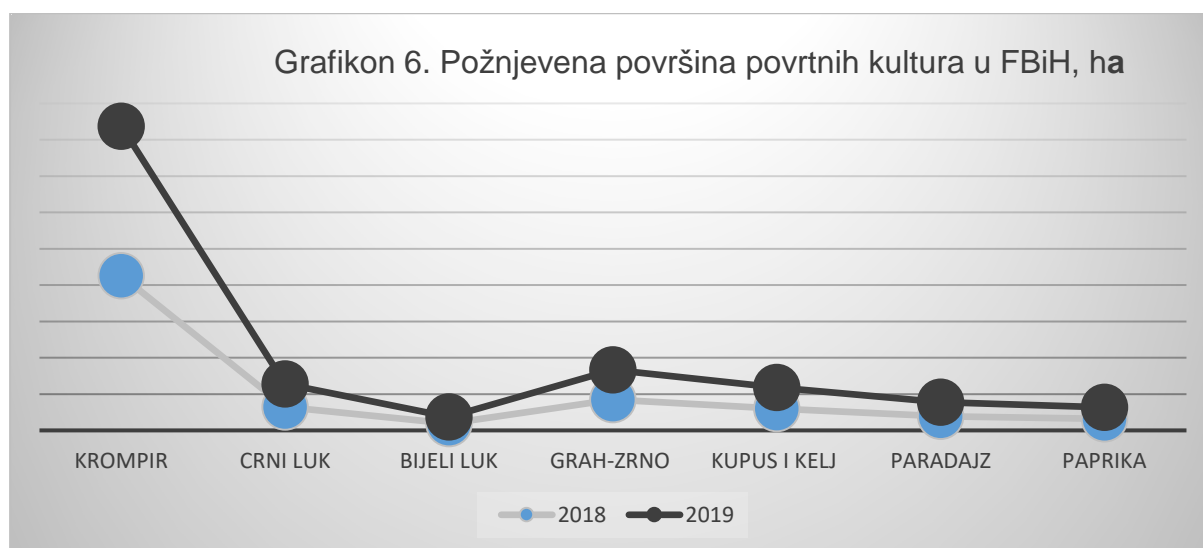
Tabela 2. Pregled požnjevenih površina, ostvarene proizvodnje i prosječnih prinosa u 2018. i 2019. godini u FBiH

Usjev	Požnjevena površina, ha	2018.		2019.			Indeks-prinos
		Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	
Godina							2019/18
Pšenica	20.175	76.936	3,8	19.299	70.982	3,7	97,3
Raž	2.095	7.569	3,8	1.970	6.963	3,7	97,3
Ječam	8.770	26.608	3,0	8.861	29.122	3,3	109,4
Zob	3.404	9.161	2,7	3.305	8.628	2,6	94,2
Kukuruz zrno	47.126	270.282	5,7	45.807	243.093	5,3	89,9
Krompir	21.286	204.720	9,6	20.580	199.890	9,7	97,6
Crni luk	3.228	28.462	8,8	3.147	28.238	9,0	99,2
Bijeli luk	951	3.702	3,9	903	3.403	3,8	91,9
Grah-zrno	4.224	6598	1,6	4.093	6.479	1,6	98,2
Kupus i kelj	3.000	39.641	13,2	2.888	37.778	13,1	95,3

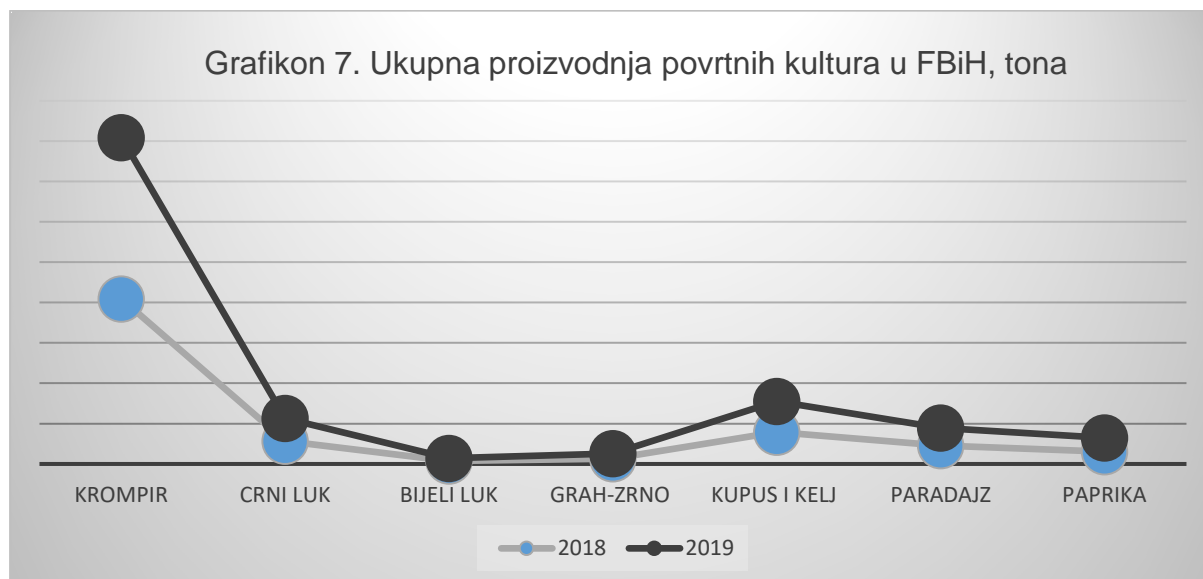
Paradajz	1.964	22.731	11,6	1.896	22.013	11,6	96,8
Paprika	1.605	15.178	9,5	1.561	17.153	11,0	113,0
Djetelina	9.931	39.725	4,0	10.433	40.534	3,9	102,0
Lucerka	10.087	41.567	4,1	10.896	44.373	4,1	106,8
Kukuruz za krmu	23.771	498.306	21,0	24.612	403.754	16,4	81,0
Stočna repa	682	8.501	12,5	641	7.822	12,2	92,0
DTS	15.927	55.277	3,5	16.173	56.896	3,5	102,9

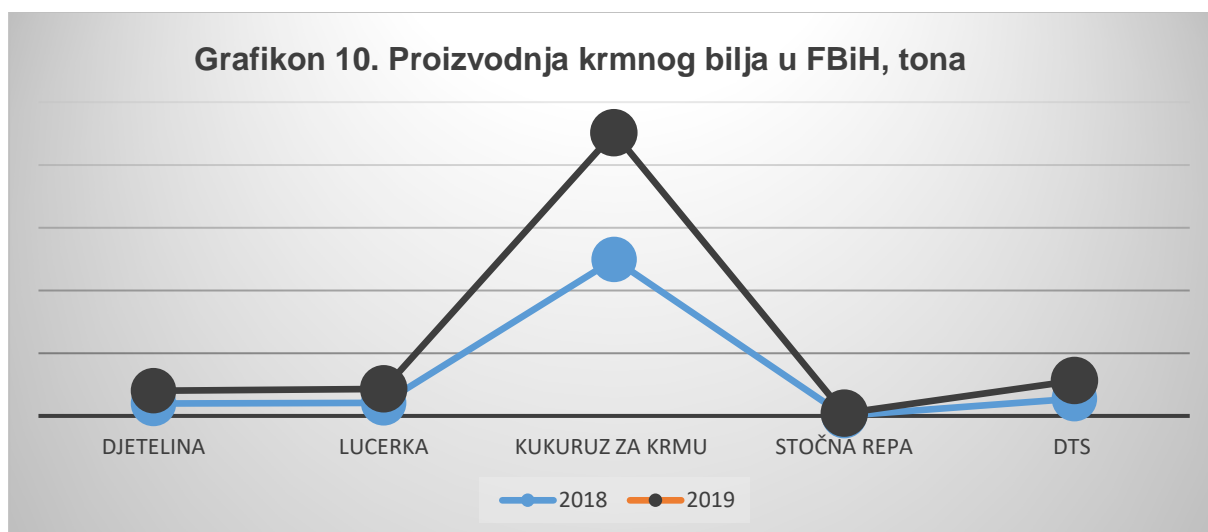
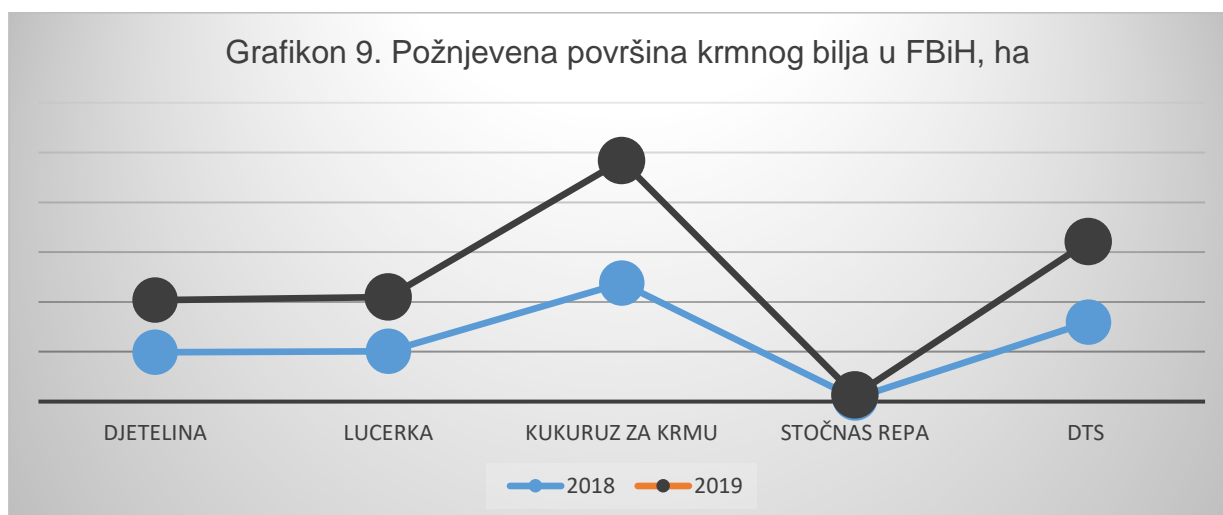
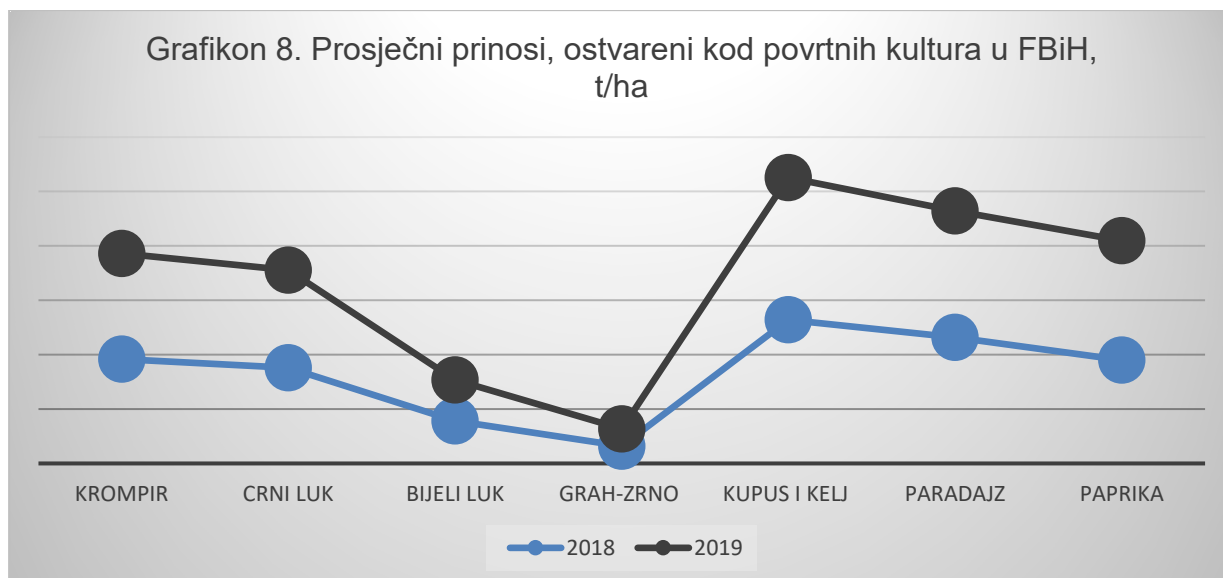
Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

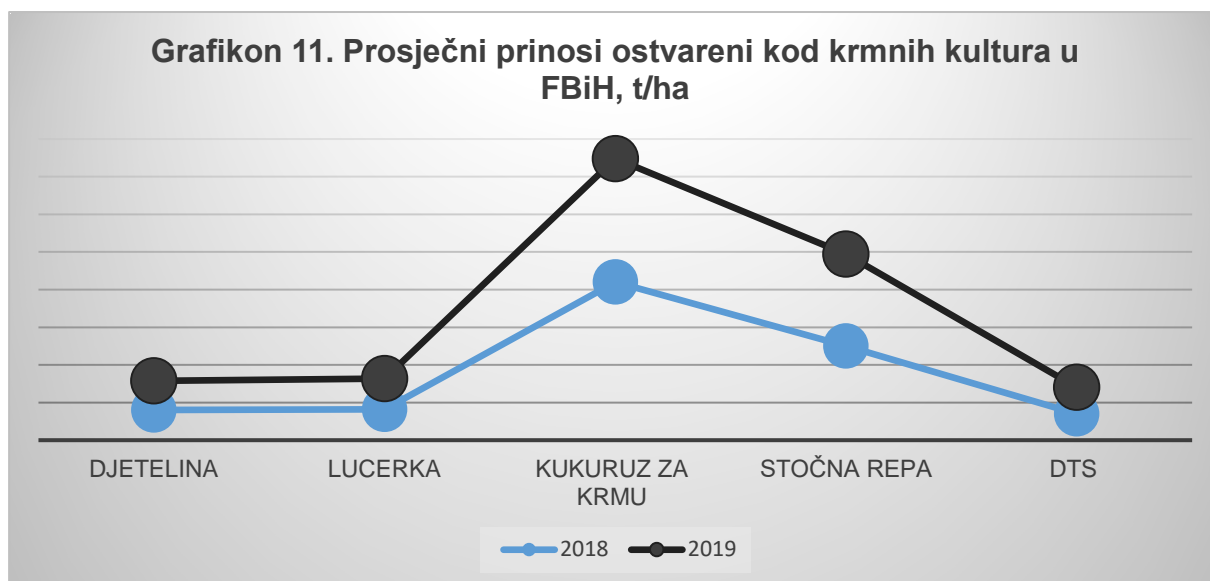
Grafikon 6. Požnjevena površina povrtnih kultura u FBiH, ha

Grafikon 7. Ukupna proizvodnja povrtnih kultura u FBiH, tona

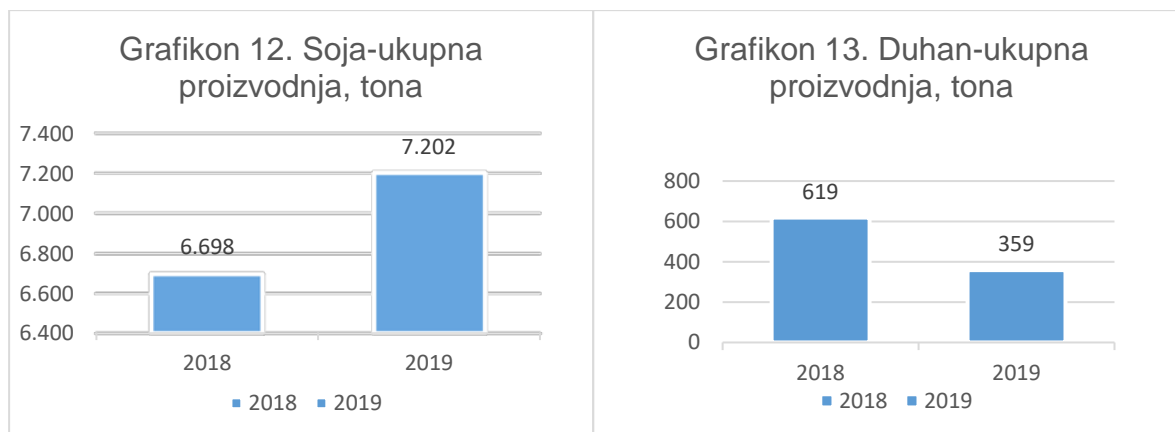

Pregled podataka o požnjevenim površinama za industrijsko bilje, te ostvarenih ukupnih i prosječnih prinosa, dat je u Tabeli 2.a., pregled ostvarene proizvodnje dat je u Grafikonima 12. i 13. Na osnovu podataka iz Tabele 2a. može se konstatovati da je u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2019. godini došlo do smanjenja prosječnih prinosa soje u odnosu na 2018. godinu za 3,9%. Ukupna proizvodnja soje je povećana zbog povećanja površina i ugovorenog otkupa. Kod proizvodnje duhana je došlo do značajnog smanjenja ukupnog prinosa za 40% kao i smanjenja površina pod duhanom.

Tabela 2.a Pregled ostvarenih prinosa kod usjeva industrijskog bilja u FBiH u 2018. i 2019. godini

Usjev	Požnjevena površina, ha	2018.		2019.		Prinos Indeks
		Ukupna proizvodnja, tona	t/ha	Požnjevena površina, ha	Ukupna proizvodnja, tona	
Soja	2.713	6.968	2,6	2.867	7.202	96,1
Duhan	425	619	1,5	373	359	60,0

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

PROIZVODNJA LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA

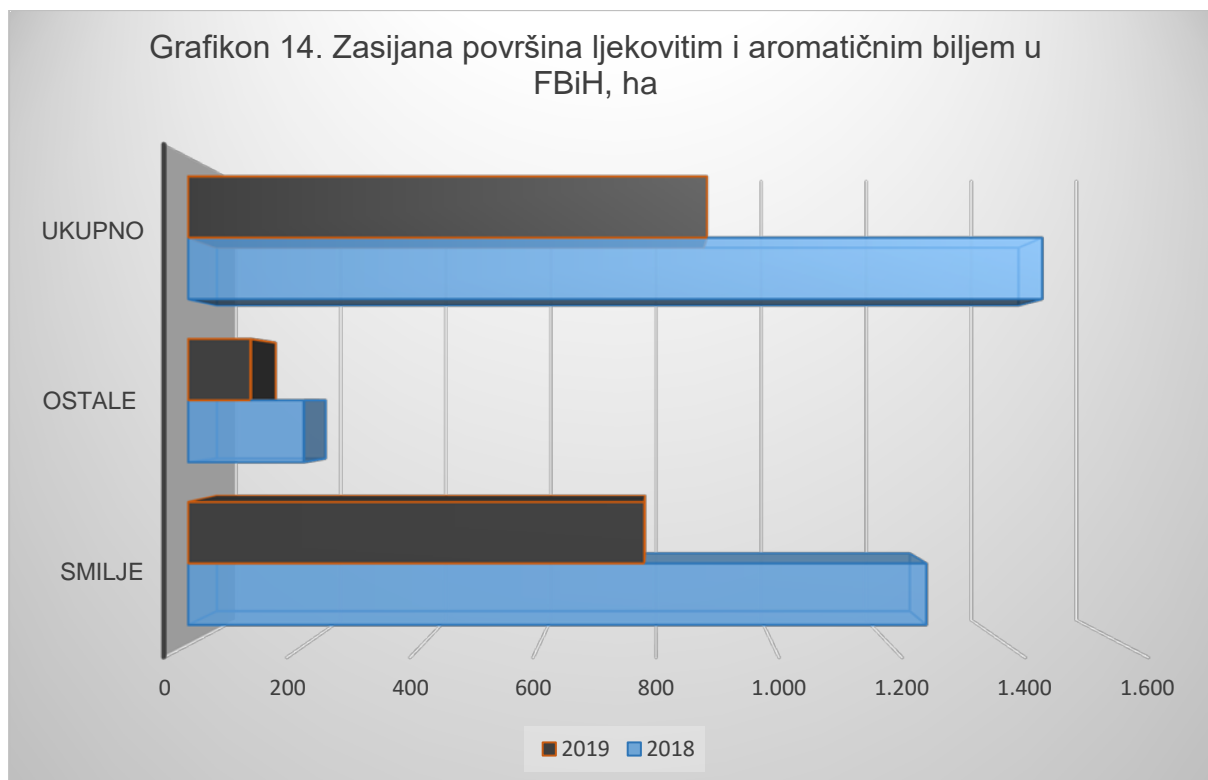
Što se tiče ljekovitog i aromatičnog bilja, uslijed poremećaja na svjetskom tržištu, došlo je do direktne stagnacije u ovoj proizvodnji.

U Tabeli 3. kao i u Grafikonu 14., predstavljeni su podaci zasijanih površina ljekovitim i aromatičnim biljem u 2018. i 2019. godini, iz kojih se može zaključiti da su u 2019. godini zasijane značajno manje površine u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 3. Pregled površina zasijanih ljekovitim i aromatičnim biljem u Federaciji BiH, ha

Zasijana površina (ha)		
	2018	2019
Smilje	1.262	780
Ostale	198	107
Ukupno	1.460	887

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

VOĆARSKA I VINOGRADARSKA PROIZVODNJA

Ukupne proizvodnje i ostvareni prinosi voćnih vrsta u 2019. godini, u odnosu na prethodnu godinu, smanjeni su kod skoro svih vrsta voća, osim kajsije, gdje bilježimo povećanje za 51,3% i breskve za 15,7%.

Ovakvom stanju u oblasti voćarstva značajno su doprinijeli nepovoljni klimatski uslovi u pojedinim fenofazama razvoja u 2019. u odnosu na 2018. godinu.

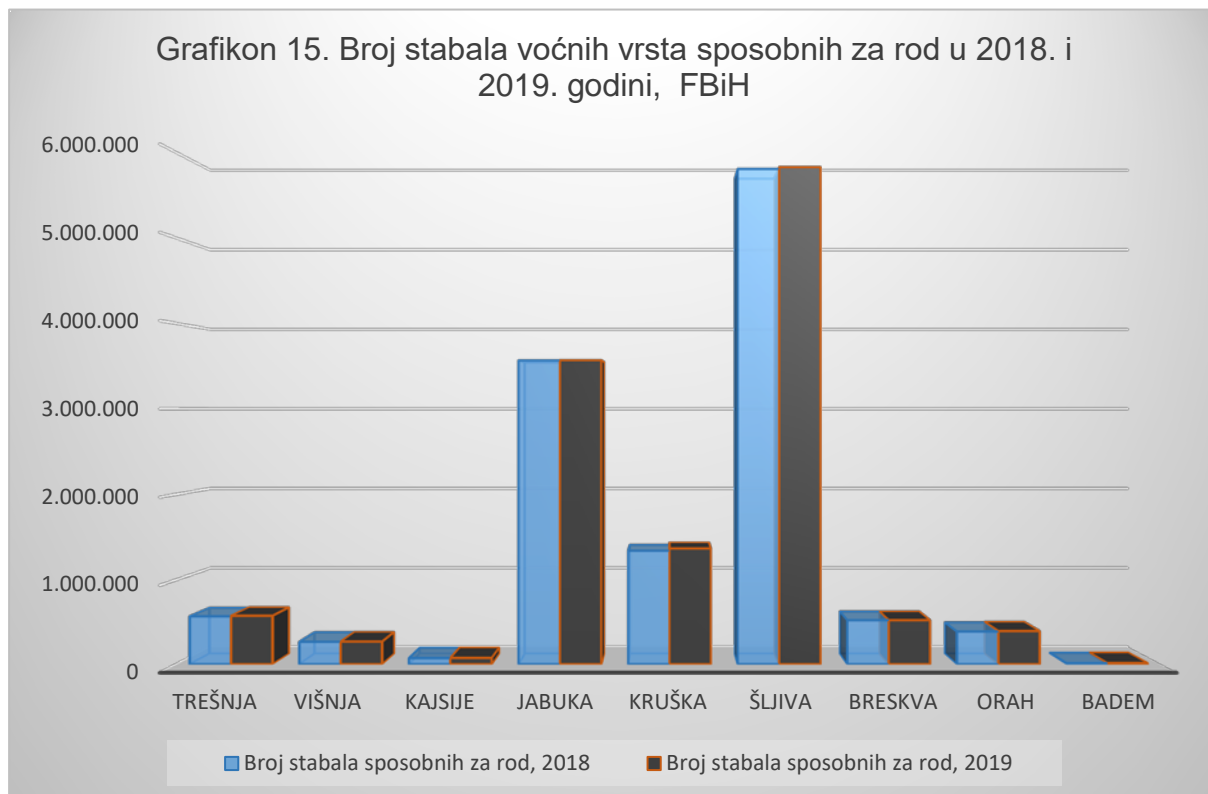
Podaci o broju rodni stabala, ostvarene proizvodnje i postignutih prinosa najvažnijih voćnih kultura u Federaciji BiH dat je u Tabeli 4., a pregled broja stabala sposobnih za rod, ostvarene proizvodnje voća i ostvarenih prosječnih prinosa dat je Grafikonima 15, 16 i 17.

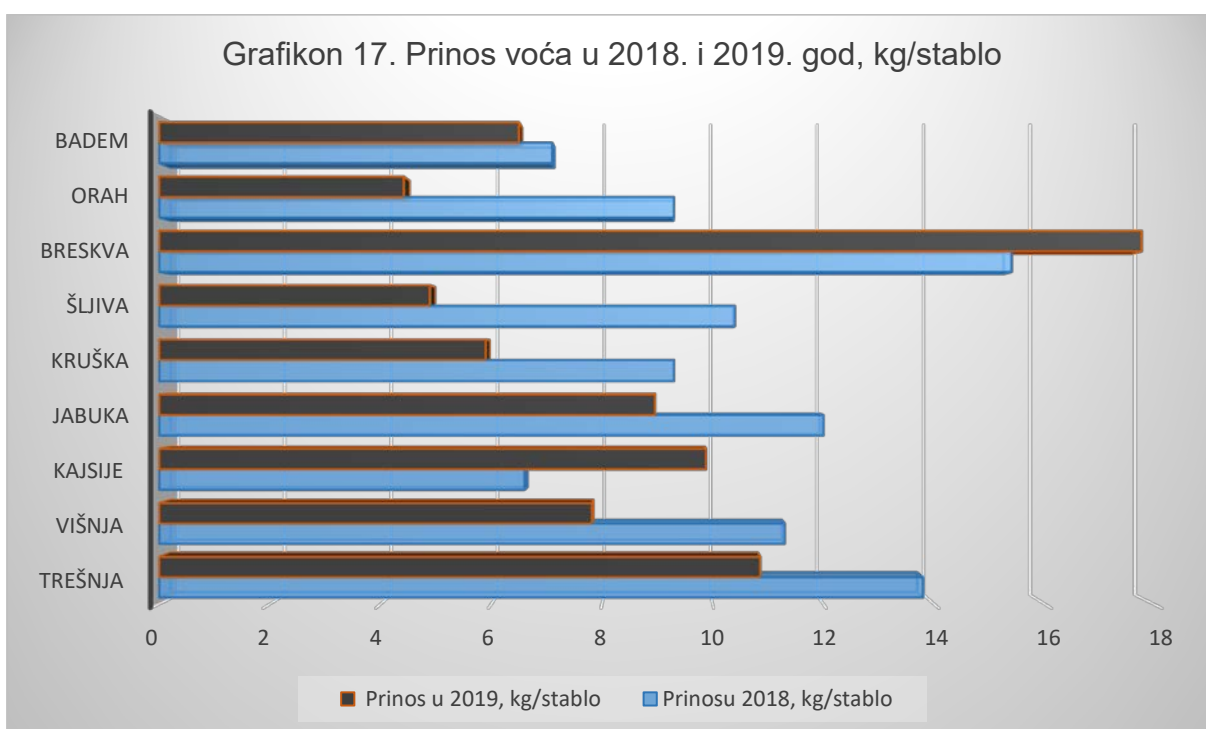
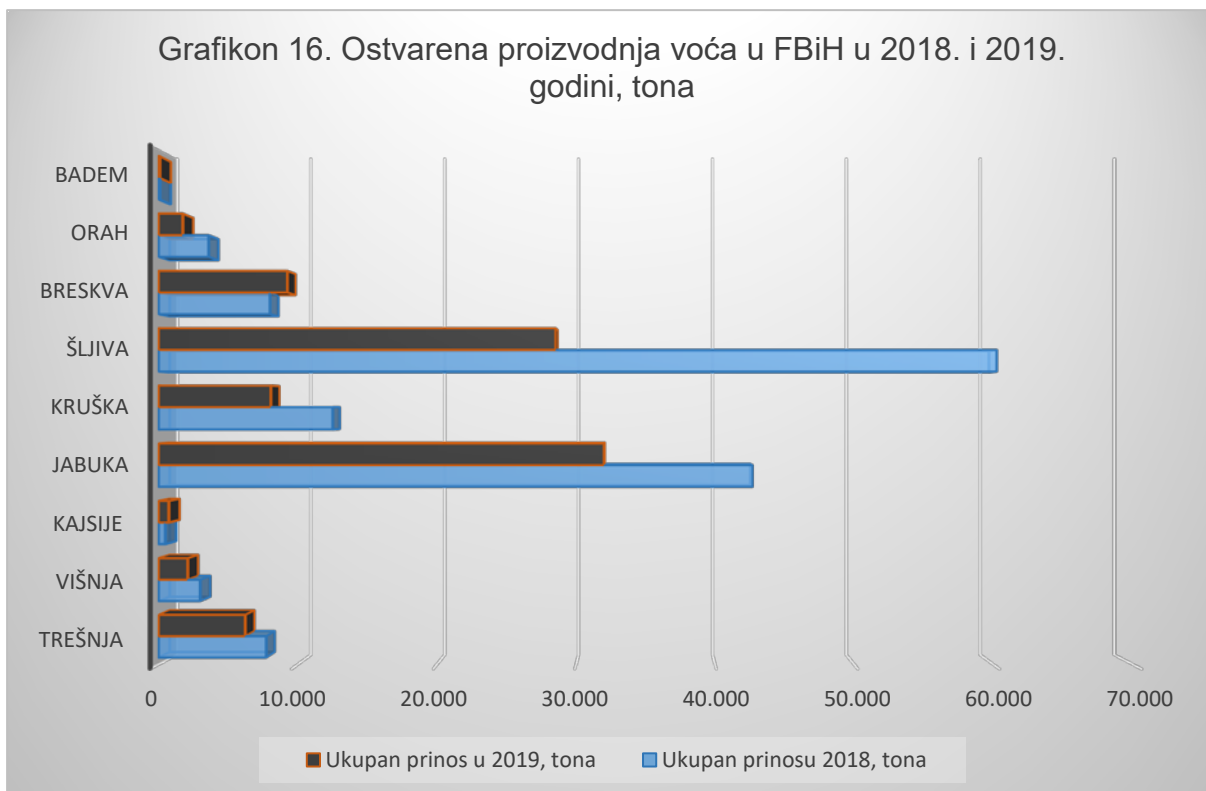
Tabela 4. Pregled proizvodnje voća u 2018. i 2019. godini

	Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Indeks uk. prinosa
		Ukupan prinos, tona	kg/stablo		Ukupan prinos, tona	kg/stablo	
	2018			2019			2019/18
Trešnja	56.6535	7.725	13,8	573.050	6.221	10,86	80,5
Višnja	264.573	2.984	11,3	267.014	2.089	7,82	70,0
Kajsije	72.259	479	6,6	73.320	725	9,88	151,3

Jabuka	3.567.302	42.693	12,0	3.569.905	32.003	8,96	75,0
Kruška	1.339.634	12.508	9,3	1.366.415	8.059	5,90	64,4
Šljiva	5.807.952	60.241	10,4	5.828.276	28.529	4,89	47,4
Breskva	520.248	7.997	15,4	520.373	9.251	17,78	115,7
Orah	386.116	3.588	9,3	391.596	1.731	4,42	48,2
Badem	11.550	82	7,1	12800	82,7	6,5	100,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

PROIZVODNJA JAGODASTOG I BOBIČASTOG VOĆA

Zbog niza negativnih dešavanja u proizvodnji i otkupu jagodastog i bobičastog voća, posebno za malinu, zabilježen je pad u proizvodnji. U Tabeli 4a. sadržani su podaci o

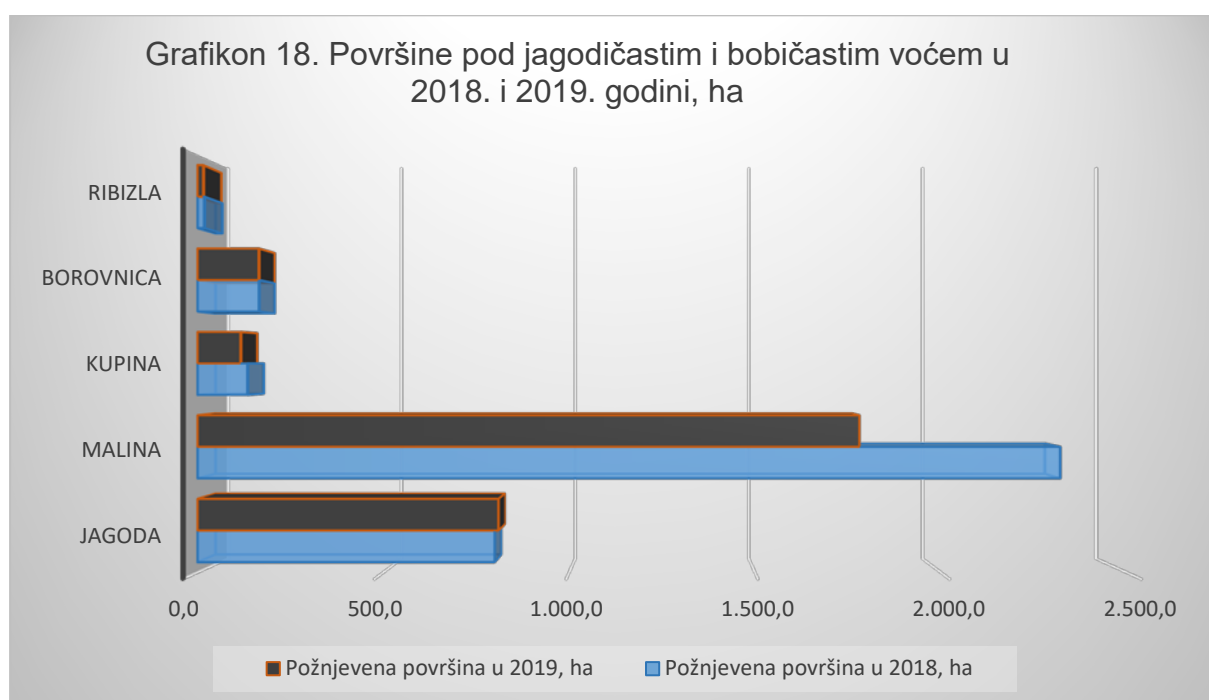
požnjevenim površinama jagodastog i bobičastog voća, iz kojih se vidi da u 2019. godini imamo smanjenje površine pod malinjacima za 23,3% u odnosu na 2018. godinu, dok su ostale vrste ostale na nivou prošlogodišnjih, što se može zaključiti i iz Grafikona 18, 19 i 20.

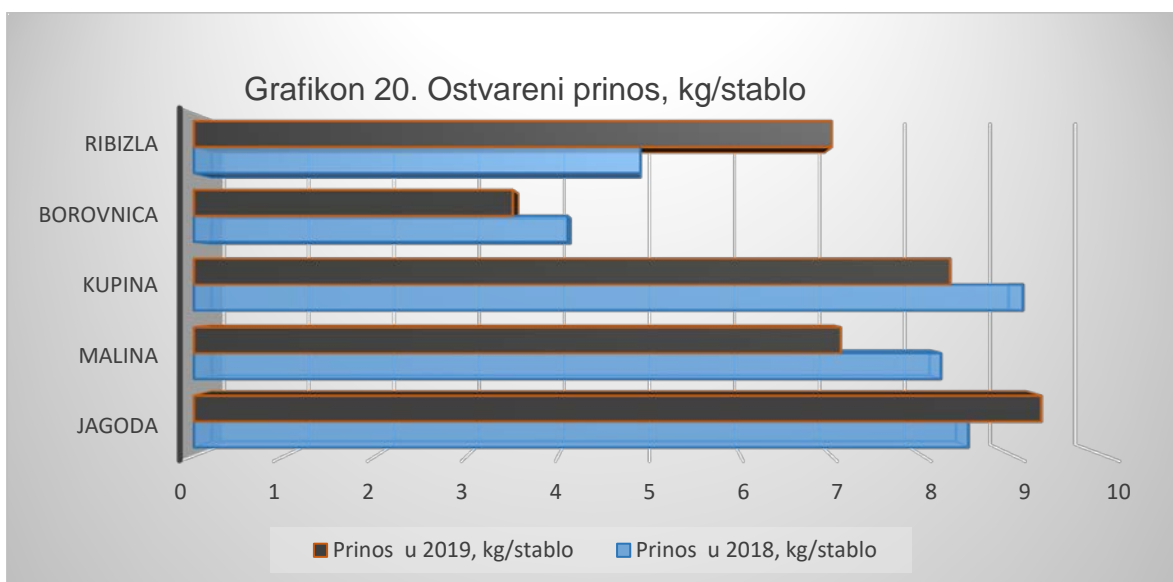
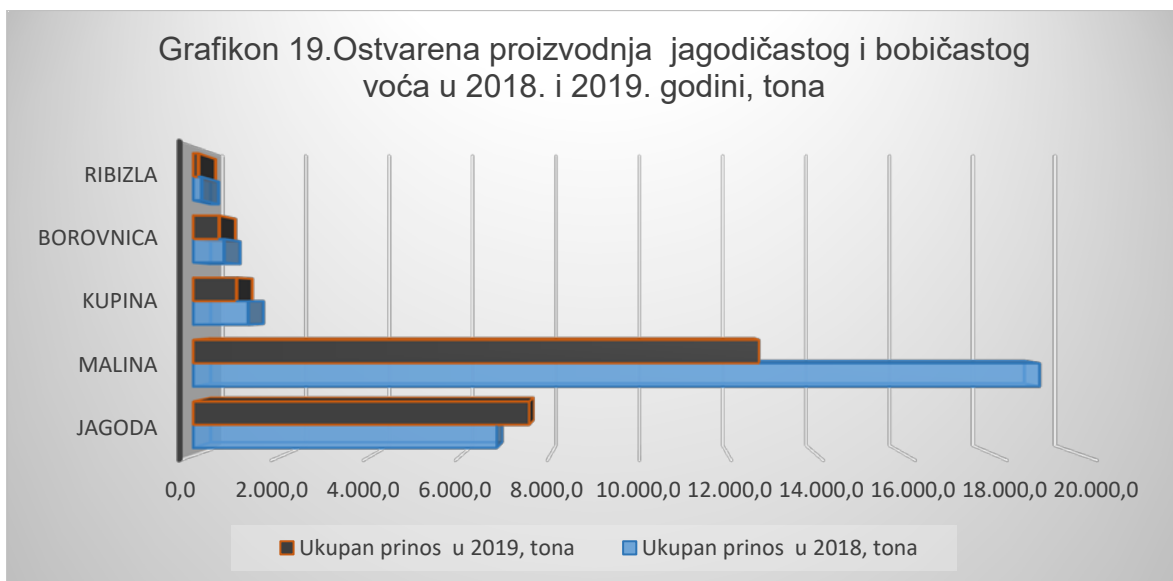
Tržišni uslovi u ovoj proizvodnji su imali dominantan utjecaj na stanje prosječnih a samim tim i ukupnih prinosa odnosno ostvarene proizvodnje kod jagodastog i bobičastog voća.

Tabela 4a. Pregled površina jagodastog i bobičastog voća u 2018. i 2019. godini.

	Požnjevena površina, ha	Prinos		Požnjevena površina, ha	Prinos		Indeks prinosa
		Ukupan prinos, tona	Prinos t/ha		Ukupan prinos, tona	Prinos t/ha	
	2018			2019			19/18
Jagoda	799,7	6.801,9	8,5	809,8	7.529,6	9,3	109,4
Malina	2.321,2	18.994,3	8,2	1.780,9	12.681,7	7,1	86,6
Kupina	135,0	1.230,1	9,1	116,5	968,2	8,3	91,2
Borovnica	165,7	685,0	4,1	165,4	577,4	3,5	85,4
Ribizla	18,7	184,4	4,9	16,1	112,6	7,0	142,9

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

VINOGRADARSTVO

Tabela 4.b Pregled proizvodnje grožđa u 2018. i 2019. godini

	Broj čokota sposobnih za rod	Prinos		Broj čokota sposobnih za rod	Prinos		Indeks
		Ukupan prinos, tona	kg/čokotu		Ukupan prinos, tona	kg/čokot	
	2018			2019			2019/2018
Grožđe	14.002.766	37.002	2,6	13.258.754	36.185	2,7	103,8

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

Na osnovu analize podataka o proizvodnji grožđa u 2018. i 2019. godini, koji su sadržani u Tabeli 4b., može se zaključiti da je u 2019. godini smanjen broj čokota

sposobnih za rod za 5,3 %, ali je uvećana ukupno ostvarena proizvodnja grožđa za 3,8% u odnosu na 2018. godinu. Ovakvo stanje u vinogradarskoj proizvodnji je rezultat povoljnih klimatskih uslova za uzgoj grožđa.

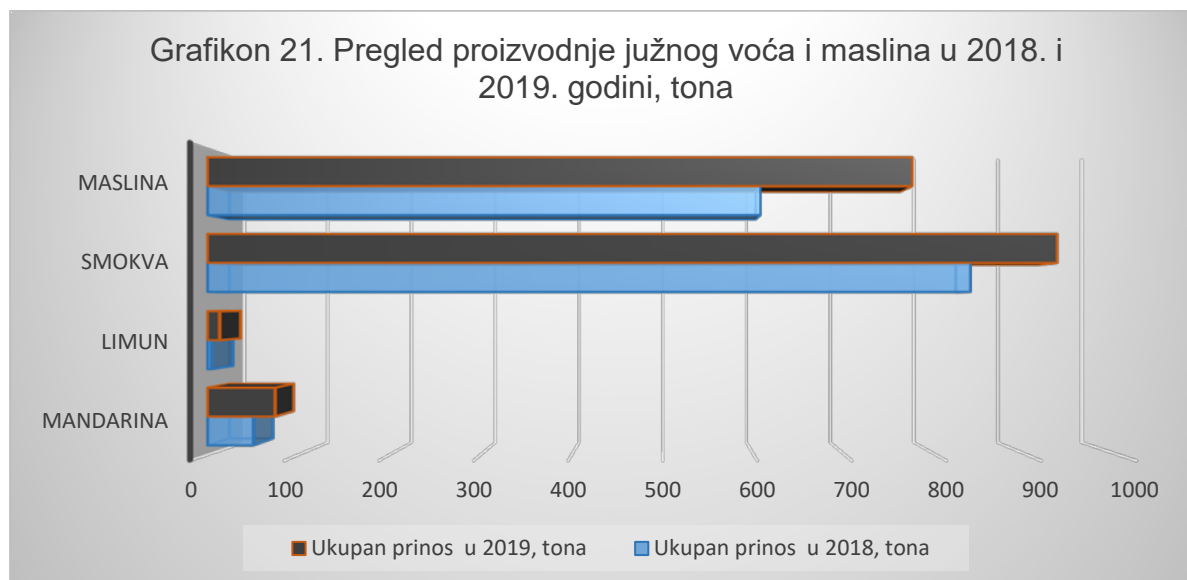
PREGLED STANJA U PROIZVODNJI JUŽNOG VOĆA I MASLINA

Stanje u oblasti proizvodnje južnog voća i maslina u Federaciji Bosne i Hercegovine, prema analizi podataka sadržanih u Tabeli 4c. i datom prikazu u Grafikonu 21., pokazuju da se bilježi značajan rast obima proizvodnje ovih vrsta voća u 2019. godini, što potvrđuje naprijed pomenuto, a ujedno i dominantnost klimatskih uslova u ovoj proizvodnji.

Tabela 4c. Pregled proizvodnje južnog voća i maslina u 2017. i 2018. godini

	Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Broj stabala sposobnih za rod	Prinos		Indeks uk. prinosa
		Ukupan prinos, tona	kg/stablo		Ukupan prinos, tona	kg/stablo	
		2018		2019		2019/18	
Mandarina	3.250	4,4	1,3	3.500	74	21,1	147,1
Limun	1.150	3,0	2,6	1.150	13	11,3	265,3
Smokva	71.720	631	8,8	96.090	933	13,5	111,2
Maslina	58.750	279,4	4,8	64.531	774	12	127,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Saopćenja, podaci dostavljeni od nadležnih kantonalnih organa i vlastiti obračun

A.2. SJEMENSKA PROIZVODNJA U FEDERACIJI BIH

Sjemenska proizvodnja u Federaciji BiH bilježi rast u 2019. godini posebno nakon dužeg nepovoljnog perioda i to po sljedećim proizvodnjama: proizvodnja sjemena strnog žita je povećana na 4.449,2 tone u odnosu na prethodnu godinu kada je

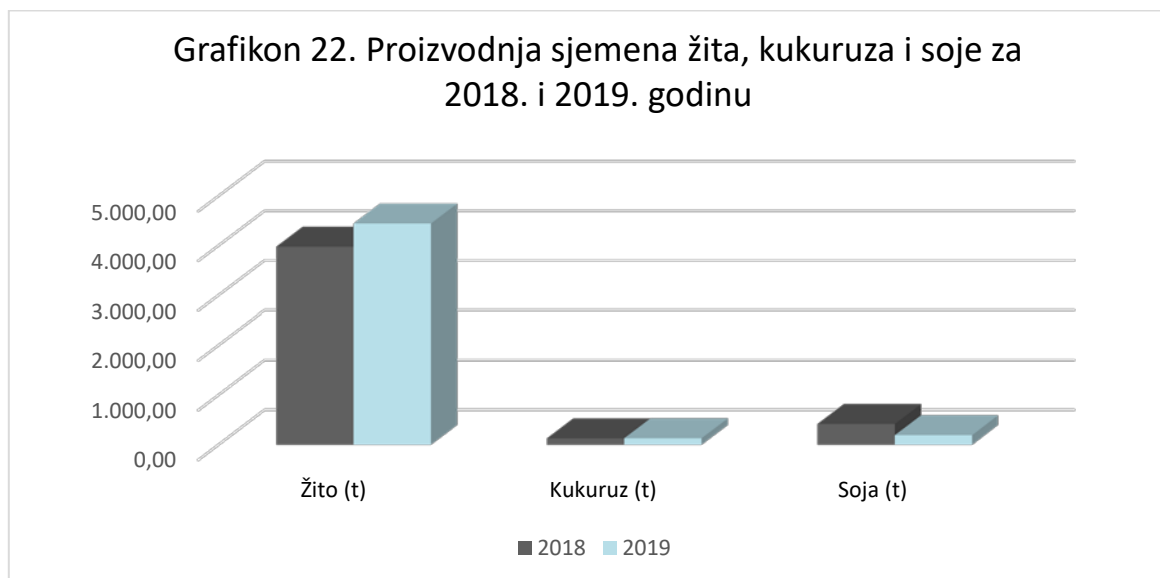
proizvodnja iznosila 3.979.7 tona; proizvodnja sjemenskog krompira je obustavljena, jer domaći proizvođači nisu ispunili fitosanitarne uslove; proizvodnja sadnica drvenastog voća i sadnica jagodičastog voća je zabilježila smanjenje u odnosu na prethodnu godinu.

Kod proizvodnje presadnica povrća zabilježeno je povećanje proizvodnje u odnosu na prethodni period, većinom zbog izvoza na tržište zemalja EU. Ova proizvodnja zadovoljava domaće potrebe, a dijelom se i izvozi, tako da je Federacija BiH u proizvodnji presadnica povrća postala lider u ovoj regiji, sa proizvedenom količinom u 2019. godini od 11.650.779 kom presadnica povrća, od čega je izvezeno na inozemno tržište 5.399.905 komada. Također možemo konstatirati da je Federacija BiH prepoznatljiva po kvalitetu presadnica povrća u zemljama EU.

Tabela 5. Pregled proizvodnje sjemena, sadnog materijala poljoprivrednog bilja i presadnica povrća u periodu 2018.- 2019. godina

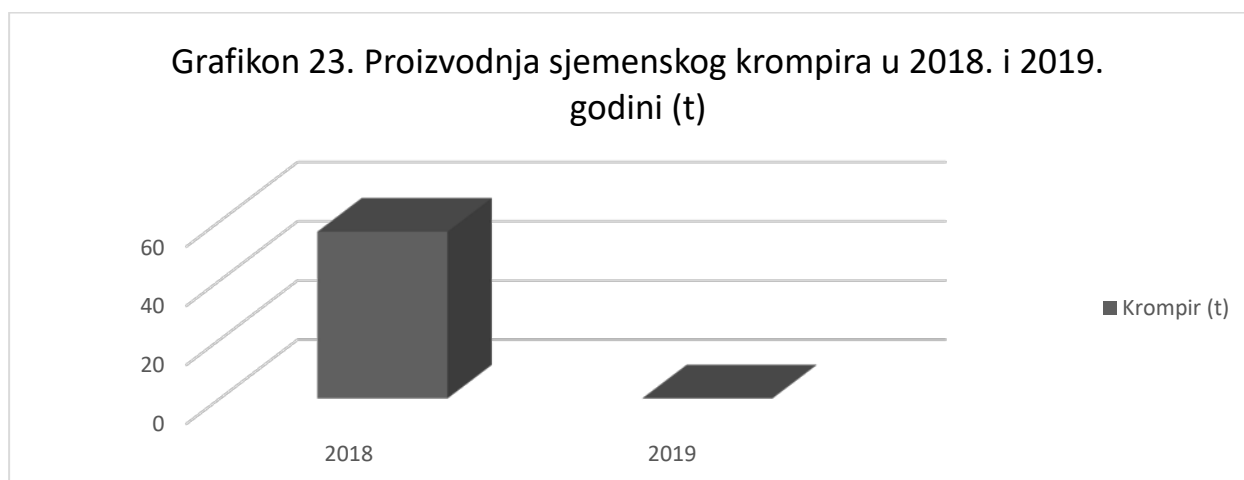
Vrsta sjemena, sad. materijala i presadnica	2018.		2019.	
	Količina	Površina (ha)	Količina	Površina (ha)
Žito (t)	3.979,7	895	4.449,2	998,26
Kukuruz (t)	130	68	133	77,6
Soja (t)	420,3	297	195,1	97,3
Krompir (t)	56,3	4,0	/	/
Duhan (kg)	0,6 kg	0,03	0,45 kg	0,02
Ukupno	4.466,3	1.264	4.777,2	1.173,1
Presadnice povrća (kom)	10.615.108	/	11.650.779	/
Drvenasto voće (kom)	890.989	/	368.033	/
Ljekovito i aromatično bilje (kom)	447.863	/	/	/
Jagodasto voće (kom)	3.138.938	/	1.522.680	/
Vinova loza (kom) sa podlogama	281.558	/	204.450	/

Izvor: Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo, Federalni agromediteranski zavod Mostar

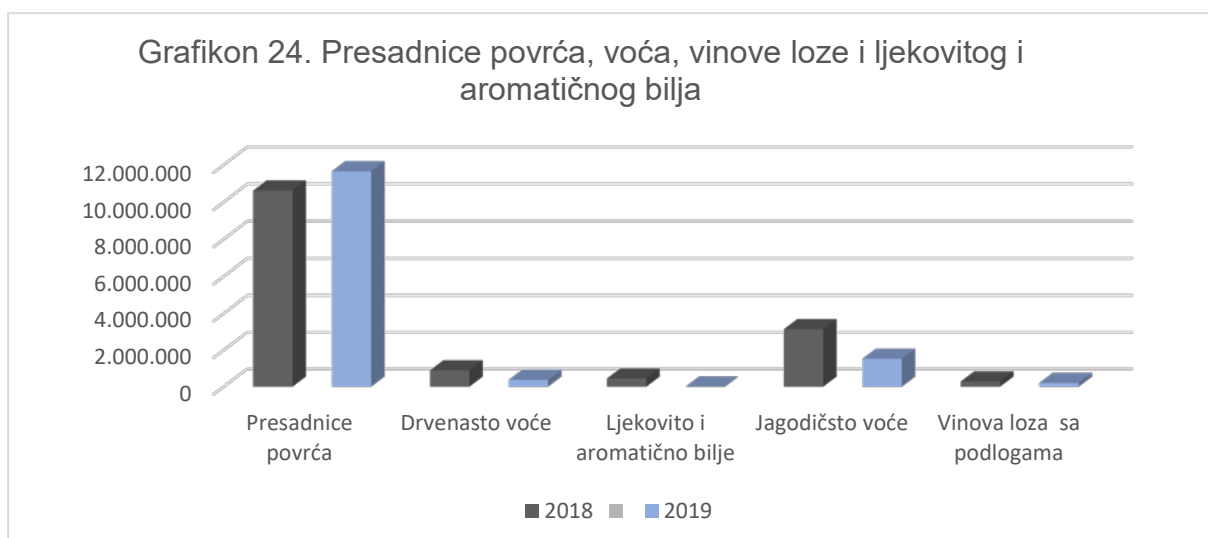

Proizvodnjom domaćeg deklariranog sjemena smanjuje se potreba za uvoz istog, a s druge strane omogućava domaćim proizvođačima žitarica da dođu do kvalitetnijeg i jeftinijeg sjemenskog materijala.

U 2019. godini došlo je do povećanja proizvodnje sjemena žita u odnosu na prethodni period, ali bilježimo i smanjenje proizvodnje sjemena soje, zbog nepovoljnih klimatskih prilika.

U Tabeli 5. i Grafikonu 23. vidljivo je da nije bilo proizvodnje sjemenskog krompira u 2019. godini. Smanjenje proizvodnje je zabilježeno u svim zemljama okruženja, a razlog je u veoma niskoj cijeni krompira iz EU kao i ne ispunjavanju fitosanitarnih uslova kod domaćih proizvođača.

Iz Grafikona 24. i Tabele 5. (gore), vidljivo je da proizvodnja presadnica povrća bilježi rast u odnosu na prethodni period, u sadnom materijalu se bilježi pad proizvodnje, a proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja pred gašenjem.

A.3. MJERE ZEMLJIŠNE POLITIKE

Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i neobnovljivi prirodni resurs koji je potrebno koristiti na način koji najviše odgovara prirodnim osobinama zemljišta i postojećim privredno ekonomskim i agrotehničkim uslovima.

Globalni trendovi u ovoj oblasti idu u smjeru povećanja cijene hrane i poljoprivrednog zemljišta tako da se radi o dobru koje postaje jedan od ključnih osnova održivog razvoja svake zemlje pa tako i Federacije BiH.

Ulazak Bosne i Hercegovine u Evropsku Uniju će u velikoj mjeri uticati na njenu poljoprivrednu politiku i politiku upravljanja zemljištem. U cilju reforme poljoprivredne politike u Federaciji BiH je donesena Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine (2015.-2019.). Od ostalih dokumenata u upravljanju poljoprivrednim zemljištem koriste se: Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, Osnove uređenja zemljišta-program navodnjavanja i program okrupnjavanja posjeda u Federaciji BiH, Projekat višenamjenskog vrednovanja zemljišta u Federaciji BiH, Program Ruralnog razvoja Federacije BiH (2018.-2021.) kao i drugi dokumenti koji ukazuju na potrebu posvećivanja posebne pažnje gospodarenju osnovnim resursom poljoprivredne proizvodnje – poljoprivrednim zemljištem.

Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i kantonalna resorna ministarstva dužna su voditi evidenciju o poljoprivrednom zemljištu u vlasništvu države. Kantonalna ministarstva vode posebnu evidenciju o poljoprivrednom zemljištu koje je dato u zakup, koncesiju ili je promijenilo namjenu korištenja.

KORIŠTENJE, UREĐENJE I RASPOLAGANJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

U Federaciji BiH korištenje, uređenje i raspolaganje poljoprivrednim zemljištem je obavezno vršiti u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09).

Sagledavši sve zakonske odredbe koje su propisane o poljoprivrednom zemljištu i dostavljenim traženim podacima za 2018. i 2019. godinu od strane kantonalnih ministarstava zaduženih za implementaciju predmetnog Zakona u dole navedenim tabelama dat je pregled korištenja, uređenja i raspolaganja poljoprivrednim zemljištem:

a) KORIŠTENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Tabela 6. Pregled trajne promjene namjene poljoprivrednog zemljišta po kantonima u 2018. i 2019. godini

Kanton	2018			2019		
	Br. Investitora	Ukupna površina (m ²)	Uplaćena sredstva (KM)	Br. Investitora	Ukupna površina (m ²)	Uplaćena sredstva (KM)
USK	448	294.316,00	602.265,60	510	348,759.00	690,923.31
PK	22	26.618,00	34.857,83	31	42,055.36	44,310.24
TK	508 *	875.453,40*	1.968.069,34*	68	141,532.80	457,496.43
ZDK	339	367.404,00	657.295,61	648	608,966.00	1,240,592.15
BPK	7	7.248,00	18.016,00	5	83,404.00	93,429.00
SBK	267*	124.451,00*	0,00*	274	157,416.00	176,046.56
HNK	278*	482.175,00*	0,00*	19	377,416.58	341,081.89
ZHK	0	0,00	0,00	1	22,820.00	10,771.20
KS	25	24.957,24	67.618,05	14	47,906.85	182,088.95
K 10	60*	266.000,00*	0,00*	6	440,492.00	5,815.30
UKUPNO	1954	2.468.622,64	3.348.122,43	1576	2,270,768.59	3,242,555.03

*Izvor podataka: * Resorna kantonalna ministarstva – dostavljena evidencija o poljoprivrednom zemljištu iskazana na propisanim obrascima;
Resorna kantonalna ministarstva – dostavljena Rješenja:*

U 2018. godini ukupan broj investitora koji su promijenili namjenu poljoprivrednog zemljišta iznosio je 1954. Ukupna površina kojoj je promijenjena namjena poljoprivrednog zemljišta iznosila je 2.468.622,64 m². Ukupno uplaćena sredstva od promjene namjene iznosila su 3.348.122,43 KM.

U 2019. godini ukupan broj investitora koji su promijenili namjenu poljoprivrednog zemljišta iznosio je 1576. Ukupna površina kojoj je promijenjena namjena poljoprivrednog zemljišta iznosila je 2,270,768.59 m². Ukupno uplaćena sredstva od promjene namjene iznosila su 3,242,555.03 KM.

U 2019. godini u odnosu na 2018. godinu da se zaključiti da je došlo do smanjenja broja investitora prilikom promjene namjene poljoprivrednog zemljišta, kao i smanjenje iznosa prikupljenih sredstava za ovu namjenu.

b) UREĐENJE POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Tabela 7. Pregled projekata uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta po kantonima u 2018. i 2019. godini

Kanton	2018		2019	
	Broj projekata	Urađena površina (ha)	Broj projekata	Urađena površina (ha)
USK	0	0,00	4	50.00
PK	0	0,00	0	0,00
TK	0	0,00	0	0,00
ZDK	3	7,29	1	12.90
BPK	0	0,00	0	0,00
SBK	0	0,00	0	0,00
HNK	0	0,00	0	0,00
ZHK	0	0,00	0	0,00
KS	0	0,00	0	0,00
K 10	0	0,00	0	0,00
UKUPNO	3	7,29	5	62.90

Izvor podataka: dostavljeni projekti od strane investitora

Projekte uređenja i zaštite poljoprivrednog zemljišta u 2018. godini koji se sufinansiraju iz namjenskih sredstava prikupljenih od promjene namjene poljoprivrednog zemljišta, zakupa i koncesije dostavio je jedan kanton i to Zeničko-dobojski. U 2018. godini sa područja Federacije BiH dostavljena su 3 projekta i ukupno je uređeno 7,29 ha zemljišta.

U 2019. godini sa područja Federacije BiH dostavljeno je ukupno 5 projekata za uređenje i zaštitu poljoprivrednog zemljišta i to od strane Unsko-sanskog i Zeničko-dobojskog kantona i ukupno je uređeno 62.90 ha.

c) RASPOLAGANJE POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

Tabela 8. Pregled poljoprivrednog zemljišta dato u zakup i koncesiju po kantonima u 2018. i 2019. godini

Kanton	2018			2019		
	Broj zakupoprimaca/koncesionara	Ukupna površina (ha)	Uplaćena sredstva (KM)	Broj zakupoprimaca/koncesionara	Ukupna površina (ha)	Uplaćena sredstva (KM)
USK	4	16,01	528,00	0	0,00	0,00
PK	0	0,00	0,00	15	53.02	37,043.00

TK	38*	91,10*	12.917,99*	33	230.79	15,978.34
ZDK	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
BPK	0	0,00	0,00	1	8.82	5,242.55
SBK	1	4,00	900,00	0	0,00	0,00
HNK	2	9,22	1.935,00	37	337.79	179,048.89
ZHK	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
KS	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
K 10	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
UKUPNO	44	120,33	16.280,99	86	630.42	232,070.23

*Izvor podataka: * Resorna kantonalna ministarstva – dostavljena evidencija o poljoprivrednom zemljištu iskazana na propisanim obrascima;
Resorna kantonalna ministarstva- dostavljeni Ugovori*

U 2018. godini podatke su dostavila četiri kantona i to: Unsko-sanski, Tuzlanski, Srednjobosanski i Hercegovačko-neretvanski kanton. Ukupan broj zakupoprimaca na području Federacije BiH u 2018. godini je 44. Ukupna površina zakupa poljoprivrednog zemljišta u 2018. godini iznosi 120,33 ha, a uplaćena sredstva od zakupa iznose 16.280,99 KM.

U 2019. godini podatke su dostavila četiri kantona i to Posavski, Tuzlanski, Bosansko-podrinjski i Hercegovačko – neretvanski kanton. Ukupan broj zakupoprimaca/koncesionara na području Federacije BiH u 2019. godini je 86. Ukupna površina zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u 2019. godini iznosi 630.42 ha, a uplaćena sredstva od zakupa i koncesije iznose 232,070.23 KM.

Napomena: Evidenciju o poljoprivrednom zemljištu u skladu sa odredbama predmetnog Zakona i Pravilnika o sadržaju i obliku obrazaca i načinu vođenja evidencija o poljoprivrednom zemljištu ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/09) za 2019. godinu od deset resornih kantonalnih ministarstava podatke su dostavili Tuzlanski i Hercegovačko-neretvanski kanton, a od općina: Jajce, Kladanj, Banovići, Kalesija, Čelić, Teočak i Sapna.

d) OSTALE AKTIVNOSTI

1. Aktivnosti općina na području Federacije Bosne i Hercegovine oko donošenja Programa gospodarenja državnim poljoprivrednim zemljištem za one općine koje to još uvijek nisu završile. Od ukupno 79 općina sa područja Federacije BiH Program gospodarenja državnim poljoprivrednim zemljištem je dostavilo na uvid 30 općina. Općine koje još uvijek nisu usvojile Program gospodarenja u skladu sa predmetnim Zakonom ne mogu raspolagati poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države.
2. Izvještaj o kontroli plodnosti tla dostavio je samo Hercegovačko-neretvanski kanton dok ostalih devet kantona to nije učinilo.
3. Aktivnosti oko nastavka rada na Projektu Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH sa predloženim naslovom: Stvaranje podsticajnog

okruženja za podršku implementaciji LDN – (Land degradation Neutrality), a kroz jačanje nacionalnih i lokalnih kapaciteta i uspostavljanje Sistema monitoringa i izvještavanja LDN-a u Bosni i Hercegovini.

4. Aktivnosti na zaštiti državnog poljoprivrednog zemljišta od strane svih nivoa vlasti koji trebaju štititi poljoprivredno zemljište kao prirodno bogatstvo i dobro od općeg interesa čiji značaj je ogroman, ali mu se u proteklom periodu nije pridavao značaj koji ono zaslužuje. Ovo Ministarstvo već duži vremenski period poduzima sve zakonom dopuštene radnje da se poljoprivredno zemljište zaštiti a posebno poljoprivredno zemljište u vlasništvu države. S tim u vezi obavijestili smo Pravobranilaštva svih nivoa vlasti kao i inspekcije, te iste upoznali sa uočenim nepravilnostima po pitanju raspolaganja ovim zemljištem.
5. Realizacijom Projekta razvoja sistema navodnjavanja (IDP), koji se finansirao sredstvima Svjetske banke na području Federacije BiH, provedene su aktivnosti razvoja sistema navodnjavanja u općinama koje su podijeljene u tri faze, pri čemu su sistemi iz prve faze izgrađeni u Mostarskom Blatu, Goraždu i Foči u FBiH. Druga faza obuhvatila je potprojekte navodnjavanja u općinama Čapljina, Živinice i Odžak, dok su u trećoj fazi bili Bihać, Sanski Most i Žepče. Projekat je završen početkom marta 2020. godine a očekuje se njegov nastavak ili uvrštavanje aktivnosti navodnjavanja u buduću projekat Svjetske banke na području poljoprivrede kako bi se završile aktivnosti koje nisu izvršene zbog neriješenih imovinsko-pravnih pitanja po pojedinim općinama.
6. Aktivnosti oko sprovođenja konvencije Ujedinjenih naroda za borbu protiv pustošenja i degradacije zemljišta u Bosni i Hercegovini (UNCCD) kroz provedbu Projekta podrške Bosni i Hercegovini za razvoj državnih akcionih programa u skladu sa desetogodišnjom strategijom UNCCD-a i procesom izvještavanja prema UNCCD-u.

B. PREGLED STANJA U ANIMALNOJ PROIZVODNJI U 2019. GODINI

Donošenjem Zakona o stočarstvu utvrđeni su okviri za institucionalne strukture, nadležnosti, odgovornosti, linije izvještavanja, mehanizme koordinacije, procesa konsultacija, prava, obaveze i način provođenja mjera na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja, kao i regulisanje odnosa u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja, utvrđivanje mehanizma za optimalan pristup u oblasti uzgoja uzgojno vrijednih životinja i vođenje registara uzgoja, kao i registara uzgajivača na prostoru Federacije BiH.

B.1. GOVEDARSTVO

U Federaciji Bosne i Hercegovine govedarska proizvodnja je jako zastupljena i značajna i kao takva ima za cilj organizovati takve proizvodne sisteme koji će osigurati dovoljne količine kravljeg mlijeka i goveđeg mesa ne samo za potrebe naše zemlje, nego i osigurati viškove za mogući izvoz. Takva proizvodnja u sistemu održive govedarske proizvodnje treba pronaći ravnotežu između privrednih interesa, zaštite okoline i udovoljavanju socijalnim zahtjevima. Najvećim dijelom se oslanja na srednja i mala gazdinstva, a manjim dijelom na velike proizvodne jedinice.

Sadašnje stanje govedarske proizvodnje još uvijek nije na potrebnom nivou, a intencija je dostići zadovoljavajuće količine mesa i mlijeka.

Ograničavajući faktori između ostalog su:

- usitnjena imanja,
- mali broj grla na imanjima (3 do 10),
- neadekvatni uslovi držanja stoke,
- nepovoljni krediti za poljoprivredu kao niskoakumulativnu granu privrede,
- nije uspostavljena savjetodavna služba,
- needuciranost farmera u domenu govedarske proizvodnje, što se očituje u veoma niskom nivou proizvodnje po kravi.

U cilju podizanja konkurentnosti govedarske proizvodnje na ovako otvorenom tržištu i zadovoljavanju potreba za mlijekom i mesom naše zemlje, nužno je u govedarstvu uspostaviti nove proizvodne sisteme koji će se veličinom proizvodne jedinice (farme), nivoom proizvodnje, te primjenom tehnoloških procesa moći nositi sa proizvodnim sistemima zemalja iz okruženja.

Pored navedenog, ima i drugih faktora koji bitno utiču na sadašnje stanje i trendove u govedarskoj proizvodnji, a to su: stanje u prerađivačkoj industriji mlijeka, u

mesoprerađivačkoj industriji i njihovoj međusobnoj povezanosti, što se ogleda kroz kvalitet mlijeka i mliječnih proizvoda kao i kvalitet mesa i mesnih proizvoda.

Posebno je naglašen problem cjenovnih odnosa u otkupu sirovina.

Tabela 9. Brojno stanje goveda 2018.- 2019. godina

Godina	Ukupno goveda	Krave i steone junice
2018.	207.194	151.384
2019.	199.414	143.405

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Prema statističkim podacima u 2019. godini došlo je do smanjenja brojnog stanja goveda u Federaciji BiH u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 10. Brojno stanje goveda (po kategorijama) po kantonima u 2018. godini

Kantoni	Goveda (2018.)				Goveda %			
	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi
USK	18.710	5.195	355	3.410	18,3	22,5	4,3	13,8
PK	880	260	0	1.300	0,9	1,1	0,0	5,3
TK	34.170	6.736	270	11.183	33,4	29,2	3,3	45,3
ZDK	17.000	5.400	1.000	2.200	16,6	23,4	12,2	8,9
BPK	1.250	130	-	-	1,2	0,6	0,0	0,0
SBK	7.800	251	67	848	7,6	1,1	0,8	3,4
HNK	6.410	1.230	1.504	670	6,3	5,3	18,4	2,7
ZHK	2.832	374	450	723	2,8	1,6	5,5	2,9
KS	5.471	1.389	710	1.419	5,3	6,0	8,7	5,8
K10	7.890	2.123	3.831	2.921	7,7	9,2	46,8	11,8
UKUP NO	102.413	23.088	8.187	24.674	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti obračun

Tabela 11. Brojno stanje goveda (po kategorijama) po kantonima u 2019. godini

Kantoni	Goveda (2019.)				Goveda %			
	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi	Muzna grla	Junice	Sistem krava tele	Tov junadi
USK	14.880	2.419	652	3.002	16,1	11,2	7,5	13,1
PK	890	260	0	1.300	1,0	1,2	0,0	5,7
TK	29.783	8.392	0	10.767	32,2	38,8	0,0	46,8
ZDK	17.200	5.600	1.020	2.150	18,6	25,9	11,8	9,4
BPK	1.200	110	-	-	1,3	0,5	0,0	0,0
SBK	6.950	229	40	630	7,5	1,1	0,5	2,7
HNK	6.632	846	840	500	7,2	3,9	9,7	2,2
ZHK	2.325	312	510	823	2,5	1,4	5,9	3,6
KS	5.160	1.435	961	1.360	5,6	6,6	11,1	5,9
K10	7.569	2.001	4.654	2.452	8,2	9,3	53,6	10,7
UKUP NO	92.589	21.604	8.677	22.984	100	100	100	100

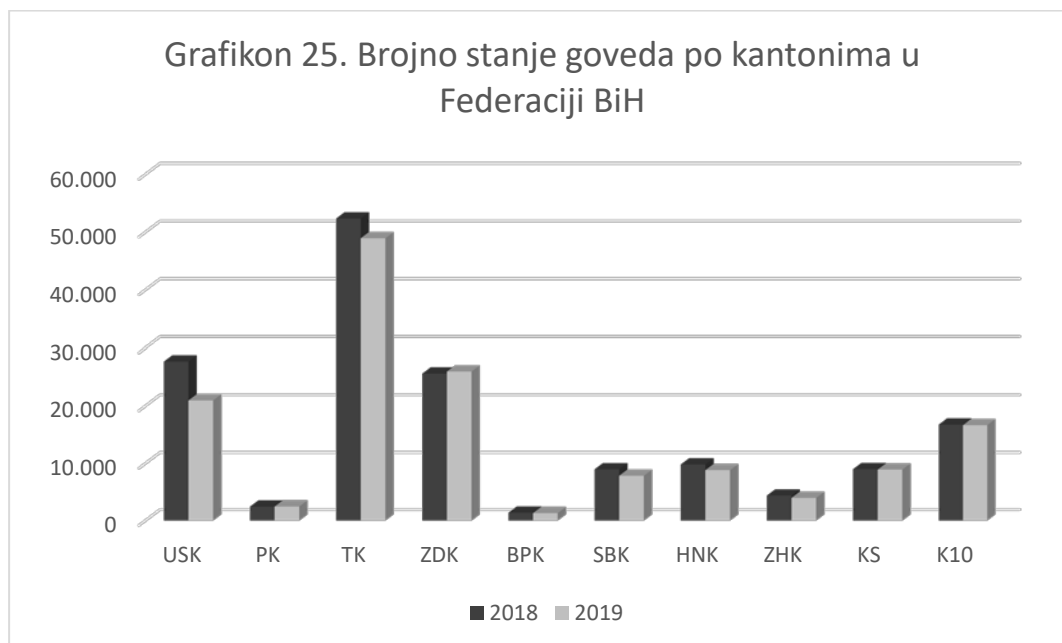
Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti

Tabela 12. Brojno stanje goveda po kantonima u Federaciji BiH

Kantoni	2018. godina	2019. godina
USK	27.670	20.953
PK	2.440	2.450
TK	52.359	48.942
ZDK	25.600	25.970
BPK	1.380	1.310
SBK	8.966	7.849
HNK	9.814	8.818

ZHK	4.379	3.970
KS	8.989	8.916
K10	16.765	16.676
UKUPNO	158.362	145.854

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

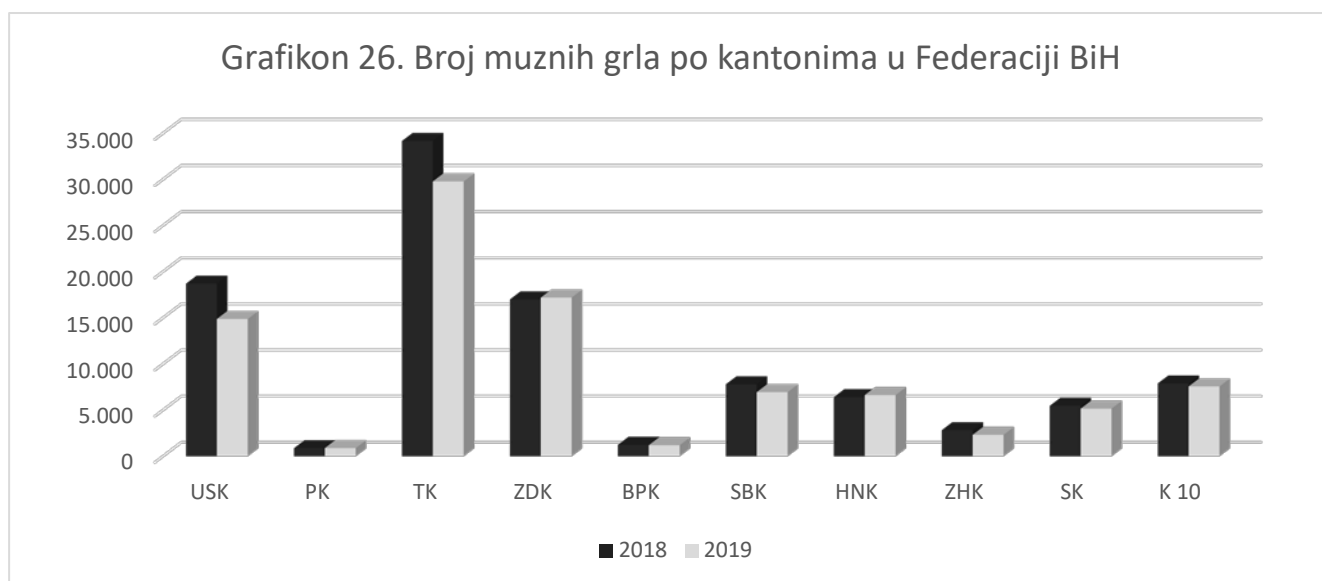
Zbog sve zahtjevnijeg tržišta za proizvodnju kvalitetnog mlijeka, što podrazumijeva primjenu standarda o kvaliteti sirovog i svježeg mlijeka, veći broj malih poljoprivrednih proizvođača koji ne mogu zadovoljiti propisane standarde (uslovi držanja, higijenski paket i sl.) ne isporučuju mlijeko za tržište zbog čega se prestaju baviti ovom proizvodnjom čime se smanjuje broj muznih grla. S druge strane, velike farme su uglavnom osavremenile svoje proizvodne kapacitete, tehnologiju proizvodnje, primjenjuju zootehničke mjere, te imaju visok stepen iskorištenosti genetskog potencijala grla i proizvodnosti po grlu, dostižući proizvodnju po grlu na nivou evropskih farmi.

Tabela 13. Broj muznih grla i proizvodnja mlijeka po kantonima u F BiH 2018.-2019. godina

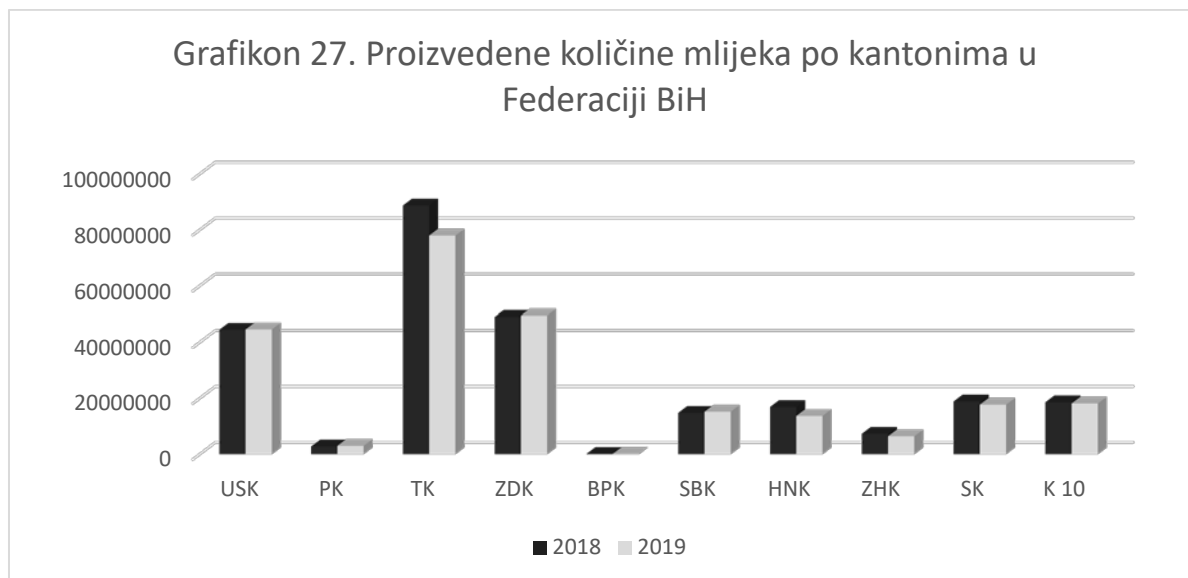
Kanton	2018. godina				2019. godina			
	Muzna grla		Proizvodnja mlijeka		Muzna grla		Proizvodnja mlijeka	
	Broj krava	%	Litara	%	Broj krava	%	Litara	%
USK	18.710	18,3	44.513.600	17,0	14.880	16,1	44.632.350	18,1

PK	880	0,9	2.800.000	1,1	890	1,0	3.000.000	1,2
TK	34.170	33,4	88.744.294	33,9	29.783	32,2	77.993.707	31,6
ZDK	17.000	16,6	49.000.000	18,7	17.200	18,6	49.500.000	20,1
BPK	1.250	1,2	109.399	0,04	1.200	1,3	92.479	0,0
SBK	7.800	7,6	14.800.000	5,7	6.950	7,5	15.220.000	6,2
HNK	6.410	6,3	16.914.000	6,5	6.632	7,2	13.699.000	5,6
ZHK	2.832	2,8	7.330.000	2,8	2.325	2,5	6.430.000	2,6
SK	5.471	5,3	18.884.500	7,2	5.160	5,6	17.736.090	7,2
K 10	7.890	7,7	18.605.163	7,1	7.569	8,2	18.167.321	7,4
UKUPNO	102.413	100,0	261.700.956	100,0	92.589	100	246.470.947	100,0

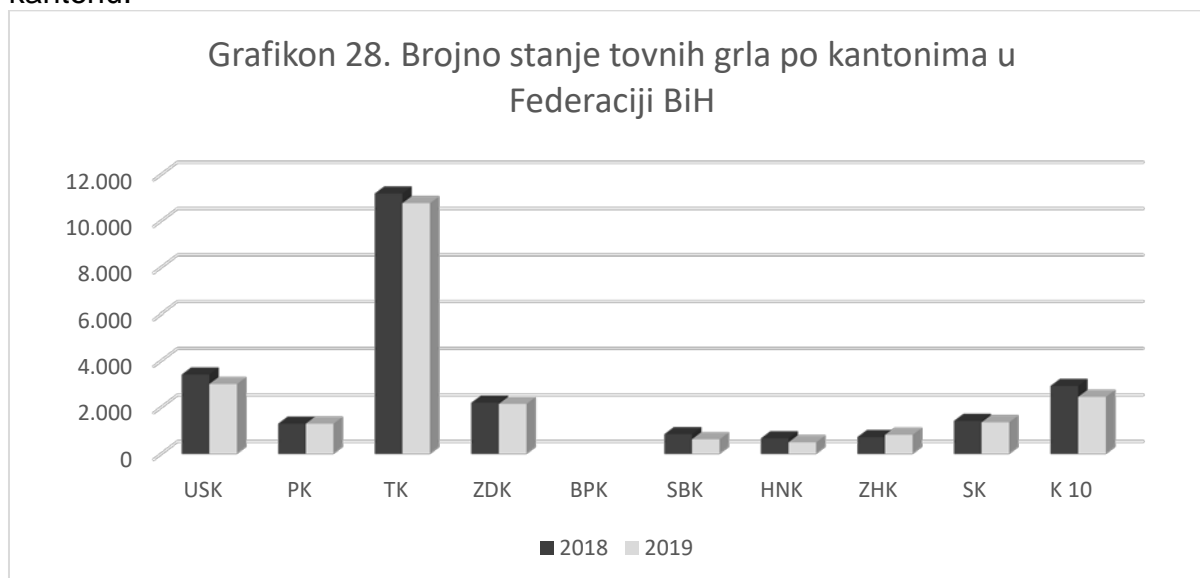
Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva i vlastiti proračun

Iz Tabele 13. i Grafikona 26. vidljivo je da je u Federaciji BiH došlo do smanjenja broja muznih grla. Prema navedenim podacima vidljivo je da se najveći broj muznih grla nalazi u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

Iz Tabele 13. i Grafikona 27. vidljivo je da je došlo do blagog smanjenja proizvodnje mlijeka u Federaciji BiH u 2019. u odnosu na 2018. godinu. Najveće količine proizvedenog mlijeka su u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

Iz Grafikona 28. vidljivo je da je u Federaciji BiH došlo do smanjenja broja tovni junadi u 2019. u odnosu na 2018. godinu. Najveći broj tovni junadi nalazi se u Tuzlanskom i Unsko-sanskom i Kantonu 10.

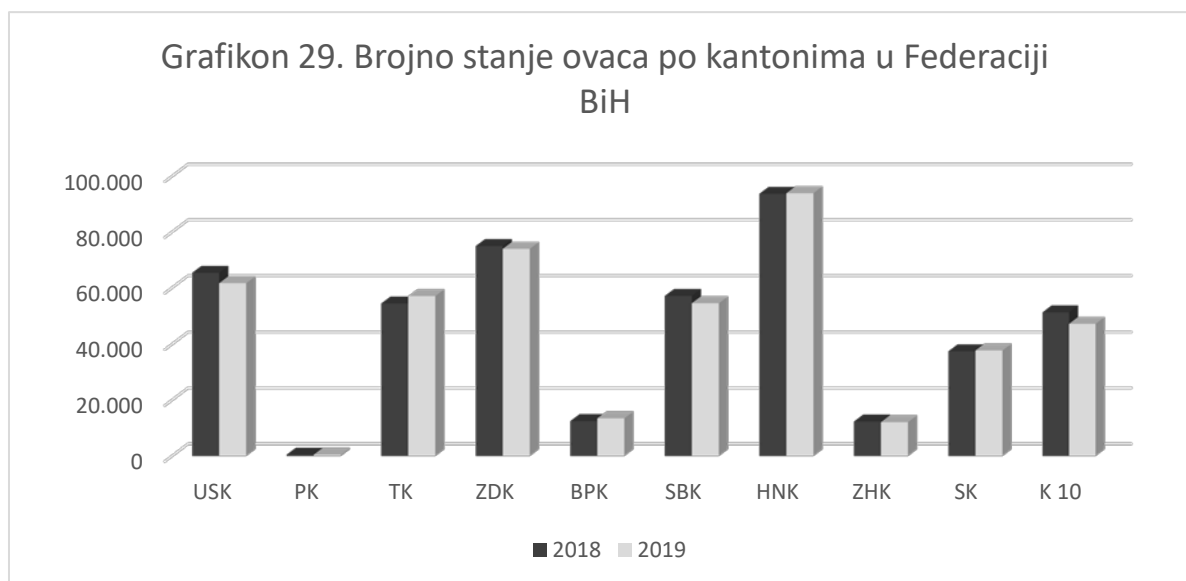
B.2. OVČARSTVO

Ovčarstvo je veoma važna grana stočarstva koja je zastupljena najvećim dijelom u ruralnim područjima Federacije BiH, kao takva čini značajan izvor prihoda za stanovništvo, a ogleda se u proizvodnji mlijeka, autohtonih sireva i mesa. Pri tome se vlasnicima stada nude različite mogućnosti usmjeravanja proizvodnje prema većem ili manjem preferiranju mesa ili mlijeka, što, uz genetske usmjerenosti, ovisi o nekoliko važnih ekonomskih i socioloških faktora. Značajno je napomenuti da se sve veći broj proizvođača mlijeka odlučuje za proizvodnju domaćih autohtonih sireva, što u konačnici stvara veću dodatnu vrijednost i povećava dobit ove vrste proizvodnje.

Tabela 14. Broj ovaca u Federaciji BiH po kantonima (2018.-2019. godina)

Kanton	Broj ovaca u 2018.g.	%	Broj ovaca u 2019.g.	%
USK	65.380	14,2	61.660	13,6
PK	500	0,1	500	0,1
TK	54.385	11,8	57.061	12,6
ZDK	75.000	16,3	74.000	16,4
BPK	12.500	2,7	13.500	3,0
SBK	57.108	12,4	54.483	12,0
HNK	93.730	20,4	93.950	20,8
ZHK	12.325	2,7	12.120	2,7
SK	37.477	8,2	37.777	8,4
K10	51.214	11,1	47.321	10,5
UKUPNO	459.619	100,0	452.372	100,0

Izvor podataka: Nadležna kantonalna ministarstva

Prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u Federaciji BiH došlo je do smanjenja brojnog stanja ovaca. U Tuzlanskom kantonu je došlo do povećanja brojnog stanja ovaca dok je u ostalim kantonima došlo do smanjenja ili se zadržalo stanje od 2018. godine.

Najveći broj ovaca nalazi se u Hercegovačko-neretvanskom, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

B.3. KOZARSTVO

U Federaciji BiH imamo značajan dio prirodnih resursa za uzgoj koza i to u različitim sistemima poput otvorenih i poluotvorenih pašnjaka, uzgoja u stajama i kombinovanom uzgoju. Danas se u Federaciji BiH svi navedeni sistemi uzgoja koza mogu vidjeti u praksi.

Postoje moderne komercijalne farme sa visokim ulaganjima u objekte i opremu sa orijentacijom na proizvodnju mlijeka kao i komercijalne farme sa improvizovanim stajama koje obezbjeđuju minimum standarda sa osnovnom opremom.

U Tabeli 15. ispod je prikazano ukupno brojno stanje koza u Federaciji BiH, sa pregledom grla koja se muzu i proizvedenom količinom mlijeka po muznom grlu.

Tabela 15. Brojno stanje koza u 2018.- 2019. godina

Godina	Ukupno grla	Broj muženih koza	Količina mlijeka po muznom grlu (litra)
2018.	44.145	27.102	201
2019.	43.300	25.416	197

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz navedene tabele je vidljivo da je došlo do blagog smanjenja broja muznih grla koza, kao i smanjenje količina mlijeka po pomuženoj kozi. Ministarstvo je prepoznalo ovaj vid proizvodnje kao veoma važnu granu u stočarstvu i godinama se ova proizvodnja značajno podržava uz povećanje podrške po litri mlijeka, kako bi se zadovoljile potrebe za kozjim mlijekom.

Uprkos podrškama Ministarstva, kozarstvo se nije značajno razvijalo iako postoji organizovani otkup mlijeka i prodaja kozjeg mesa.

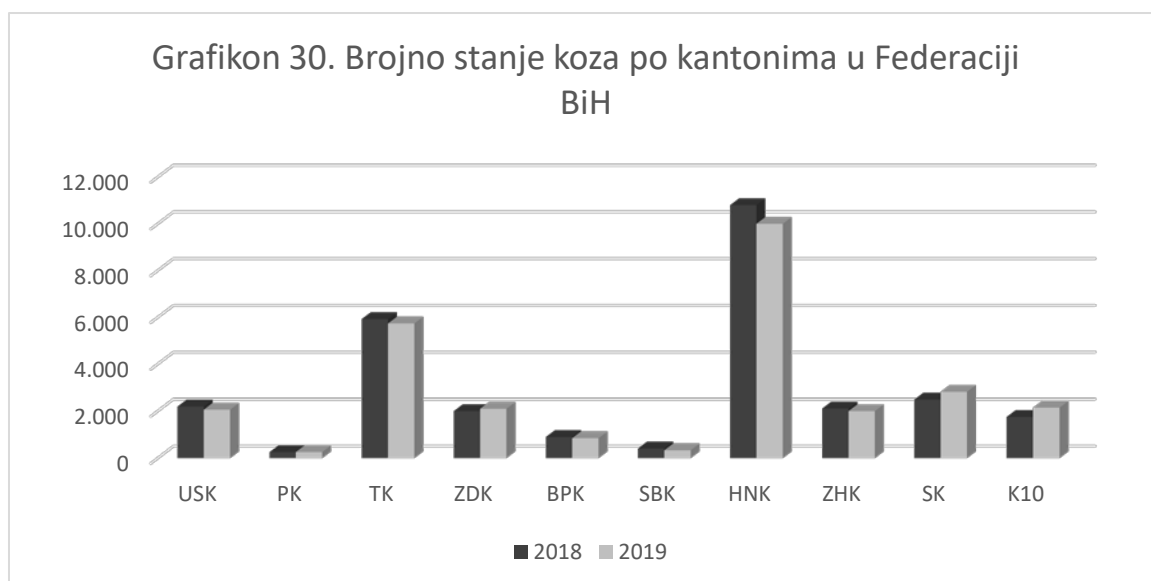
Tabela 16. Brojno stanje koza u Federaciji BiH po kantonima 2018.-2019. godina

Kanton	Broj koza u 2018.	%	Broj koza u 2019.	%
USK	2.194	7,6	2.061	7,3
PK	260	0,9	260	0,9
TK	5.925	20,5	5.737	20,3
ZDK	2.000	6,9	2.100	7,4
BPK	900	3,1	850	3,0
SBK	413	1,4	334	1,2
HNK	10.800	37,4	10.000	35,3
ZHK	2.110	7,3	2.000	7,1
SK	2.493	8,6	2.821	10,0
K10	1.749	6,1	2.147	7,6
UKUPNO	28.844	100,0	28.310	100,0

Izvor: Kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede i vlastiti proračun

Iz Tabele 16. i Grafikona 30., a prema podacima iz kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede, vidljivo je da je u Federaciji BiH u 2019. godini došlo do blagog smanjenja brojnog stanja koza u odnosu na 2018. godinu.

Najveći broj koza nalazi se u Tuzlanskom i Hercegovačko-neretvanskom kantonu.

B.4. SVINJOGOJSTVO

Trenutno stanje u svinjogojskoj proizvodnji u Federaciji BiH nije na zadovoljavajućem nivou i ne osigurava dovoljnu proizvodnju svinjskog mesa za domaće potrebe. Razlozi za ovakvo stanje se mogu svesti na sljedeće faktore: potpuno liberalizirano tržište mesa u BiH, mali broj rasplodnih i tovnih grla na gazdinstvu, usitnjena imanja (malo obradive površine), neodgovarajući uslovi držanja, loš pasminski sastav, nedostatak uzgojno – selekcijskog rada u sektoru, nedostupnost povoljnih kreditnih linija, strukturnih i podrški ruralnom razvoju, slaba educiranost proizvođača svinjskog mesa i dr.

U Federaciji BiH u područjima gdje se uzgajaju svinje prakticira se samo završna faza proizvodnog ciklusa odnosno tov svinja. Tov svinja se zasniva na uvezenoj prasadi i to s ciljem podmirivanja domaćeg tržišta. U mesoprerađivačkoj industriji domaća sirovina je zastupljena u veoma malom procentu, jer je većina sirovine iz uvoza. Ovaj način proizvodnje u svinjogojstvu se nastavio i u 2019. godini.

Tabela 17. Brojno stanje svinja 2018.- 2019. godina

Godina	Ukupno svinja	Krmače i suprasne nazimice
2018.	83.193	8.750
2019.	81.157	8.094

Izvor: Federalni zavod za statistiku

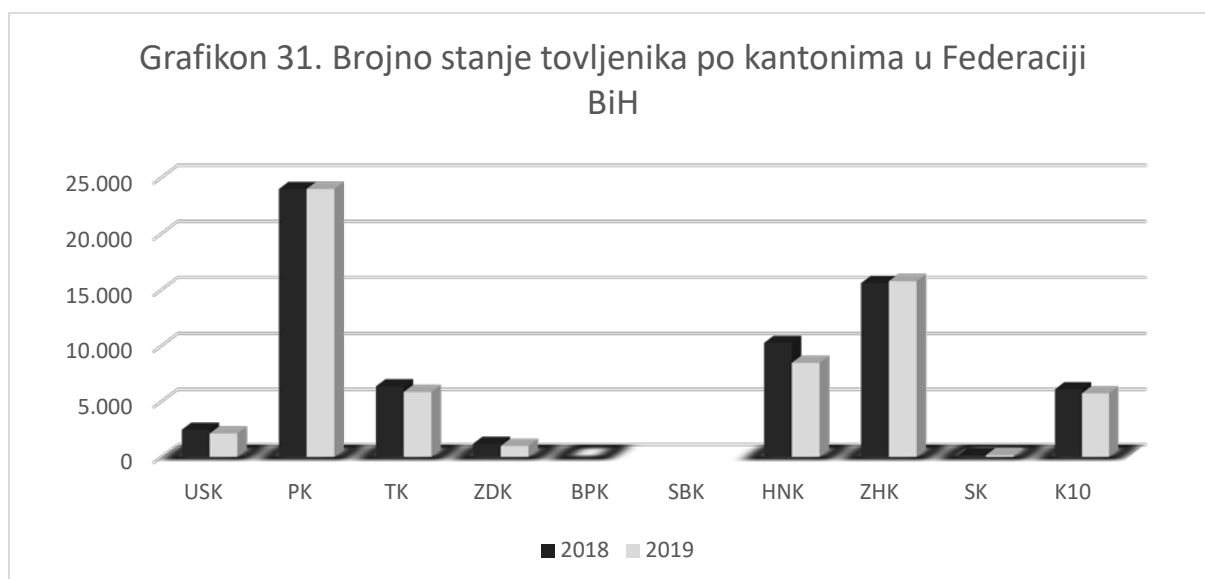
Prema statističkim podacima u 2019. godini došlo je do smanjenja ukupnog broja svinja u odnosu na 2018. godinu, kao i smanjenja broja krmača i suprasnih nazimica u odnosu na 2018. godinu.

Tabela 18. Brojno stanje tovljenika (tovnih svinja) po kantonima u F BiH 2018. – 2019.

Kantoni	2018. god.	2019. god.
USK	2.470	2.121
PK	24.000	24.000
TK	6.387	5.870
ZDK	1.200	1.000
BPK	0	-
SBK	-	-
HNK	10.280	8.500
ZHK	15.620	15.780
SK	163	164
K10	6.120	5.746
Ukupno	66.240	63.181

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 18. i Grafikona 31., a prema podacima kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede vidljivo je da je u Federaciji BiH smanjen broj tovljenika u 2019. u odnosu na 2018. godinu. Najveći broj tovnih grla zabilježen je u Posavskom kantonu i taj broj se nije mijenjao u odnosu na prethodnu godinu.

B.5. PČELARSTVO

Najveći značaj pčelarstva, pored proizvodnje meda i ostalih pčelinjih proizvoda ogleda se u oprašivanju poljoprivrednog bilja, jer bi poljoprivredna proizvodnja bila nezamisliva bez pčela. U poređenju sa drugim industrijskim razvijenim zemljama, imamo izuzetno čistu i zdravu prirodu, što rezultira proizvodnjom kvalitetnog i zdravstveno ispravnog meda, kao i drugih pčelinjih proizvoda i matica.

Pčelarstvo je regulisano Zakonom o stočarstvu. U skladu sa navedenim Zakonom, u 2018. g. donesen je Pravilnik o pčelarstvu („Službene novine Federacije BiH“ br. 31/18) kojim su definisani uslovi za bavljenje pčelarstvom, razmnožavanje pčela, lokacije pčelinjaka, paša pčela i njihova selidba, uspostavljanje katastra pčelinje paše, prodaja pčela, matica i pčelinjih proizvoda i uspostavljanje registra košnica i pčelara.

Početakom 2019. godine uspostavljen je Registar pčelara i pčelinjaka.

Tabela 19. Podaci o broju pčelinjih zajednica i količinama proizvedenog meda 2018.-2019. godina

Godina	Broj košnica	Ukupna proizvodnja, tona	Proizvodnja po košnici, kg
2018.	232.975	2.138	9,2
2019.	242.099	1.814	7,5

Izvor: Federalni zavod za statistiku

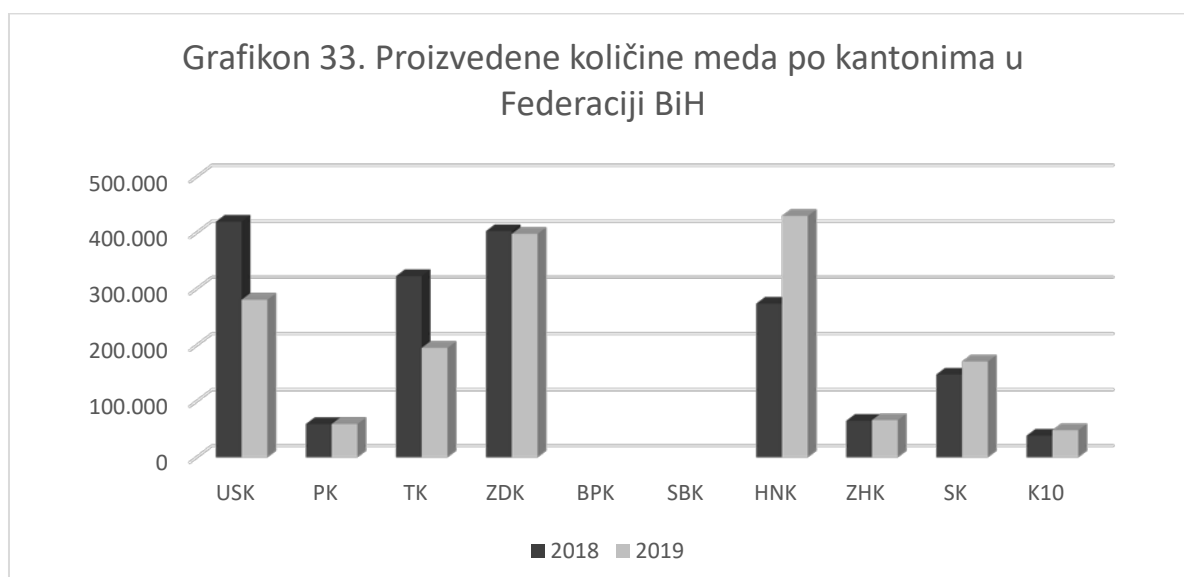
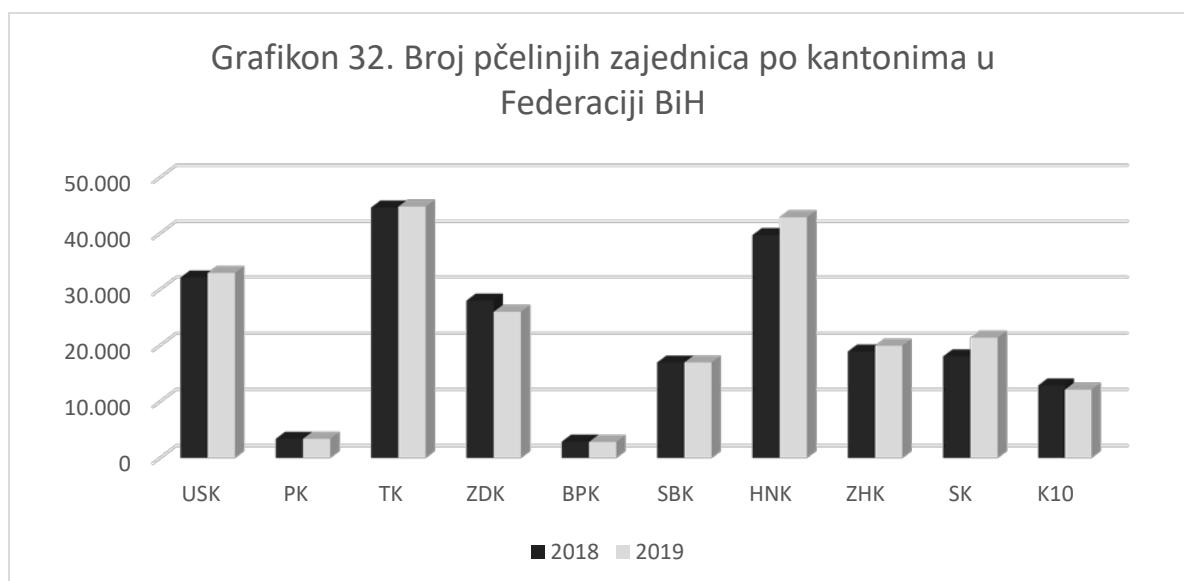
Prema statističkim podacima u Federaciji BiH u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu došlo je do povećanja broja pčelinjih zajednica, ali je smanjena proizvodnja meda po pčelinjoj zajednici i ukupnih količina meda.

U Federaciji BiH imamo mali broj velikih proizvođača meda i pčelinjih proizvoda kao i onih koji se bave proizvodnjom i prodajom matica. Analizom je utvrđeno da pčelarstvo u većini slučajeva predstavlja dodatni izvor prihoda kod najvećeg broja pčelara, a isti med i druge proizvode prodaju izvan sistema. Da bi mogao prodavati svoj med, kao i druge pčelinje proizvode i matica na službenom tržištu, proizvođač mora biti registrovan kao obrt, pravni subjekt ili farma i da ispunjava sve sanitarne uslove. Također mora vršiti i redovne analize kvalitete meda i provoditi zdravstvene mjere na pčelinjaku.

Tabela 20. Broj pčelinjih zajednica i proizvodnja meda po kantonima u Federaciji BiH u 2018. – 2019. godina

Kanton	2018.				2019.			
	Broj pčelinjih zajednica (kom)	%	Količina meda (kg)	%	Broj pčelinjih zajednica (kom)	%	Količina meda (kg)	%
USK	32.117	14,8	419.792	24,3	32.948	14,8	280.316	17,0
PK	3.400	1,6	59.500	3,4	3.400	1,5	59.500	3,6
TK	44.631	20,5	322.515	18,6	44.780	20,1	195.495	11,9
ZDK	28.000	12,9	403.000	23,3	26.000	11,6	398.000	24,1
BPK	2.900	1,3	-	0,0	2.850	1,3	-	0,0
SBK	16.952	7,8	-	0,0	16.952	7,6	-	0,0
HNK	39.710	18,3	273.350	15,8	42.890	19,2	430.000	26,1
ZHK	18.910	8,7	65.300	3,8	19.950	8,9	66.500	4,0
SK	18.040	8,3	147.838	8,5	21.393	9,6	171.138	10,4
K10	12.876	5,9	38.628	2,2	12.114	5,4	48.456	2,9
UKUPNO	217.536	100,0	1.729.923	100,0	223.277	100,0	1.649.405	100,0

Izvor: Kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede i vlastiti proračun

Prema podacima kantonalnih ministarstava nadležnih za poslove poljoprivrede u Federaciji BiH u 2019. u odnosu na 2018. godinu došlo je do povećanja broja pčelinjih zajednica, ali i do smanjenja proizvodnje meda, što je vidljivo iz navedene tabele i grafikona.

Također je vidljivo da je najveći broj košnica lociran u tri kantona i to: Hercegovačko-neretvanskom, Tuzlanskom i Unsko-sanskom kantonu.

Najveća proizvodnja meda je u Hercegovačko-neretvanskom kantonu, gdje je zabilježeno i znatno povećanje proizvodnje meda, Zeničko-dobojskom i Unsko-sanskom kantonu.

Do smanjenja proizvodnje količine meda došlo je u Unsko-sanskom i Tuzlanskom kantonu.

B.6. PERADARSTVO

Peradarstvo, kao jedna od grana stočarstva, ima bitno mjesto u poljoprivrednoj proizvodnji. To proizlazi iz činjenice da je savremeno peradarstvo najintenzivniji oblik stočarstva i ima potpuno industrijsko značenje.

Važnost peradarstva očituje se prvenstveno u proizvodnji mesa i jaja, koja predstavlja jedan od najefikasnijih i najbržih načina dobivanja visokokvalitetnih animalnih proizvoda za ishranu ljudi.

Proizvodnja mesa peradi u Federaciji BiH zasniva se uglavnom na proizvodnji mesa pilića.

Proizvodnja pilećeg mesa (brojleri) je značajno zastupljena u Federaciji BiH i kao takva je konkurentnija u odnosu na druge proizvodnje. Pileće meso iz uvoza je opterećeno carinom, tako da naši proizvođači pilećeg mesa uz gotovo dostignute evropske uslove proizvodnje imaju dobre preduslove za bavljenje ovom proizvodnjom.

Tabela 21. Podaci u peradarskoj proizvodnji u Federaciji BiH u hiljadama, 2018.- 2019. godine

Godina	Broj peradi/hiljada kljun	Broj koka nosilja/hiljada kljun
2018.	11.530	1.817
2019.	11.070	1.843

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Iz Tabele 21. je vidljivo da je u Federaciji BiH u 2019. godini ukupan broj peradi smanjen u odnosu na 2018. godinu, ali je došlo do povećanja broja koka nosilja.

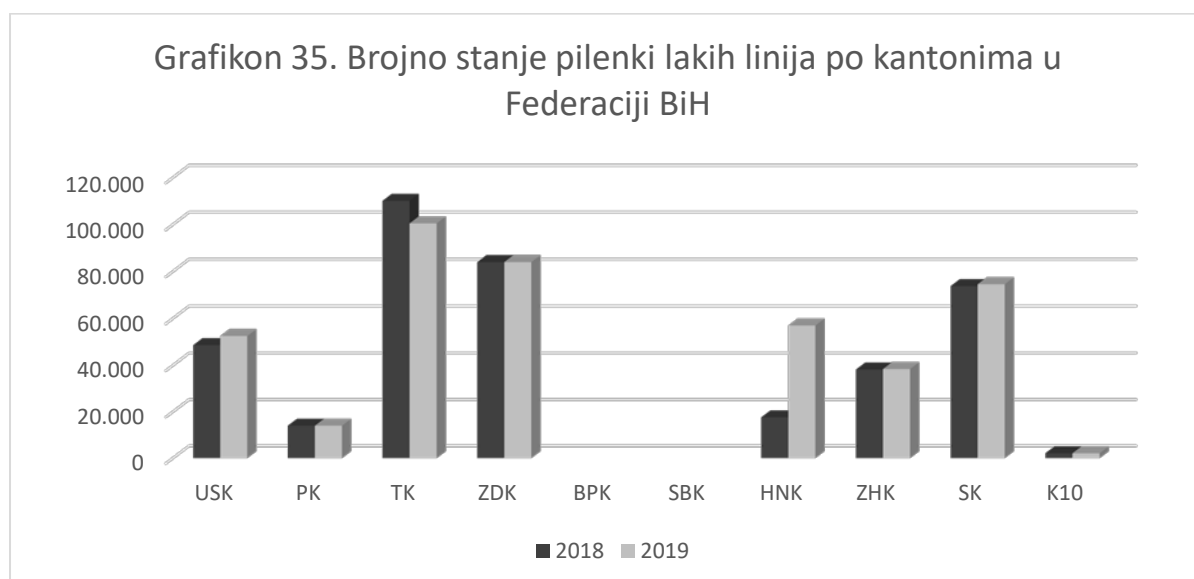
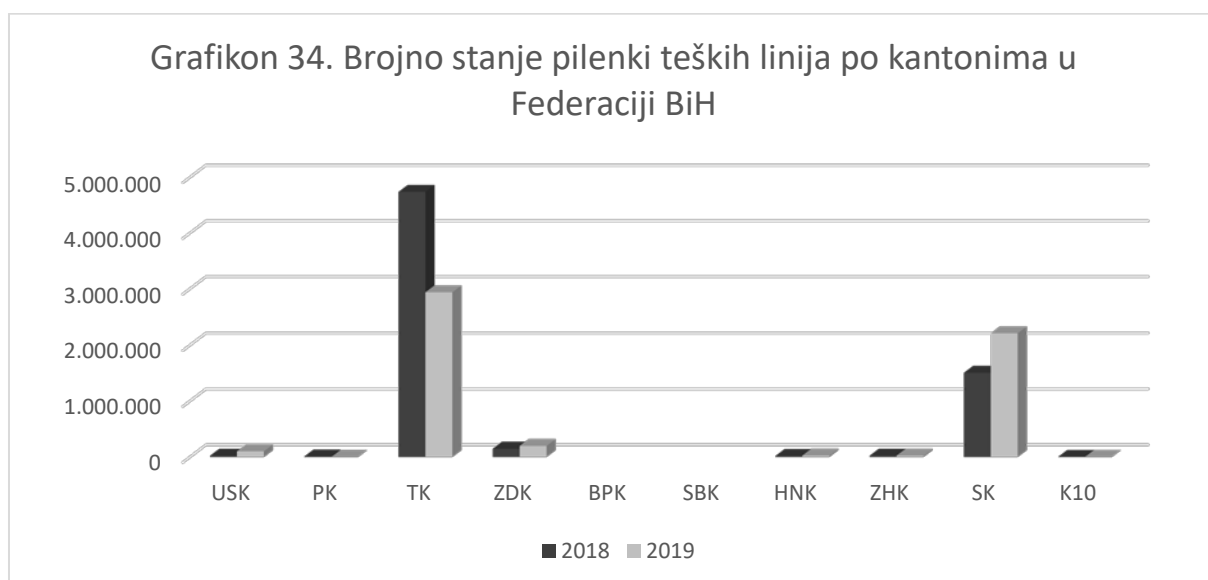
Tabela 22. Broj peradi matičnih jata po kantonima u 2018.- 2019. godina

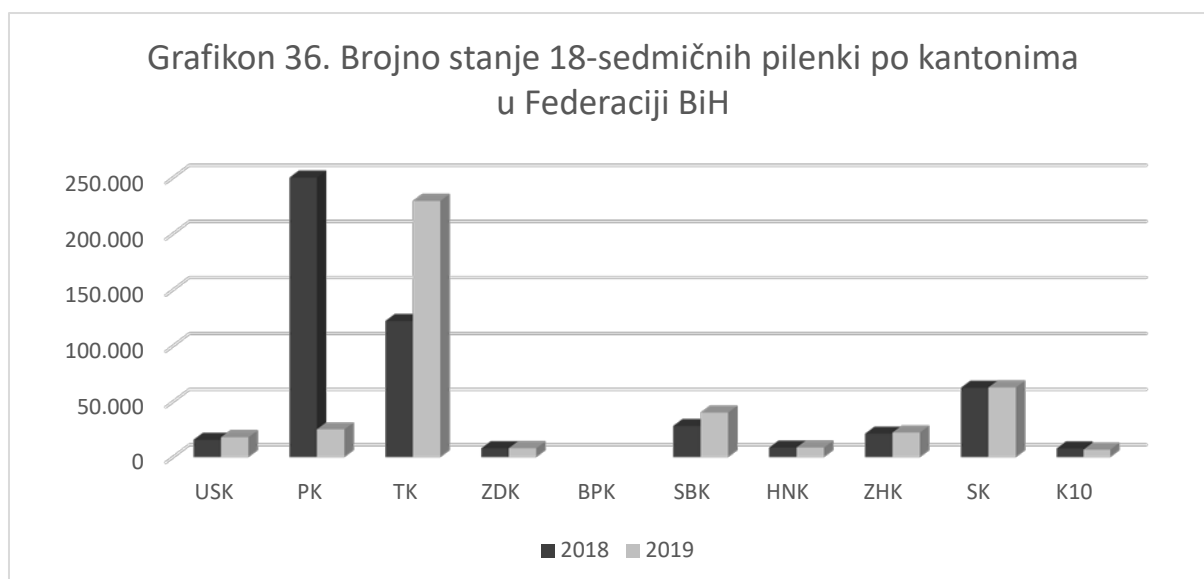
Kantoni	2018.			2019.		
	Pilenke teške lin. /kljun	Pilenke lahke lin./kljun	18-sedm. Pilenke/kljun	Pilenke teške lin. /kljun	Pilenke lahke lin./kljun	18-sedm. Pilenke/kljun
USK	23.950	48.599	15.600	103.510	52.500	17.860
PK	10.000	14.000	250.000	0	14.000	25.000
TK	4.739.700	110.100	122.270	2.939.300	100.500	229.200
ZDK	150.000	84.000	8.000	200.000	84.000	8.000
BPK	-	-	-	-	-	-

SBK	-	-	28.100	-	-	40.100
HNK	19.900	17.600	8.600	26.700	57.000	8.600
ZHK	24.150	38.220	21.120	25.150	38.430	22.150
SK	1.506.470	73.770	62.573	2.215.770	74.572	62.806
K10	2.450	2.101	7.814	2.218	2.100	6.712
UKUPNO	6.476.620	388.390	524.077	5.512.648	423.102	420.428

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 22. i Grafikona 34., 35. i 36. vidljivo je da je u 2019. godini u Federaciji BiH došlo do smanjenja broja pilenki teških linija, povećanja broja pilenki lakih linija te do smanjenja broja 18-sedmičnih pilenki.

B.7. AKVAKULTURA

U oblasti akvakulture u Federaciji BiH, u 2019. godini ostvareno je povećanje proizvodnje, kao i u prethodnoj, 2018. godini. U 2019. godini obim proizvodnje u oblasti akvakulture povećao se oko 12% u odnosu na 2018. godinu. U slatkovodnoj akvakulturi povećanje proizvodnje iznosi nešto manje od 8%, odnosno proizvedeno je 200.000 kg konzumne ribe više nego u prethodnoj godini. U kvalitativnom smislu, u slatkovodnoj akvakulturi došlo je do znatnog povećanja proizvodnje konzumne kalifornijske pastrmke (*Oncorhynchus mykiss*) i neznatnog povećanja proizvodnje potočne pastrmke (*Salmo trutta fario*) u odnosu na proizvodnju ovih riba u prethodnoj godini. Proizvodnja konzumne potočne zlatovčice (*Salvelinus fontinalis*) je ostala nepromijenjena i iznosi 20 t. U proizvodnji mlađi potočne pastrmke za potrebe približavanja otvorenih voda nije bilo većih odstupanja od dosadašnje proizvodnje i ona je u 2019. godini iznosila oko 4 miliona jedinki potočne pastrmke. Pored mlađi potočne pastrmke, u prethodnoj godini je uzgojena i mlađ drugih salmonidnih vrsta riba: oko 100.000 jedinki mlađi mekousne pastrmke (*Salmo obtusirostris*), 40.000 jedinki mlađi glavatice (*Salmo marmoratus*) i 20.000 jedinki mlađi mladice (*Hucho hucho*).

U uzgoju morskih riba (marikultura) ostvareno je povećanje proizvodnje od oko 10.000 kg, odnosno za oko 4,5% u odnosu na proizvodnju u 2018. godini. Na dvije farme, koje egzistiraju u području Neumskog zaljeva u 2019. godini ukupna proizvodnja u marikulturi je iznosila 220 tona, od čega najveći udio čini morska riba (orada i lubin), oko 210 tona a ostatak od 10 tona školjke, prvenstveno dagnja ili mušula.

U pogonu za preradu ribe (firma „Žuvela“- Stolac) i tvornici riblje hrane („Bosfish“ – Hadžići), obim proizvodnje se nije značajnije mijenjao u odnosu na prethodni period.

Plasman ribe na područje Evropske unije je ostvaren u potpunosti za bescarinsku kvotu od 500 tona godišnje. Značajna količina ribe plasirana je i na područje Srbije, Crne Gore i Makedonije.

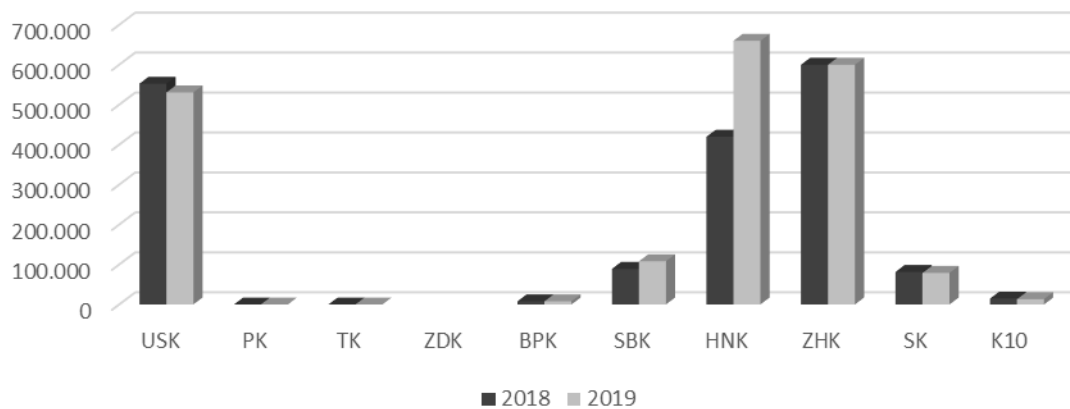
Tabela 23. Proizvodnja u akvakulturi po kantonima u Federaciji BiH u 2018. -2019. godina

Kantoni	2018.			2019.		
	Slatkovodna riba (kg)	Morska riba (kg)	Ribogojilišta	Slatkovodna riba (kg)	Morska riba (kg)	Ribogojilišta
USK	552.595	0	2	530.819	0	2
PK	0	0	0	0	0	0
TK	0	0	0	0	0	0
ZDK	-	0	-	-	0	-
BPK	8.000	0	1	8.000	0	1
SBK	89.182	0	2	108.125	0	2
HNK	420.000	210.000	16	660.000	220.000	15
ZHK	600.000	0	2	600.000	0	2
SK	81.500	0	5	79.000	0	2
K10	14.763	0	11	13.431	0	11
Ukupno	1.766.040	210.000	39	1.999.375	220.000	35

Izvor: Nadležna kantonalna ministarstva

Iz Tabele 23. i Grafikona 37. vidljivo je da je došlo do povećanja proizvodnje slatkovodne i morske ribe u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu. Najveće povećanje proizvodnje slatkovodne ribe zabilježeno je u Hercegovačko-neretvanskom kantonu gdje je lociran i najveći broj ribnjaka.

Grafikon 37. Proizvodnja slatkovodne ribe po kantonima u Federaciji BiH

IV. ANALIZA STANJA U PREHRAMBENOJ INDUSTRIJI

1.1. PROIZVODNJA I KAPACITETI

Kao i godinama unazad, najzastupljenije grane prehrambene industrije u Federaciji BiH su: proizvodnja mlijeka i prerađevina od mlijeka, proizvodnja mesa i prerađevina od mesa, prerada žitarica i proizvodnja brašna i mlinsko-pekarskih proizvoda, prerada voća i povrća, proizvodnja vode i osvježavajućih bezalkoholnih pića, te proizvodnja alkoholnih pića (pivo, vino i jaka alkoholna pića). Nedovoljno izdvajanje sredstava za podrške prehrambenoj industriji, onemogućava plansko povezivanje primarne poljoprivredne proizvodnje i prehrambene industrije, a što je trebalo pomoći u sinhronizovanju aktivnosti koje bi se usmjerile na razvoj oba sektora.

U Tabeli 24. su predstavljeni indeksi proizvodnje prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda.

Tabela 24. Indeksi proizvodnje

Oblasti industrijske proizvodnje	<u>XII 2019.</u> <u>θ 2018.</u>	<u>XII 2019.</u> <u>XII 2018.</u>	<u>I-XII 2019.</u> <u>I-XII 2018.</u>
1. Proizvodnja prehrambenih proizvoda	108,7	106,3	104,0
2. Proizvodnja pića	103,7	102,5	99,9
3. Proizvodnja duhanskih proizvoda	284,6	99,7	77,4

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Iz Tabele 24. vidljivo je da je ukupna proizvodnja prehrambenih proizvoda u 2019. godini veća za 4% u odnosu na 2018. godinu, proizvodnja pića je ostala na istom nivou kao u prethodnoj godini, dok je proizvodnja duhanskih proizvoda smanjena za 22,6%.

Tabela 25. Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i cigareta u 2019. godini

Proizvodi	Jed. mjere	2018.	2019.	Indeks 2019./2018.
Brašno i proizvodi od brašna	tona	241.375	258.883	1,07
Meso i prerađevine od mesa	tona	64.919	64.303	0,99
Mlijeko i prerađevine od mlijeka	tona	145.376	153.876	1,06
Proizvodi od voća i povrća	tona	39.169	51.115	1,30
Čokolada i konditorski proizvodi	tona	2.227	1.657	0,74
Kafa, čaj, so, začini, supe	tona	129.898	141.334	1,08
Alkoholna pića, vino, pivo	000 lit	48.112	49.030	1,02
Vode i osvježavajuća pića	000 lit	301.515	302.811	1,00
Cigarete	mil. kom	763	556	0,73

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

U Tabeli 25. prikazana je proizvodnja (količinski) pojedinih grupa proizvoda iz oblasti prehrambene industrije i duhanske industrije u 2019. i 2018. godini. Proizvodnja brašna i proizvoda od brašna je povećana za 7%, mlijeka i prerađevina od mlijeka 6%, dok je proizvodnja proizvoda od voća i povrća povećana za čak 30 %. Veliko smanjenje je zabilježeno u proizvodnji čokolade i konditorskih proizvoda, čak 26%, te proizvodnji cigareta 27%. Proizvodnja mesa i prerađevina od mesa je manja za 1%, dok je proizvodnja vode i osvježavajućih pića ostala na istom nivou, a proizvodnja vina, piva i jakih alkoholnih pića neznatno povećana (za 2 %).

U Tabela 26. Proizvodnja, kapaciteti i njihova iskorištenost za pojedine grane prehrambene i duhanske industrije u 2019. godini

Grana prehrambene industrije	Jed. mjere	Proizvodnja u 2019.	Kapacitet /godišnji	Iskorištenost kapaciteta %
Mlinska industrija	t	207.006	302.150	68,51
Prerada mlijeka	000 lit	184.059	400.000	46.01
Prerada mesa	t	64.303	169.000	38,04
Prerada voća i povrća	t	4.351	15.000	29.00
Sokovi od voća i povrća	000 lit	46.216	136.510	33,85
Proizvodnja keksa i vafla	t	11.795	22.400	52,65
Proizvodnja vode	000 lit	101.799	432.500	23,53
Proizvodnja bezalkoholnih pića	000 lit	201.011	365.100	55,05
Proizvodnja piva	000 lit	44.698	150.000	29,79
Proizvodnja vina	000 lit	4.254	26.400	16,36
Proizvodnja cigareta	t	556	7.000	7,9

Podaci o proizvodnji u 2019. godini – Izvor: Federalni zavod za statistiku
 Podaci o kapacitetima – Izvor: FMPVŠ - Odsjek za prehrambenu industriju

Kapaciteti privrednih društava koja se bave proizvodnjom prehrambenih proizvoda i duhanskih proizvoda u Federaciji BiH su nedovoljno iskorišteni, kao i godinama unazad, mada je u pojedinim granama došlo i do povećanja iskorištenosti kapaciteta. U 2019. godini povećala se iskorištenost kapaciteta u odnosu na 2018. godinu u slijedećim granama prehrambene industrije: mlinska industrija za 19,6 %, u pogonima za proizvodnju voća i povrća 1,78 % i 1,02 % u proizvodnji vina.

Neznatno povećanje iskorištenosti kapaciteta (manje od 1%) je zabilježeno kod prerada mlijeka 0,83%, proizvodnje vode 0,68% i proizvodnja piva za 0,5 %. Proizvodnja cigareta je za oko 27% manja u odnosu na 2018., pa je tako i iskorištenost kapaciteta sve manja.

Privredno društvo Stanić Beverages d.o.o. Kreševo je povećalo svoje kapacitete za proizvodnju sokova od voća i povrća, pa je i pored povećanja proizvodnje sokova od voća i povrća u 2019. godini za oko 33 % u odnosu na 2018. godinu, iskorištenost kapaciteta u ovoj grani proizvodnje samo 33,85 %.

Najniža iskorištenost kapaciteta je u proizvodnji cigareta i iznosi 7,9 %, te u proizvodnji vina 16,36%.

Kada se govori o iskorištenosti kapaciteta u prehrambenoj industriji ostaje činjenica da Federalni zavod za statistiku nema podatke o proizvodnji za sve subjekte iz oblasti

prehrambene industrije, te je pretpostavka da je ostvarena proizvodnja veća, nego što prikazuju podaci u Tabeli 26.

1.2. POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM

Tabela 27. Proizvodnja, izvoz, uvoz i pokrivenost uvoza izvozom pojedinih prehrambenih proizvoda u Federaciji BiH u 2019. godini

Proizvod	Proizvodnja (kg/lit)	Izvoz (KM)	Uvoz (KM)	Pokrivenost uvoza izvozom %
Mlijeko i vrhnje	117.075.472	38.319.997	35.270.845	108,64
Sir	3.945.096	6.825.995	72.943.104	9,36
Maslac	246.753	1.717.092	12.912.208	13,30
Brašno (pšenično)	165.125.518	5.715.670	9.833.865	58,12
Čokolada i ostali proizvodi koji sadrže kakao	1.604.810	4.281.169	114.556.744	3,74
Tjestenina	3.365.348	1.048.374	13.774.255	7,61
Pivo	44.698.279	635.151	111.462.929	0,57
Vino	4.253.983	5.985.903	15.252.400	39,25
Prirodne mineralne i izvorske vode	101.799.541	4.309.158	17.094.922	25,21
Bezalkoholna pića	201.011.640	37.970.153	117.783.189	32,24
Meso - govedina	14.719.847	1.183.096	139.260.031	0,84
Meso - svinjetina	1.185.573	0	29.942.672	0,00
Meso - ovčetina	803.999	56.510	497.567	11,36
Meso - peradi	12.838.593	9.428.644	19.621.099	48,05
Sokovi od voća i povrća	46.058.066	515.673	11.824.367	4,36
Džem, marmelada	702.305	1.852.704	4.370.218	42,39
Cigarete (mil. kom)	556	6.263.613	68.751.876	9,11

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku i Uprava za indirektno oporezivanje BiH

Iz Tabele 27. može se vidjeti da je kod mlijeka i pavlake pokrivenost uvoza izvozom na još uvijek zadovoljavajućem nivou i iznosi 108,64%, s obzirom da je 2017. godine iznosila 166,88%, a 2018. godine 155,28%.

Iako je u 2019. godini povećana proizvodnja brašna za oko 10 %, pokrivenost uvoza izvozom je smanjena i iznosi 58,12%, dok je u 2018. godini iznosila 120,65 % a 2017. godine čak i 166,88%.

Najmanja pokrivenost uvoza izvozom, ispod 10%, zabilježena je kod sira, čokolade, tjestenine, piva, mesa govedine i svinjetine, voćnih sokova i cigareta. U 2019. godini nije bilo izvoza svinjskog mesa, a izuzetno je velik i uvoz piva, gdje je pokrivenost uvoza izvozom tek 0,57%, iako imamo vlastite kapacitete za proizvodnju ovih proizvoda.

Za proizvodnju vode i osvježavajućih bezalkoholnih pića imamo velike prirodne resurse i prerađivačke kapacitete. Međutim, nelojalna konkurencija je uzrokovala veliki uvoz vode, pa pokrivenost uvoza izvozom za vodu iznosi 25,21 %, dok je kod proizvodnje bezalkoholnih pića taj odnos nešto bolji i iznosi 32,24 %.

Tabela 27.a. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih (TG 1-24 CT BiH) i ostalih proizvoda (TG 1-97 CT BiH) iz Federacije Bosne i Hercegovine – Indeks 2019./2018.

Tabela izvoza	Federacija BiH		Bosna i Hercegovina		Indeks 2019/2018	
	Vrijednost u KM za 2018.g.	Vrijednost u KM za 2019.g.	Vrijednost u KM za 2018.g.	Vrijednost u KM za 2019.g.	FBiH	BiH
TG 1-97 CT BiH	8.033.129.961	7.758.289.944	12.258.424.688	11.869.543.315	0,97	0,97
TG 1-24 CT BiH	396.644.646	366.425.443	879.919.061	851.681.256	0,92	0,97

Izvor podataka: Uprava za indirektno oporezivanje

Tabela 27.b. Uvoz poljoprivredno-prehrambenih (TG 1-24 CT BiH) i ostalih proizvoda (TG 1-97 CT BiH) u Federaciju Bosne i Hercegovine - Indeks 2019/2018

Tabela uvoza	Federacija BiH		Bosna i Hercegovina		Indeks 2019/2018	
	Vrijednost u KM za 2018.g.	Vrijednost u KM za 2019.g.	Vrijednost u KM za 2018.g.	Vrijednost u KM za 2019.g.	FBiH	BiH
TG 1-97 CT BiH	13.425.745.224	14.030.262.447	19.595.426.584	19.876.736.098	1,05	1,01
TG 1-24 CT BiH	1.944.777.401	2.020.566.684	3.122.605.306	3.230.250.155	1,04	1,03

Izvor podataka: Uprava za indirektno oporezivanje

Iz tabela 28. i 29. je vidljivo da je izvoz kako poljoprivredno-prehrambenih tako i svih proizvoda, iz Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine manji u 2019. u odnosu na 2018. godinu.

Također, kako u Federaciji Bosne i Hercegovine, tako i u Bosni i Hercegovini, uvoz poljoprivredno-prehrambenih i ostalih proizvoda u 2019. godini u odnosu na 2018. je povećan.

1.3. KRETANJE CIJENA POJEDINIH PREHRAMBENIH PROIZVODA

Tabela 28.

Prehrambeni proizvodi	<u>mart 2020.</u> decembar 2019.	<u>mart 2020.</u> mart 2019.
Hrana i bezalkoholna pića	2,8	1,6
Hrana	3,0	1,7
Hljeb i žitarice	2,5	3,8
Riža	10,9	14,7
Tjestenina	4,9	2,3
Brašno i ostali proizvodi od žitarica	201	5,0
Meso	0,2	2,2
Juneće i teleće meso	0,7	1,5
Svinjsko meso	-0,5	11,1
Janjeće meso	1,1	3,3
Pileće meso	-2,2	1,7
Riba	1,8	3,8
Svježe mlijeko	0,9	-1,9
Jogurt	0,1	0,9
Sirevi	0,2	-0,3
Jaja	-0,4	-0,2
Ulje	4,7	3,4
Maslac	1,0	-0,4
Voće	8,6	8,3
Povrće	12,4	-8,1
Šećer	1,8	9,8
Bezalkoholna pića	1,0	1,4
Kafa	1,3	0,4
Čaj	1,0	1,6
Mineralna voda	1,1	5,8
Gazirana pića	-0,1	2,0
Voćni sokovi	0,8	1,0

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Iz Tabele 28. možemo vidjeti da je zabilježen pad cijena u martu 2020. godine u odnosu na mart 2019. godine kod slijedećih proizvoda: svježeg mlijeka, jogurta, jaja, maslaca i povrća.

1.4. ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST

Prosječan broj zaposlenih u 2019. i II mjesecu 2020. godine prikazan je u tabeli 29.

Tabela 29.

Oblasti industrijske proizvodnje	Ø 2019.	II 2020.	<u>II 2020</u> Ø-2019.
Broj zaposlenih u Federaciji BiH	531.483	530.463	99,8

Proizvodnja prehrambenih proizvoda	13.995	14.059	100,5
Proizvodnja pića	1.483	1.440	97,1
Proizvodnja duhanskih proizvoda	203	167	82,3

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

Prosječan broj zaposlenih u 2019. godine na području Federacije BiH je 531.483. Iz tabele je vidljivo da već u II mjesecu 2020. broj zaposlenih se smanji za 1020 osoba.

1.5. PLAĆE

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom u 2019. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine iznosi 928 KM, dok bruto plaća iznosi 1.427KM. Iz Tabele 29.a. možemo vidjeti da su znatno niže plate zaposlenika u oblasti proizvodnje prehrambenih proizvoda (-326 KM od prosječne plate u FBiH), dok su najviše plate kod zaposlenika u proizvodnji pića (+94 KM, u odnosu na prosječnu platu).

Tabela 29.a.

Iznos plaće u Federaciji BiH po djelatnostima	Neto plaće (KM)			Bruto plaća (KM)		
	0	I	II	0	I	II
	2019.	2020.	2020.	2019.	2020.	2020.
Federacija Bosne i Hercegovine	928	958	934	1.427	1.477	1.436
Poljoprivreda, šumarstvo, ribolov	899	953	884	1.369	1.455	1.345
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	602	619	617	907	933	924
Proizvodnja pića	1.022	1.033	997	1.577	1.564	1.552
Proizvodnja duhanskih proizvoda	881	930	930	1.344	1.426	1.426

Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

V. MJERE NOVČANIH PODRŠKI PO MODELU POTICAJA PROIZVODNJI

U skladu sa Zakonom o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju Vlada Federacije BiH na prijedlog Ministarstva donosi Odluku o usvajanju Programa. Transfer za poljoprivredu realizovan je na osnovu Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2019. godinu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva („Službene novine Federacije BiH“, br. 37/19 i 97/19),

Ukupna vrijednost Programa je iznosila **68.700.000,00** KM, od čega je realizovano **66.612.945,54** KM odnosno **96,96%**.

S tim u vezi u 2019. godini su propisane mjere poticaja proizvodnji kako slijedi:

A. NOVČANE PODRŠKE U BILJNOJ PROIZVODNJI

Tabela 30. Odobreni poticaji u biljnoj proizvodnji u 2019. godini po vrstama poticaja

A/1		BILJNA PROIZVODNJA	Planirano prema Programu	Obrađeno u KM
A/1-1	Br.	Proizvodnja ratarskih, povrtlarskih kultura, voćarskih kultura, grožđa i maslina		
	1.	Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)	3.011.416,47	3.011.416,47
	2.	Proizvodnja stočnog žita (ječam, zob i tritikale)	668.047,12	667.933,37
	3.	Proizvodnja krmnog bilja (silazni kukuruz, stočni grašak i grahorice)	1.924.653,40	1.923.197,05
	4.	Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)	910.344,02	909.143,76
	5.	Proizvodnja heljde	45.195,48	45.195,48
	6.	Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja	233.389,23	233.389,23
	7.	Proizvodnja povrća	726.993,51	726.621,51
	8.	Proizvodnja grožđa i maslina	727.543,88	727.543,88
	9.	Proizvodnja voća	281.328,92	281.328,92

	10.	Proizvodnja duhana u listu -Virdžinija, Berlej i Hercegovački ravnjak	45.089,10	45.089,10
A/1-2		Proizvodnja sjemena		
	11.	Proizvodnja sjemena strnih žitarica	1.010.081,64	1.009.326,02
	12.	Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta	156.152,95	156.152,95
	13.	Proizvodnja sjemena krumpira (osnovno sjeme)	0,00	0,00
	14.	Proizvodnja sjemena krumpira (sjeme I sorte reprodukcije)	3.162,00	3.162,00
A/1-3		Proizvodnja sadnog materijala		
	15.	Deklarirane sadnice krošnjastog voća	110.571,67	110.571,67
	16.	Deklarirane sadnice jagodičastog voća	0,00	0,00
	17.	Deklarirane sadnice vinove loze	90.200,00	90.200,00
		Ukupno A/1-1, A1-2, A1-3 (PROIZVODNJA 2019)		9.940.271,41
A/1-4		Nerealizirane podrške		
	18.	Nerealizirani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina po modelu poticaja proizvodnji, kojima zbog vršenja naknadnih kontrola i provjera nije isplaćena novčana podrška po Programu novčanih podrška	830.460,27	830.460,27
		UKUPNO A/1	10.774.629,66	10.770.731,68

Tabela 31. Pregled poticaja za biljnu proizvodnju po kantonima u Federaciji BiH za 2019. godinu

	BILJNA PROIZVODNJA	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
A/1- 1	Proizvodnja ratarskih, povrtlarskih, voćarskih i vinogradarskih kultura											
1.	Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)	0,00	1.105.984,41	1.911,60	4.407,30	1.656.002,98	19.116,00	152.887,46	63.264,17	3.159,13	4.683,42	3.011.416,47
2.	Proizvodnja stočnog žita (ječam, zob i tritikale)	0,00	208.419,49	45.699,99	4.915,00	50.553,62	22.721,25	181.025,00	131.022,34	17.430,03	6.146,65	667.933,37
3.	Proizvodnja krmnog bilja (silažni kukuruz, stočni grašak i grahorice)	0,00	220.735,38	55.673,55	62.391,33	46.630,46	83.168,16	640.811,31	692.162,41	107.769,31	13.855,14	1.923.197,05
4.	Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)	0,00	44.969,00	0,00	0,00	826.874,82	0,00	15.779,68	21.520,26	0,00	0,00	909.143,76
5.	Proizvodnja heljde	0,00	28.433,97	0,00	14.310,16	0,00	0,00	0,00	2.451,35	0,00	0,00	45.195,48
6.	Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja	0,00	0,00	47.529,02	6.088,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	179.771,65	233.389,23
7.	Proizvodnja povrća	0,00	168.554,20	108.046,98	1.314,00	0,00	7.284,40	12.202,60	0,00	3.399,32	425.820,01	726.621,51

8.	Proizvodnja grožđa i maslina	0,00	0,00	612.866,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	114.677,37	727.543,88
9.	Proizvodnja voća	3.885,24	0,00	263.484,36	0,00	10.875,00	2.610,00	0,00	0,00	474,32	0,00	281.328,92
10.	Proizvodnja duhana u listu - Virdžinija, Berley i Hercegovački ravnjak	0,00	0,00	0,00	0,00	39.592,20	0,00	5.496,90	0,00	0,00	0,00	45.089,10
A/1-2	Proizvodnja sjemena	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
11.	Proizvodnja sjemena strnih žitarica	0,00	658.458,60	0,00	0,00	350.867,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.009.326,02
12.	Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta	0,00	0,00	0,00	0,00	156.152,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	156.152,95
13.	Proizvodnja sjemena krumpira (osnovno sjeme)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14.	Proizvodnja sjemena krumpira (sjeme I sorte reprodukcije)	0,00	3.162,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.162,00
A/1-3	Proizvodnja sadnog materijala	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO

15.	Deklarirane sadnice krošnjastog voća	0,00	13.986,33	0,00	0,00	35.829,90	10.389,81	50.365,63	0,00	0,00	0,00	110.571,67
16.	Deklarirane sadnice jagodičastog voća	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17.	Deklarirane sadnice vinove loze	0,00	0,00	90.200,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	90.200,00
A/1-4	Nerealizirane podrške	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
18	Nerealizirani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina po modelu poticaja proizvodnji, kojima zbog vršenja naknadnih kontrola i provjera nije isplaćena novčana podrška po Programu novčanih podrška	0,00	583.104,61	19.660,51	585,90	6.643,80	14.115,96	59.439,94	0,00	113.232,99	33.676,56	830.460,27
	SVEGA A/1	3.885,24	3.035.807,99	1.245.072,52	94.012,25	3.180.023,15	159.405,58	1.118.008,52	910.420,53	245.465,10	778.630,80	10.770.731,68

1.1. Efekti novčanih podrški u biljnoj proizvodnji

Indikatori praćenja efekata poticaja u biljnoj proizvodnji u 2018/2019 godinu izraženi su kroz broj hektara obuhvaćenih plaćanjem i iznosom poticaja po kulturama.

Obračun efekata poticaja vrši se na osnovu svih zaprimljenih i odobrenih zahtjeva za 2018, odnosno 2019. godinu, dakle analizom efekata obuhvaćeni su svi odobreni zahtjevi u 2019. godini iako svi ti zahtjevi nisu isplaćeni u 2019. godini, jer je određeni broj zahtjeva upućen Federalnoj upravi za inspekcijske poslove da u saradnji sa kantonalnim poljoprivrednim inspekcijama organiziraju i provedu dodatnu kontrolu i nadzor.

Klijenti kod kojih je izvršen nadzor i obrada zahtjeva isplata podrški za one koji ispunjavaju uslove vrši se po dospijeću zapisnika nadležnih inspekcija u skladu sa Odlukom o usvajanju Programa. Ukupan iznos nerealizovanih zahtjeva na dan 31.12.2019. iznosio je 2.414.581,96 KM, od čega je iznos nerealizovanih zahtjeva 2.238.637,50 KM upućen za inspekcijski nadzor.

Međutim važno je napomenuti da zahtjevi kod kojih su prilikom inspekcijske kontrole utvrđene nepravilnosti biće odbijeni što će dovesti do odstupanja od ranije utvrđenih odobrenih iznosa.

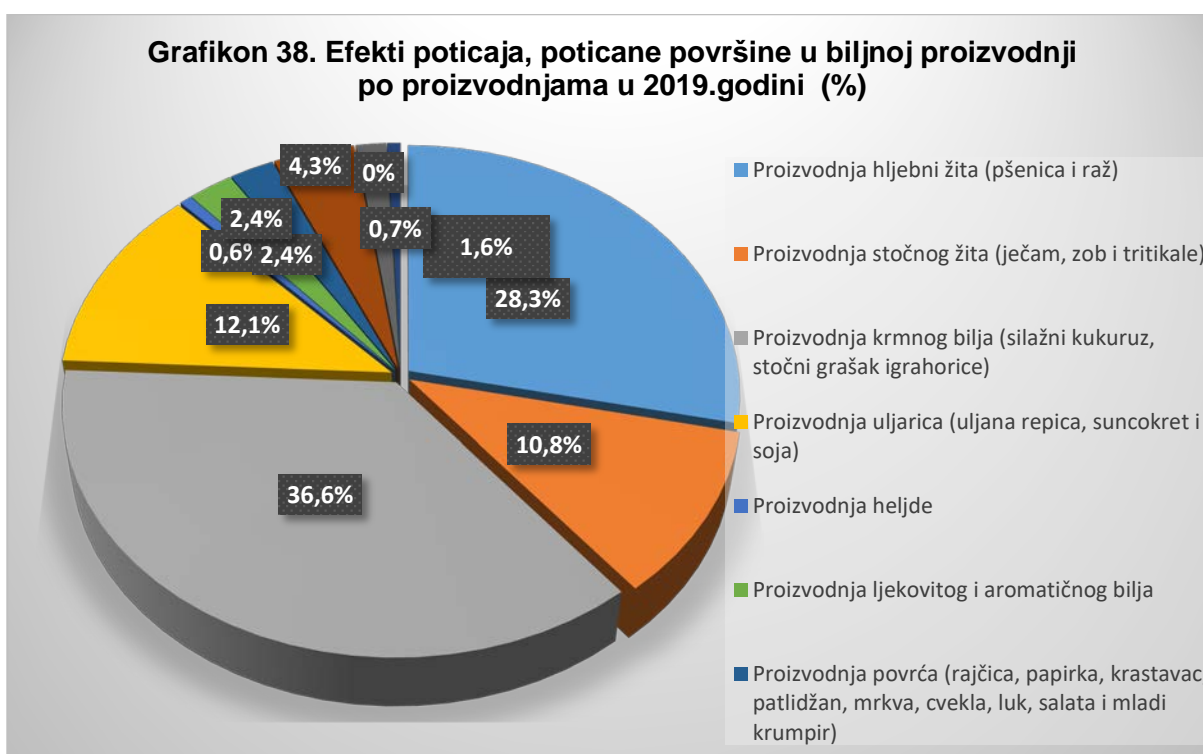
Efekti poticaja u biljnoj proizvodnji bilježe trend rasta i trend smanjenja što zavisi od pojedinačnih proizvodnji. Tako je zabilježen rast u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu od 12% kod proizvodnje povrća, grožđa i maslina, a od 15% kod proizvodnje uljarica i sadnica vinove loze. Također, značajno povećanje proizvodnje u 2019. godini bilježi se kod proizvodnje stočnog žita i sadnica krošnjastog voća kao i u proizvodnji sjemena strnih žitarica gdje je zabilježeno povećanje od 50%.

Pad efekata poticaja ostvaruju nažalost sljedeće proizvodnje i to u proizvodnji: sjemena kukuruza, soje i suncokreta za 70%; duhana za 33%; heljde za 30%; ljekovitog i aromatičnog bilja za 14% i hljebnog žita za 9%, a zabilježeno je i potpuno ukidanje proizvodnje sadnica jagodičastog voća u 2018. i 2019. godini.

Tabela 32. Pokazatelji praćenja učinaka poticaja u biljnoj proizvodnji 2018/2019 godini

BILJNA PROIZVODNJA	2018. godina				2019. godina				Indikator povećanja/ smanjenja efekata poticaja
	Ukupno odobreni zahtjevi (KM)	Potica na količin a (po: ha, kg, kom)	Poticaj po jedinici mjere po: ha, kg, kom -za pravne osobe	Poticaj po jedinici mjere po: ha, kg, kom -za fizička lica	Ukupno odobreni zahtjevi (KM)	Poticana količina (po: ha, kg, kom)	Poticaj po jedinici mjere po: ha, kg, kom -za pravne osobe	Poticaj po jedinici mjere po: ha, kg, kom -za fizička lica	
Proizvodnja ratarskih, povrtlarskih i voćarskih kultura, grožđa i maslina									
Proizvodnja krušnih žita (pšenica i raž)	3.241.637,00	6.223, 0	531	531	3.011.416,47	5.671,2	531	531	91%
Proizvodnja stočnog žita (ječam, zob i tritikale)	504.215,00	1.670, 0	325	255	667.933,37	2.171,0	325	255	130%
Proizvodnja krmnog bilja (silažni kukuruz, stočni grašak i grahorice)	1.928.426,00	7.395, 0	279	219	1.923.197,05	7.325,3	279	219	99%
Proizvodnja uljarica (uljana repica, suncokret i soja)	794.361,00	2.097, 0	386	286	909.143,76	2.422,0	386	286	115%
Proizvodnja heljde	64.307,00	185,0	372	292	45.195,48	128,7	372	292	70%
Proizvodnja ljekovitog i aromatičnog bilja	267.554,00	566,0	552	438	233.389,23	484,2	552	438	86%
Proizvodnja povrća (rajčica, papirka, krastavac, patlidžan, mrkva, cvekla, luk, salata i mladi krumpir)	631.566,00	423,0	1.86 0	1.46 0	726.621,51	475,4	1.86 0	1.46 0	112%
Proizvodnja grožđa i maslina	648.704,00	775,0	837	0	727.543,88	869,2	837	0	112%
Proizvodnja voća	284.480,00	327,0	870	0	281.328,92	323,4	870	0	99%
Proizvodnja maline	11.832,00	13,6	870	0	0,00	0,0	0	0	0%
Proizvodnja duhana u listu (Virdžinija i Berley, Hercegovački ravnjak klasa I- IV)	65.644,00	56,0	1.39 5	1.09 5	45.089,10	37,8	1.39 5	1.09 5	67%
Proizvodnja sjemena									
Proizvodnja sjemena strnih žitarica (pšenica, ječam, raž, zob i heljda)	674.157,00	725,0	930	0,00	1.009.326,02	1.085,3	930	0,00	150%
Proizvodnja sjemena kukuruza, soje i suncokreta	512.802,00	551,0	930	0,00	156.152,95	167,9	930	0,00	30%

Proizvodnja sjemena krompira (osnovno sjeme)	0,00	0,0	195	0,00	0,00	0,0	195	0,00	0%
Proizvodnja sjemena krompira (sjeme I sorte reprodukcije)	3.162,00	20,0	158	0,00	3.162,00	20,0	158	0,00	100%
Proizvodnja sadnog materijala									
Deklarirane sadnice krošnjastog voća	79.655,00	194.280,5	0,41	0,00	110.571,67	269.687,00	0,41	0,00	139%
Deklarirane sadnice jagodičastog voća	0,00	0,0	0,27	0,00	0,00	0,00	0,27	0,00	0%
Deklarirane sadnice vinove loze	78.676,00	191.892,7	0,41	0,00	90.200,00	220.000,00	0,41	0,00	115%
UKUPNO	9.791.178,00				9.940.271,41				

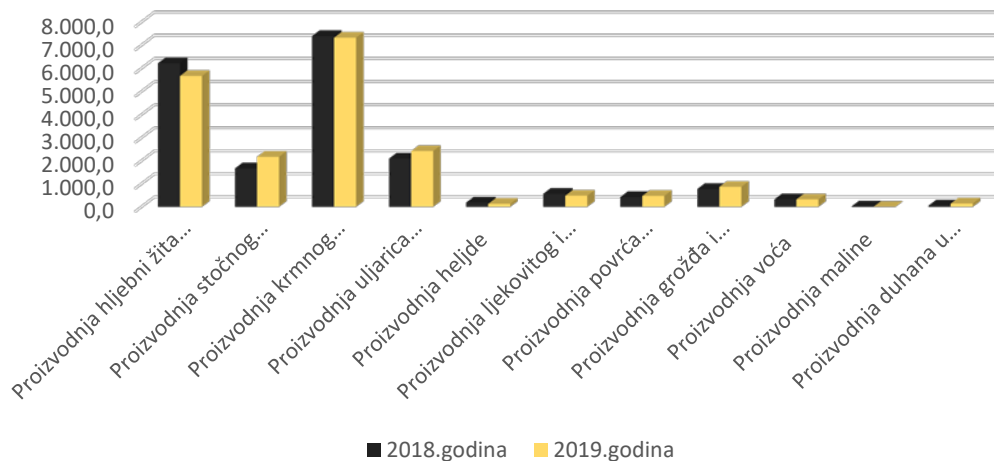

U 2019. godini od ukupno poticanih površina u biljnoj proizvodnji najzastupljenija je proizvodnja pod krmnim kulturama i to na površini od 7.325,30 ha, odnosno 36,6%, potom na drugom mjestu je proizvodnja hljebnih žita na površini od 5.671,2 ha, odnosno 28,3%, zatim proizvodnja uljarica na površini od 2.422 ha, odnosno 12,1% i proizvodnja stočnog žita na površini od 2.171 ha (10,8%).

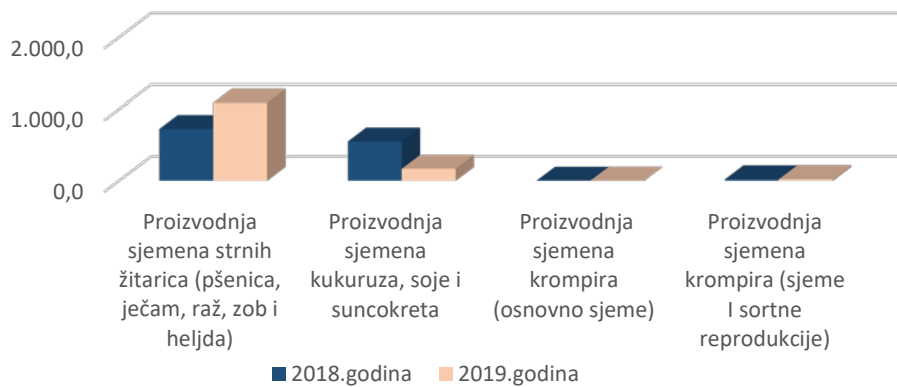
U ukupnim površinama koje su poticane u biljnoj proizvodnji navedene kulture imaju ukupno procentno učešće od 94%. Sve ostale kulture učestvuju sa samo 6% u ukupnim poticanim površinama u biljnoj proizvodnji.

Ukupne površine zasijane gore navedenim kulturama u 2018. godini bile su 19.730 ha, a u 2019. godini 20.013 ha, što čini neznatno povećanje efekata poticaja za date kulture i to manje od 2%.

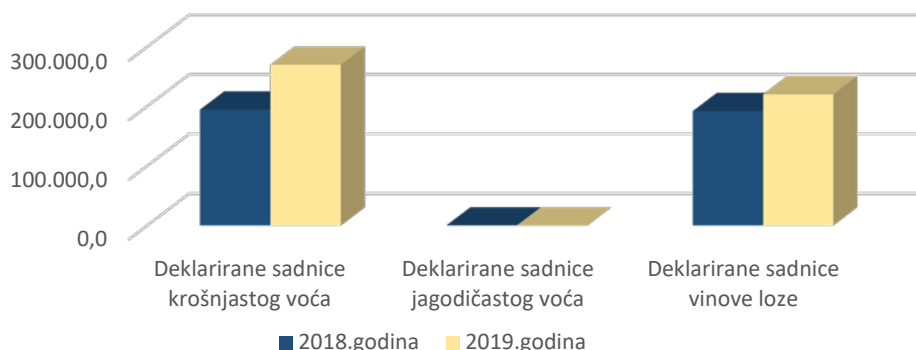
Grafikon 39. Efekti poticaja u biljnoj proizvodnji po proizvodnjama 2018/2019 (ha)

Grafikon 40. Efekti poticaja u proizvodnji sjemena poljoprivrednog bilja u 2018/2019 (ha)

Grafikon 41. Efekti poticaja u proizvodnji sadnog materijala poljoprivrednog bilja u 2018/2019 (kom)

Efekti poticaja u proizvodnji sjemena izraženi kroz zasijanu površinu u 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu imaju značajan rast od 50% kod proizvodnje sjemena strnih žitarica, dok se bilježi pad od 70% kod proizvodnje sjemena kukuruza, soje i suncokreta.

Kod proizvodnje sjemena krompira proizvodnja je ostala na istom nivou na površini od oko 20 ha.

U 2019. godini u odnosu na 2018. godinu efekti poticaja u proizvodnji sadnog materijala, izraženi kroz broj komada sadnica, imaju značajno povećanje tako da kod deklariranih sadnica krošnjastog voća povećanje proizvodnje je ostvareno za 39%, dok proizvodnje sadnica jagodastog voća prema podacima sa kojim raspolažemo nije bilo.

B. NOVČANE PODRŠKE U ANIMALNOJ PROIZVODNJI

Tabela 33. Odobreni poticaji u animalnoj proizvodnji u 2019. godini po mjerama

A/2		ANIMALNA PROIZVODNJA	Planirano prema Programu	Obrađeno u KM
A/2-1	Br.	Govedarska proizvodnja		
	1.	Proizvodnja svježeg kravljeg mlijeka	34.478.036,83	34.234.794,81
	2.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja	3.110.888,32	3.102.650,32
	2a.	Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz uvoza	188.616,00	188.616,00
	3.	Uzgoj rasplodne stoke - rasplodnih junica	1.527.790,00	1.514.832,00
	4.	Uzgoj goveda u sustavu krava - tele	2.325.991,31	2.309.869,31

A/2-2		Ovčarska i kozarska proizvodnja		
	5.	Proizvodnja ovčjeg mlijeka	87.704,17	87.704,17
	6.	Proizvodnja kozjeg mlijeka	223.895,99	223.895,99
	7.	Uzgoj rasplodne stoke (ovce)	3.032.747,96	2.077.708,70
	8.	Uzgoj rasplodne stoke (koze)	106.032,00	98.060,00
A/2-3		Svinjogojska proizvodnja		0,00
	9.	Proizvodnja svinjskog mesa - tov svinja	1.690.152,00	1.690.152,00
	10.	Uzgoj rasplodne stoke - krmača	43.110,00	43.110,00
A/2-4		Peradarska proizvodnja		
	11.	Uzgoj 18-tjednih pilenki	39.300,80	39.300,80
	12.	Uzgoj matičnog jata - pilenki teške roditeljske linije	222.343,00	222.343,00
	13.	Uzgoj matičnog jata - pilenki lake roditeljske linije	0,00	0,00
A/2-5		Pčelarska proizvodnja		0,00
	14.	Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	344.405,00	344.405,00
A/2-6		Ribarska proizvodnja		0,00
	15.	Proizvodnja/uzgoj slatkovodne ribe	2.076.772,62	2.076.772,62
	16.	Proizvodnja/uzgoj morske ribe	200.257,61	200.257,61
A/2-7		Izvorne zaštićene pasmine životinja		
	17.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac-križanci u tipu date pasmine)	69.700,00	69.500,00
	18.	Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (pas tornjak)	480,00	480,00
		Ukupno A/2-1, A/2-2, A/2-3, A/2-4, A/2-5, A/2-6, A/2-7 (PROIZVODNJA 2019)		48.524.452,33
A/2-8				

19.	Nerealizirani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina po modelu poticaja proizvodnji, kojima zbog vršenja naknadnih kontrola i provjera nije isplaćena novčana podrška po Programu novčanih podrška	6.309.469,76	5.533.483,36
	UKUPNO A/2	56.077.693,37	54.057.935,69

Tabela 34. Pregled poticaja za animalnu proizvodnju po kantonima u Federaciji BiH za 2019. godinu

ANIMALNA PROIZVODNJA	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
Govedarska proizvodnja											
Proizvodnja kravljeg mlijeka	16.514,40	4.880.893,76	1.217.478,55	1.677.715,16	676.095,02	4.157.747,17	7.752.413,98	9.056.106,47	4.208.922,10	590.908,20	34.234.794,81
Proizvodnja goveđeg mesa – tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja	0,00	981.966,00	2.508,00	416.302,00	156.222,32	228.554,00	633.392,00	229.428,00	298.428,00	155.850,00	3.102.650,32
Proizvodnja goveđeg mesa - tov junadi od teladi iz uvoza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	94.656,00	93.960,00	188.616,00
Uzgoj rasplodne stoke - rasplodnih junica	0,00	671.726,00	91.124,00	58.520,00	28.842,00	75.658,00	236.588,00	212.762,00	81.092,00	58.520,00	1.514.832,00
Uzgoj goveda u sustavu krava - tele	0,00	1.846.724,00	132.406,00	25.498,00	0,00	16.302,00	15.048,00	69.907,31	79.838,00	124.146,00	2.309.869,31
Ovčarska i kozarska proizvodnja	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
Proizvodnja ovčijeg mlijeka	0,00	16.207,29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	69.625,08	1.871,80	87.704,17
Proizvodnja kozijeg mlijeka	0,00	78.040,91	85.504,72	18.075,40	0,00	0,00	0,00	0,00	7.422,80	34.852,16	223.895,99

Izvorne zaštićene pasmine životinja	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (bosanski brdski konj, domaća buša i domaći magarac-križanci u tipu date pasmine)	1.550,00	3.750,00	2.600,00	5.000,00	800,00	0,00	0,00	13.000,00	13.050,00	29.750,00	69.500,00
Uzgoj izvornih zaštićenih pasmina životinja (pas tornjak)	0,00	400,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	80,00	0,00	0,00	480,00
Nerealizirani zahtjevi	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
Nerealizovani zahtjevi klijenata iz prethodnih godina po modelu poticaja proizvodnji, kojima zbog nedostatka sredstava ili vršenja naknadnih kontrola i provjera nije isplaćena novčana podrška po Programu novčanih podrški.	17.926,52	742.415,50	562.401,46	310.543,36	78.816,76	1.742.999,88	362.060,78	523.723,56	977.338,84	215.256,70	5.533.483,36
SVEGA A/2	66.557,92	9.779.158,16	3.414.343,00	2.609.978,08	1.275.992,10	6.976.643,02	9.494.628,56	10.982.223,31	6.126.183,82	3.332.227,72	54.057.935,69

2.1. Efekti novčanih podrški u animalnoj proizvodnji

Indikatori praćenja efekata poticaja u animalnoj proizvodnji u 2018./2019. godini izraženi su kroz broj: grla, kljunova, košnica pčela i litara mlijeka, obuhvaćenih plaćanjem po jedinici mjere i iznosom poticaja po vrsti animalne proizvodnje.

Obračun efekata poticaja vrši se na osnovu svih zaprimljenih i odobrenih zahtjeva za 2018. i 2019. godinu, odnosno u godinama kada su klijenti ostvarili proizvodnju i svoje pravo na podršku. Napominjemo da svi odobreni zahtjevi nisu i isplaćeni, jer je određen broj zahtjeva poslan Federalnoj upravi za inspekcijske poslove da u saradnji sa kantonalnim poljoprivrednim inspekcijama izvrše dodatnu kontrolu. Međutim upitno je da li će se inspekcijskim pregledom utvrditi neka nepravilnost i da li će u konačnici ti zahtjevi biti isplaćeni, tako da se i ovdje kao i u biljnoj proizvodnji mogu javiti odstupanja od ukupnog iznosa po odobrenim zahtjevima iz 2019. godine.

Efekti poticaja u animalnoj proizvodnji uglavnom imaju stabilan blagi rast gotovo u svim vrstama proizvodnji, dok značajniji rast imamo kod tova junadi od teladi iz uvoza, kao i uzgoja pilenki teške roditeljske linije.

Pad efekata poticaja ostvaruju nažalost sljedeće proizvodnje: tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja, uzgoj rasplodnih ovaca i koza, kao i tov svinja. Blagi pad proizvodnje imamo kod proizvodnje kravljeg i ovčjeg mlijeka kao i kod uzgoja morske ribe.

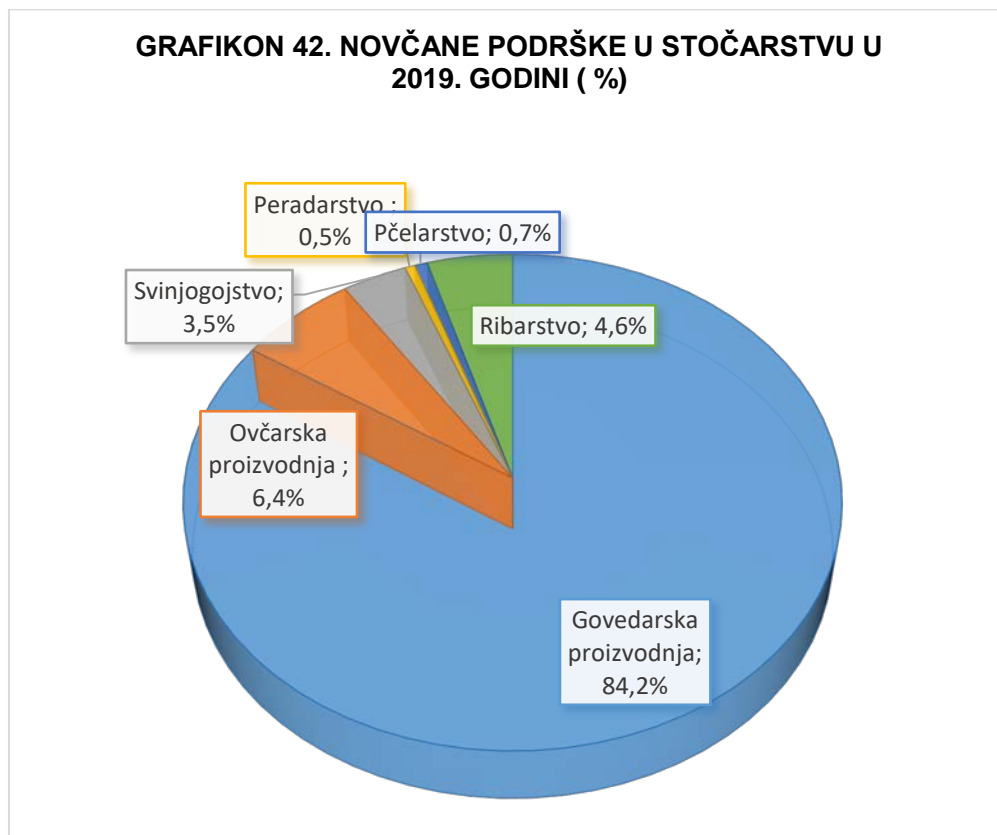
Također imamo nerealnu sliku kod uzgoja rasplodnih ovaca i koza, a što je posljedica slanja zahtjeva na dodatnu inspekcijsku kontrolu, gdje će se tek nakon inspekcijskog nadzora dobiti realna slika efekata poticaja.

Tabela 35. Indikatori praćenja efekata poticaja u animalnoj proizvodnji 2018./2019. godini

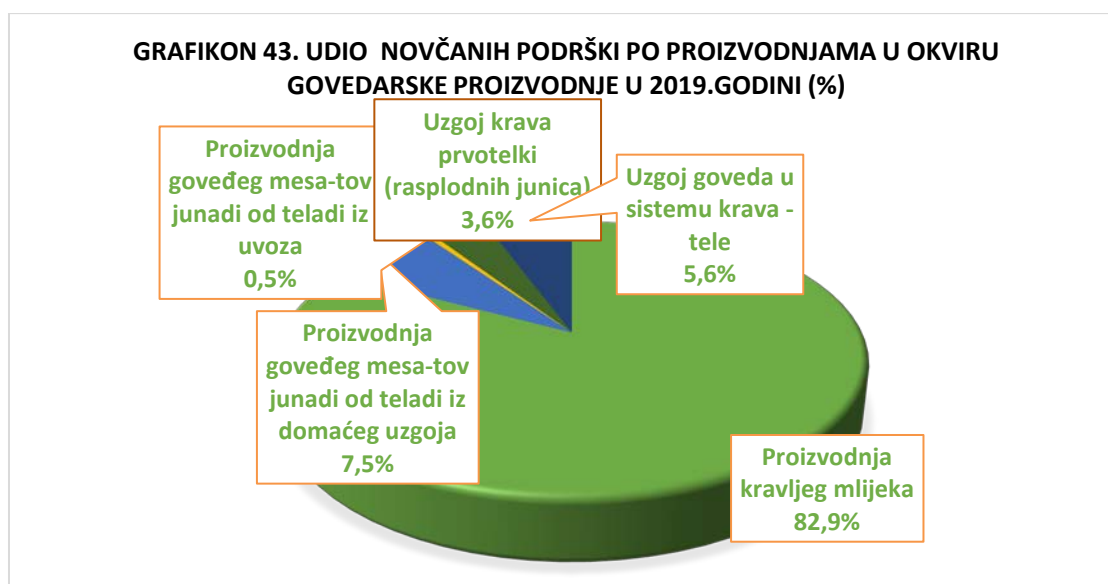
ANIMALNA PROIZVODNJA	2018. godina				2019. godina				Indikator povećanja/smanjenja efekata poticaja
	Ukupno odobreni zahtjevi (KM)	Poticana količina (po: litru, grlu, kijunu, kg, kom)	Poticaj po jedinici mjere po: litru, grlu, kijunu, kg -za pravne osobe	Poticaj po jedinici mjere po: litru, grlu, kijunu, kg -za fizička lica	Ukupno odobreni zahtjevi (KM)	Poticana količina (po: litru, grlu, kijunu, kg, kom)	Poticaj po jedinici mjere po: litru, grlu, kijunu, kg -za pravne osobe	Poticaj po jedinici mjere po: litru, grlu, kijunu, kg -za fizička lica	
Govedarska proizvodnja									
Proizvodnja kravljeg mlijeka	35.507.144,00	131.929.178	0,28	0,26	34.472.373,00	127.981.183	0,28	0,26	97,0%
Proizvodnja govedeg mesa-tov junadi od teladi iz domaćeg uzgoja	3.537.582,00	9.139	418	325	3.102.650,00	7.860	418	325	86,0%
Proizvodnja govedeg mesa-tov junadi od teladi iz uvoza	114.840,00	495	232	182	188.616,00	813	232	182	164,2%
Uzgoj krava prvotelki (rasplodnih junica)	1.449.624,00	3.495	418	0	1.515.668,00	3.627	418	0	103,8%
Uzgoj goveda u sistemu krava - tele	1.957.208,00	4.707	418	328	2.319.483,00	5.578	418	328	118,5%
Ovčarska i kozarska proizvodnja									
Proizvodnja svježeg ovčjeg mlijeka	88.671,00	318.405	0,28	0,27	87.704,00	313.444	0,28	0,27	98,4%
Proizvodnja svježeg kozjeg mlijeka	183.656,00	669.028	0,28	0,27	223.896,00	800.982	0,28	0,27	119,7%
Uzgoj rasplodne stoke (ovce)	3.575.418,00	136.743	32	25	2.752.960,00	104.877	32,00	25	76,7%
Uzgoj rasplodne stoke (koze)	119.629,00	4.408	32	25	98.060,00	3.592	32,00	25	81,5%
Svinjogojska proizvodnja									
Proizvodnja svinjskog mesa-tov svinja	1.955.216,00	35.011	56	44	1.690.152,00	30.264	56,00	44	86,4%

Uzgoj rasplodnih krmača	43.070,00	313	140	110	43.110,00	315	140,00	110	100,6%
Peradarska proizvodnja									
Uzgoj 18-sedmičnih pilenki	38.321,00	136.861	0,28	0	39.300,80	140.360	0,28	0	102,6%
Uzgoj pilenki teške roditeljske linije	169.687,00	159.982	1,16	0	222.343,00	262.003	1,16	0	163,8%
Uzgoj pilenki lake roditeljske linije	0	0	1,16	0	0,00	0	1,16	0	0,0%
Pčelarska proizvodnja									
Košnice pčela, uzgoj pčelinjih zajednica	305.310,00	26.815	14	11	344.405,00	30.287	14,00	11	112,9%
Ribarska proizvodnja									
Uzgoj slatkovodne ribe	2.043.013,00	1.761.218	1,16	0	2.076.772,60	1.790.322	1,16	0	101,7%
Uzgoj morske ribe	208.904,00	180.089	1,16	0	200.257,60	172.630	1,16	0	95,9%
Izvorne zaštićene pasmine životinja									
Uzgoj bosanskog brdskog konja, domaće buše i domaćeg magarca	67.500,00	312	250,00	200	69.500,00	309	250,00	200	99,0%
Uzgoj psa tornjaka	830,00	28	40,00	35	480,00	12	40,00	35	42,9%
UKUPNO	51.365.623,00				49.447.731,00				

Indikatori efekata poticaja izraženi kroz učešće pojedinih vrsta poticaja u animalnoj proizvodnji u 2018./2019. godini

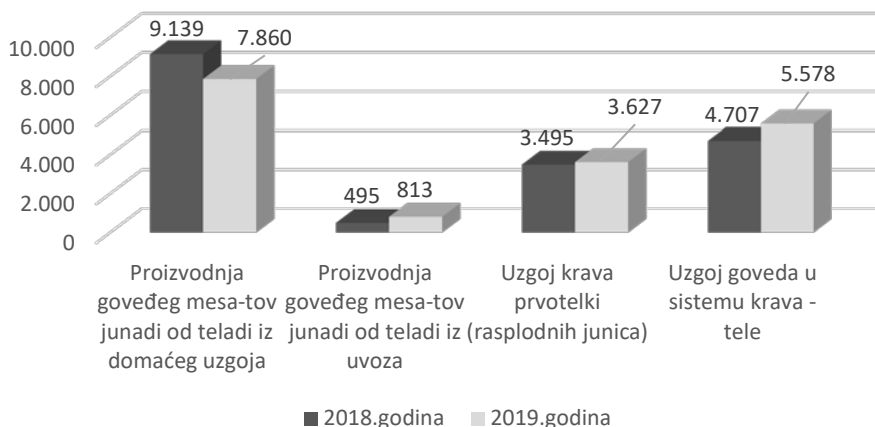

Od toga učešće pojedinih proizvodnji u govedarstvu je kao u grafikonu dole:

Iz gore prikazanih grafikona vidno je da dominantno učešće u poticaju ima govedarstvo sa 84,2%, a u okviru govedarske proizvodnje tu poziciju zauzimaju poticaji u proizvodnji mlijeka od 82,9%.

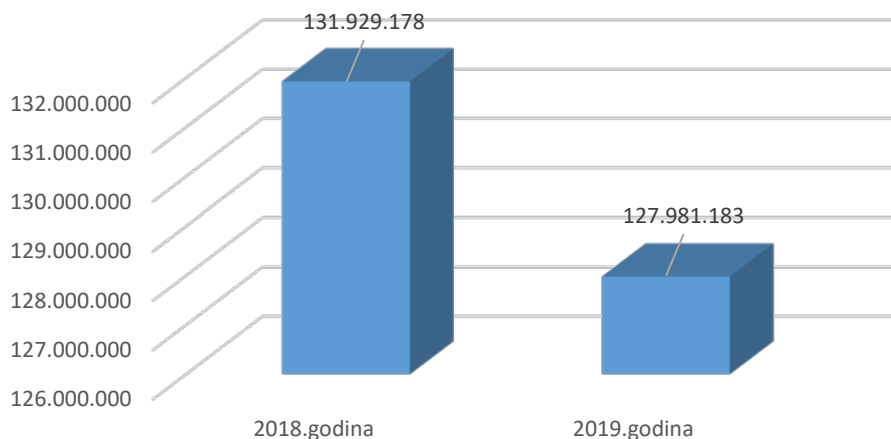
Grafikon 44. Efekti poticaja u govedarskoj proizvodnji u 2018/2019 (grla)

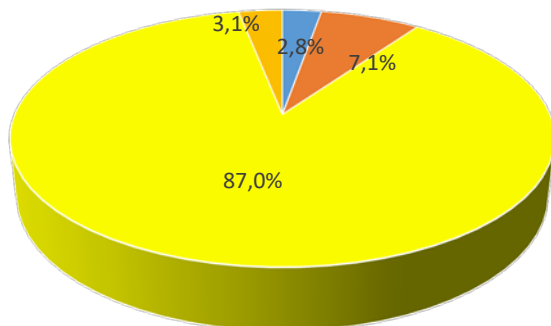
Efekti poticaja u govedarstvu izraženi kroz broj grla imaju blagi rast kod uzgoja rasplodnih junica (3,8%), međutim značajnije povećanje je zabilježeno kod uzgoja goveda u sistemu krava tele od 18,5%, a najveće povećanje u proizvodnji je zabilježeno u tovu junadi od teladi iz uvoza za 64%, što naravno nije pohvalno, jer nemamo dovoljnu vlastitu proizvodnju, odnosno nemamo teladi iz domaćeg uzgoja.

Značajan pad u proizvodnji goveđeg mesa je kod tova junadi od teladi iz domaćeg uzgoja i to za 14% , a efekti poticaja u proizvodnji kravljeg mlijeka izražena kroz broj litara mlijeka u sistemu podrški imaju blagi pad od 3%.

Grafikon 45. Efekti poticaja u proizvodnji kravljeg mlijeka u 2018/2019 godini (litara)

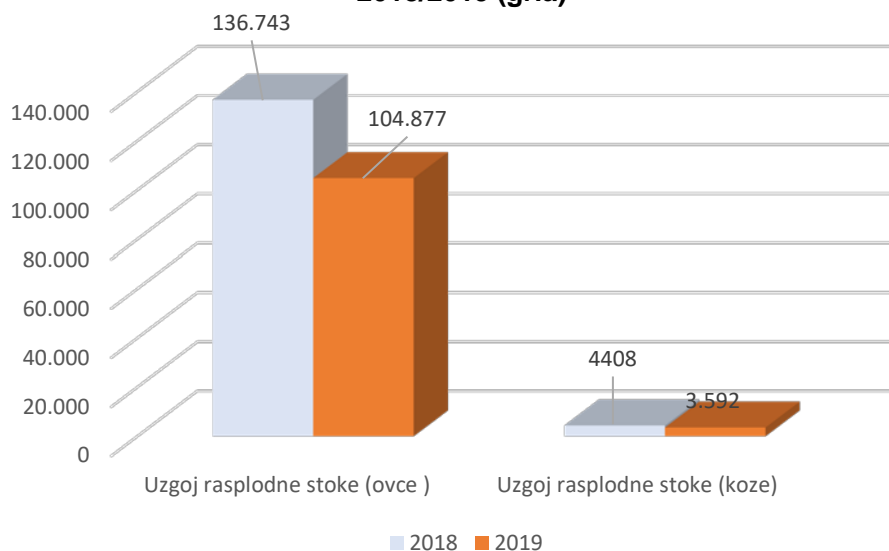

Grafikon 46. Udio novčanih podrški po proizvodnjama u okviru ovčarske i kozarske proizvodnje u 2019. g(%)

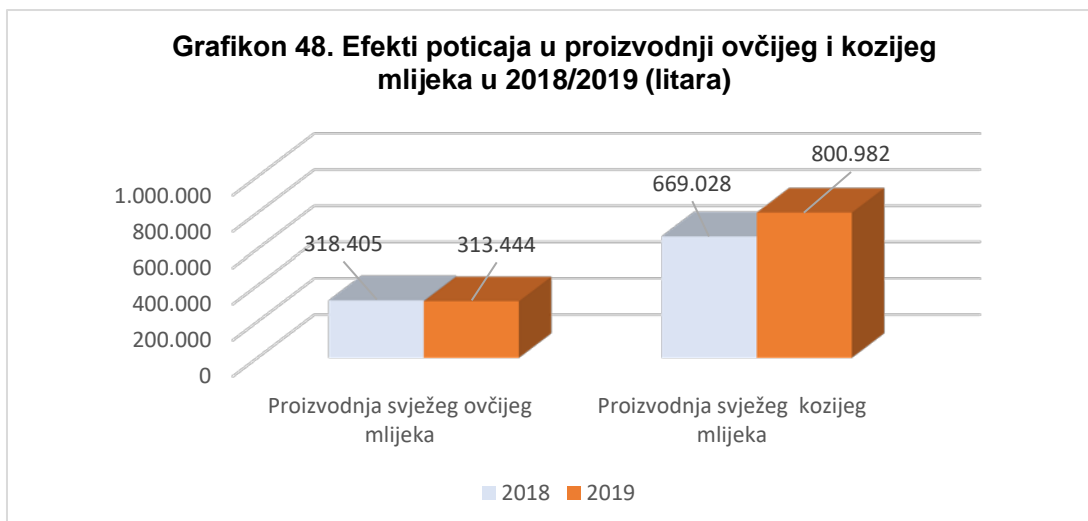

- Proizvodnja svježeg ovčijeg mlijeka
- Proizvodnja svježeg kozijeg mlijeka
- Uzgoj rasplodne stoke (ovce)
- Uzgoj rasplodne stoke (koze)

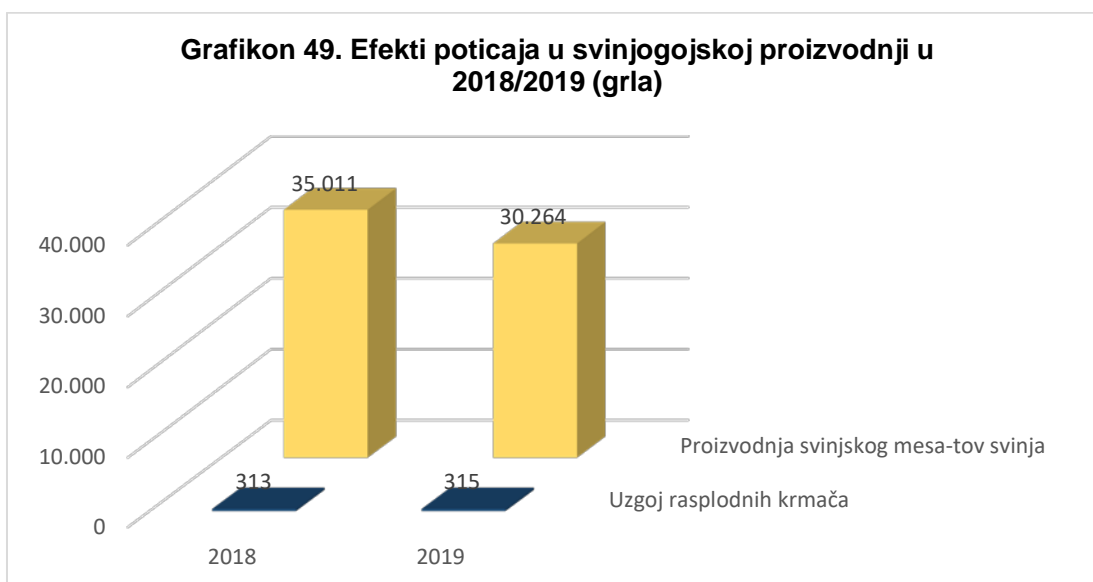
Grafikon 47. Efekti poticaja u uzgoju ovaca i koza u 2018/2019 (grla)

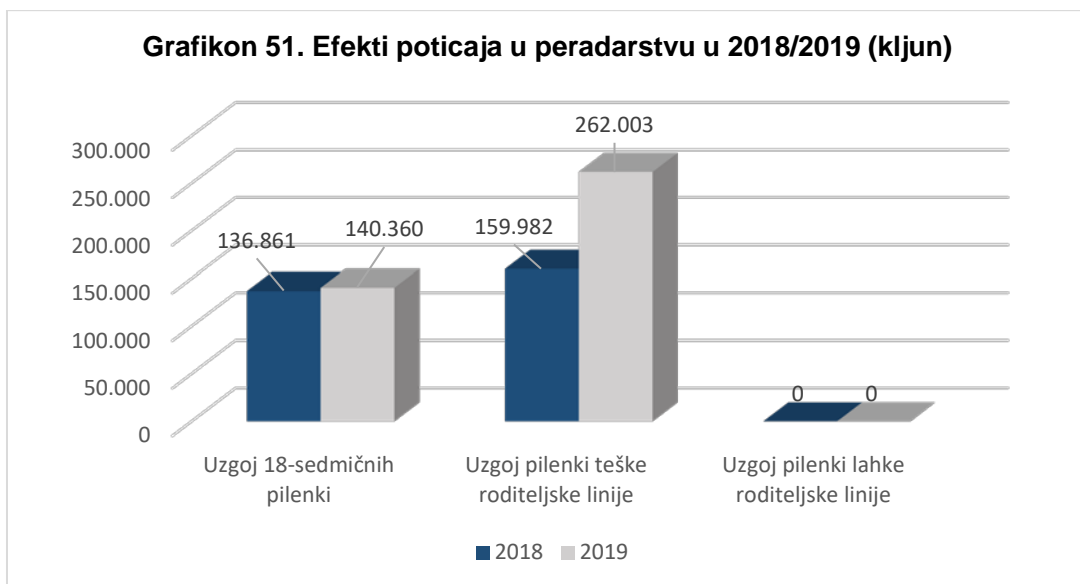
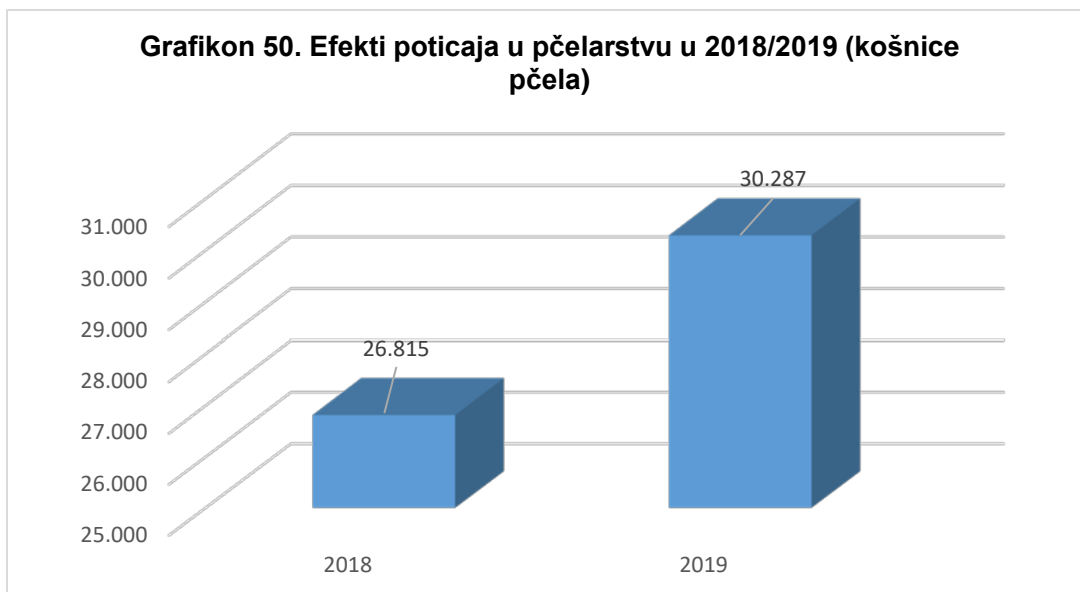
U 2019. godini u odnosu na 2018. godinu efekti poticaja u ovčarstvu i kozarstvu izraženi kroz broj grla imaju značajan pad (za ovce 23,3%, a za koze 18,5%) što je rezultat ranije spomenute dodatne inspekcijske kontrole.

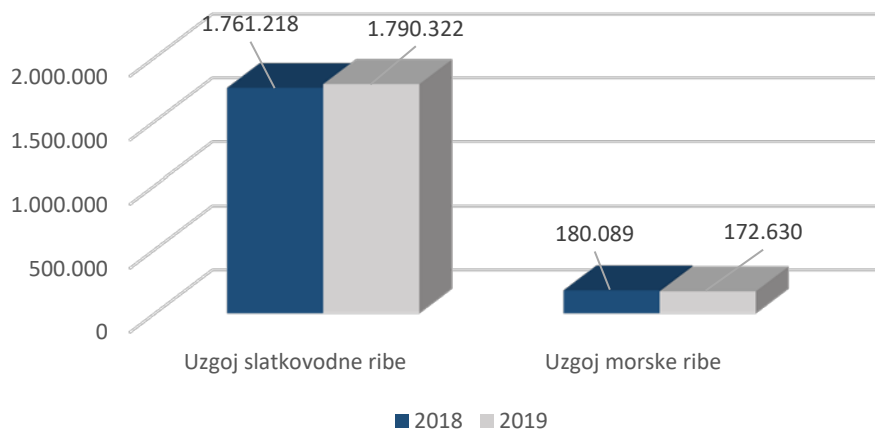
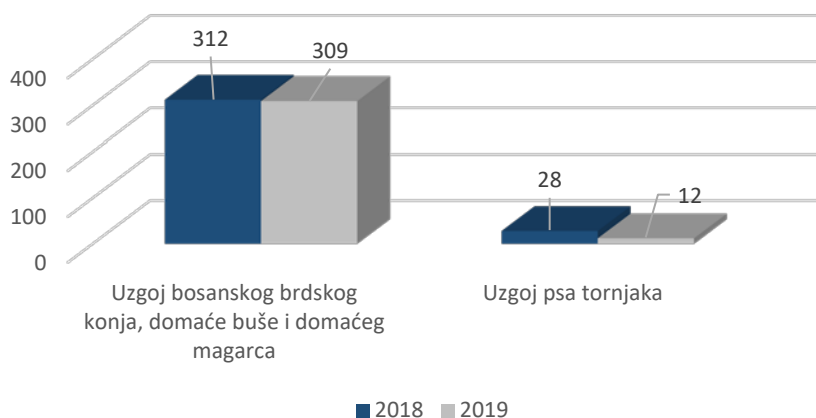
Efekti poticaja u proizvodnji svježeg ovčjeg mlijeka izraženi u litrima bilježe blagi pad za 1,6%, a u proizvodnji kozjeg mlijeka bilježe značajniji rast u odnosu na prethodnu godinu, gdje imamo povećanje za oko 20%.

U 2019. godini efekti poticaja u svinjogojstvu bilježe pad u tovu svinja za 13,6% u odnosu na prethodnu godinu, odnosno došlo je do smanjenja od 35.011 grla na 30.264 grla. Dok kod uzgoja rasplodnih krmača u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu možemo zaključiti da nije došlo do značajnih promjena.

Efekti poticaja u pčelarstvu u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu bilježi značajan rast za oko 13%, također i u peradarstvu efekti poticaja bilježe rast i to: blagi rast za 2,6% kod uzgoja 18-sedmičnih pilenki, a kod uzgoja pilenki teške roditeljske linije zabilježeno je značajno povećanje za oko 64%.

Grafikon 52. Efekti poticaja u ribarstvu u 2018/2019 (kg)**Grafikon 53. Efekti poticaja u uzgoju izvornih zaštićenih pasmina 2018/2019 (grla)**

U ribarstvu efekti poticaja su rezultirali s jedne strane smanjenjem kod mjere uzgoja morske ribe za 4,1%, dok su sa druge strane rezultirali povećanjem kod mjere uzgoja slatkovodne ribe za oko 2%. Kod uzgoja bosanskog brdskog konja, domaće buše i domaće magarca možemo reći da se proizvodnja u 2019. godini zadržala na istom nivou kao i u 2018. godini, dok je uzgoj psa tornjaka imao značajan pad za 57%.

VI. RURALNI RAZVOJ

U 2019 . godini u skladu sa Programom u okviru modela Ruralnog razvoja uvedene su slijedeće mjere:

1. Investicije u poljoprivredna gazdinstva

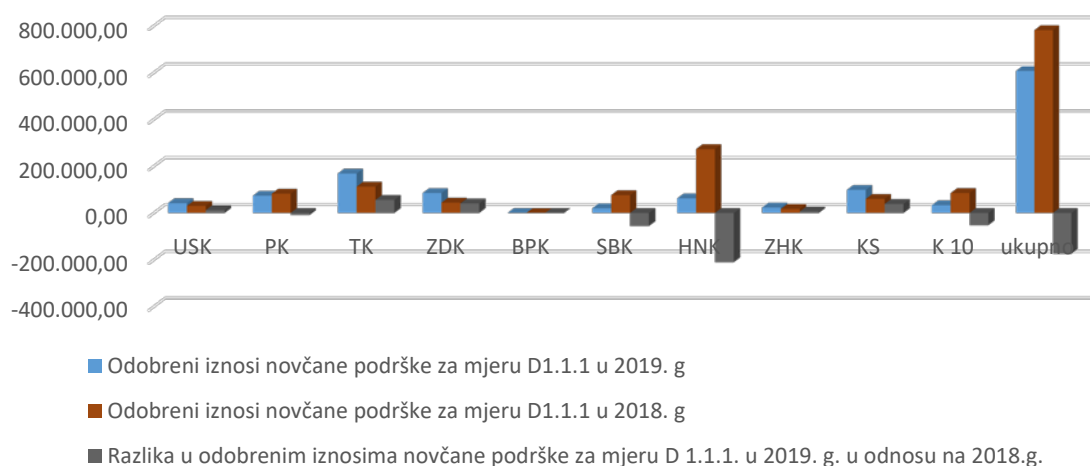
- a) Investicije u nove poljoprivredne mašine i priključne uređaje za biljnu i stočarsku proizvodnju,
- b) Investicije u novu opremu za biljnu i stočarsku proizvodnju,
- c) Sufinansiranje nabavke visoko-kvalitetnih rasplodnih junica i nazimica.

2. Organska proizvodnja

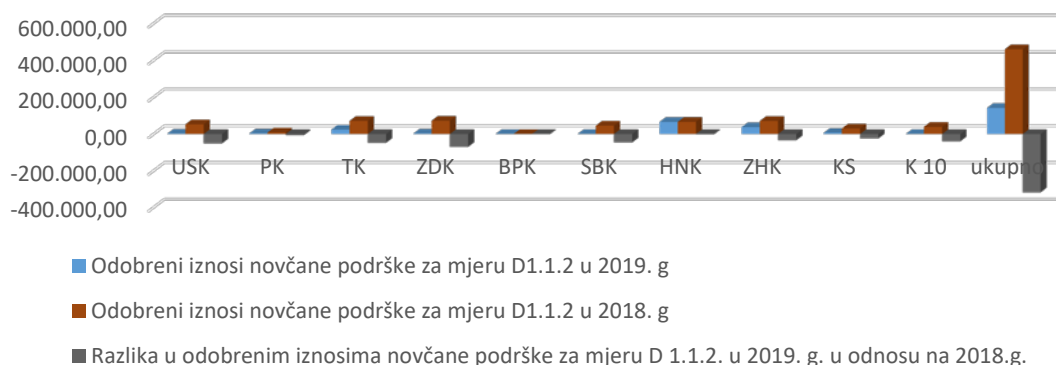
Tabela 36. Pregled poticaja po Modelu ruralnog razvoja u 2018./2019. godini

Vrsta podrške	Isplaćeno u 2018. (KM)	Isplaćeno u 2019. (KM)	Indikator povećanja/smanjenja efekata poticaja
Investicije u poljoprivredna gospodarstva			
Investicije u novu poljoprivrednu mehanizaciju za biljnu i stočarsku proizvodnju	781.494,20	607.019,02	77,7%
Investicije u novu opremu za biljnu i stočarsku proizvodnju	460.062,18	142.111,41	30,9%
Sufinansiranje nabavke visoko-kvalitetnih rasplodnih junica i nazimica	0,00	373.084,17	0,0%
Nerealizirani zahtjev iz 2018.godine	0,00	712,5	0,0%
Organska proizvodnja			
Certifikacija organske proizvodnje	40.863,96	18.296,41	44,8%
UKUPNO	1.282.420,34	1.141.223,51	89,0%

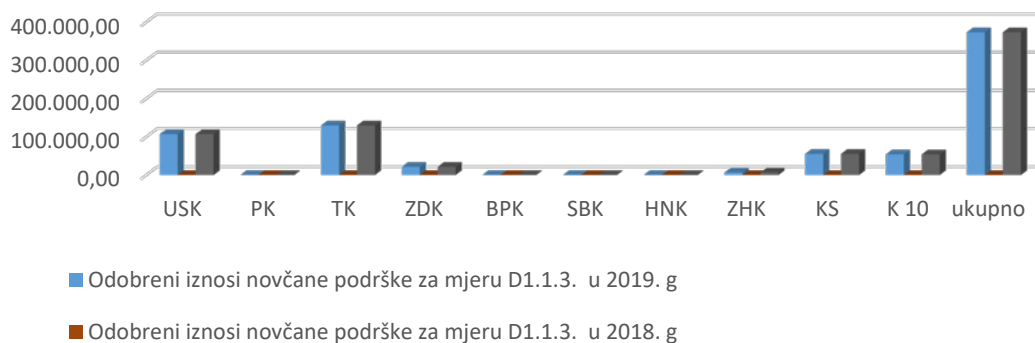
Grafikon 54. Uporedni prikaz izdvajanja za mjeru Nabavka poljoprivrednih mašina i priključnih uređaja po kantonima u 2019. g. u odnosu na 2018. g. u KM

Grafikon 55. Uporedni prikaz izdvajanja za mjeru Nabavka poljoprivredne opreme po kantonima u 2019. g. u odnosu na 2018. g. u KM

Grafikon 56. Uporedni prikaz izdvajanja za mjeru Nabavka rasplodne stoke - junica po kantonima u 2019. g. u odnosu na 2018. g. u KM

Grafikon 57. Uporedni prikaz izdvajanja za mjeru Certificiranje organske proizvodnje po kantonima u 2019. g. u odnosu na 2018. g. u KM

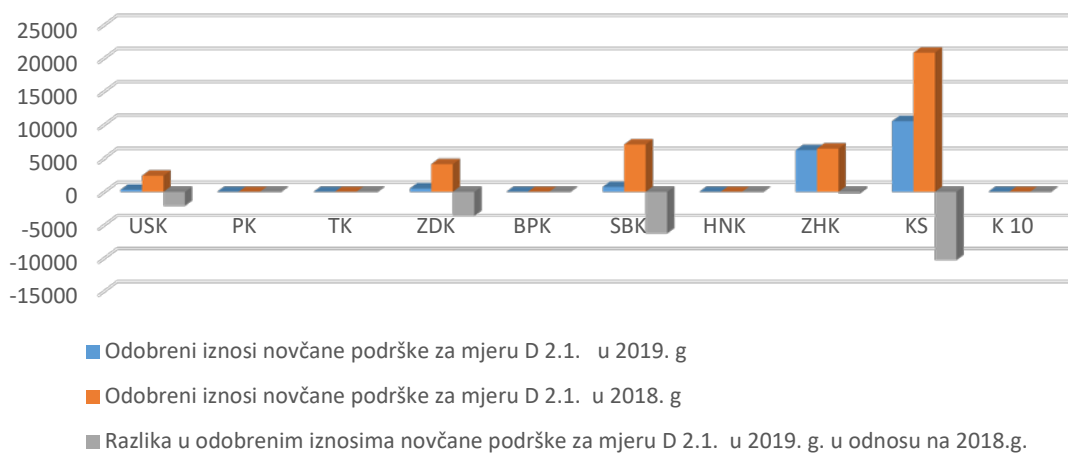
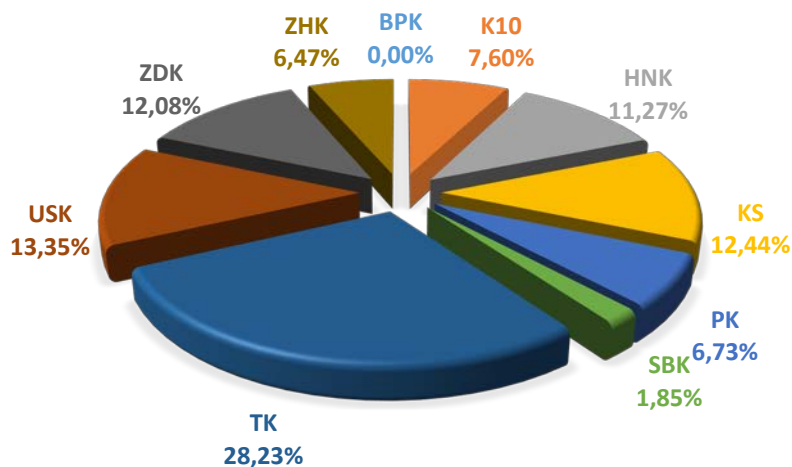

Tabela 37. Pregled poticaja po Modelu ruralnog razvoja po kantonima u Federaciji BiH

VRSTA PODRŠKE	BPK	HBK	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
Model ruralnog razvoja	0,00	86.680,19	128.565,29	141.990,44	76.805,74	21.058,68	322.167,10	152.304,91	137.843,76	73.807,40	1.141.223,51

GRAFIKON 58. RASPODJELA ODOBRENIH NOVČANIH PODRŠKI ZA RURALNI RAZVOJ PO KANTONIMA U 2019.G.

VII. OSTALE VRSTE NOVČANIH PODRŠKI

Ministarstvo je nastavilo sa praksom sufinansiranja učešća na privrednim manifestacijama iz oblasti poljoprivrede i prehrambene industrije, sufinansiranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji, sufinansiranje naučnih i stručnih skupova, podrška radu zadružnih saveza i udruženja poljoprivrednika na nivou Federacije BiH, sufinansiranja troškova standardizacije proizvoda/proizvodnje, kao i finansiranje drugih zakonskih obaveza od značaja za Federaciju BiH.

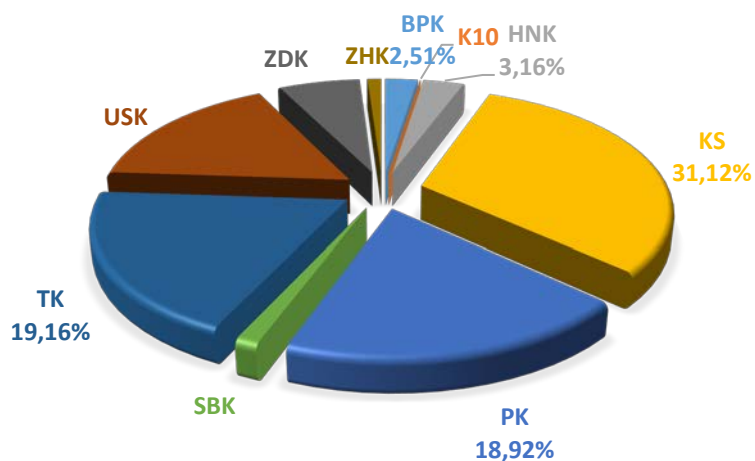
Tabela 38. Pregled poticaja po Modelu ostalih vrsta podrški, sudske presude i rješenja po žalbama u 2019. godini

		Ostale vrste podrški	Planirano prema programu	Obradeno u KM
	1.1	Sufinansiranje premije osiguranja od mogućih šteta u poljoprivrednoj proizvodnji	80.455,35	80.455,35
	2.1	Sufinansiranje organiziranja stručnih skupova, kongresa, simpozija, seminara, sajмова iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora	44.997,96	44.997,96
	3.1	Sufinansiranje izlaganja na privrednim manifestacijama od značaja za poljoprivredni sektor	9.947,75	9.947,75
	3.2	Podrška za nabavku i uspostavu informacionog sistema za uzgojno-selekcijски rad u stočarstvu	0,00	0,00
	3.3	Izrada Programa uzgoja autohtonih salmonidnih vrsta ribe	0,00	0,00
	4.1.	Sufinansiranje troškova realizacije aktivnosti zadruга	65.000,00	50.304,30
	4.2.	Sufinansiranje troškova realizacije aktivnosti udruženja		7.807,60
	4.3.	Sufinansiranje troškova realizacije aktivnosti saveza		6.887,94
	5.1.	Sufinansiranje uvođenja i certifikacija standarda u poljoprivredi i prehrambenoj industriji	46.732,05	46.733,05
		UKUPNO E	247.133,11	247.133,95
Sudske presude i rješenja po žalbama				
F		Vrsta podrške	Planirano prema Programu	Obradeno u KM
	1.	Novčane podrške - ostvareno pravo u ponovljenim postupcima provedenim po pravomoćnim sudskim presudama iz prethodnih godina i pravosnažnim rješenjima u drugostepenom postupku po žalbama	450.000,00	395.920,71
		UKUPNO F	450.000,00	395.920,71

Tabela 39. Pregled poticaja po Modelu ostalih vrsta podrški po kantonima u 2019. godini

VRSTA PODRŠKE	BPK	K10	HNK	KS	PK	SBK	TK	USK	ZDK	ZHK	UKUPNO
Ostale novčane podrške	6.206,24	0,00	7.819,87	76.906,30	46.751,55	3.039,55	47.340,37	40.758,09	15.625,78	2.686,20	247.133,95

GRAFIKON 59. RASPODJELA ODOBRENIH OSTALIH NOVČANIH PODRŠKI PO KANTONIMA U 2019.G.

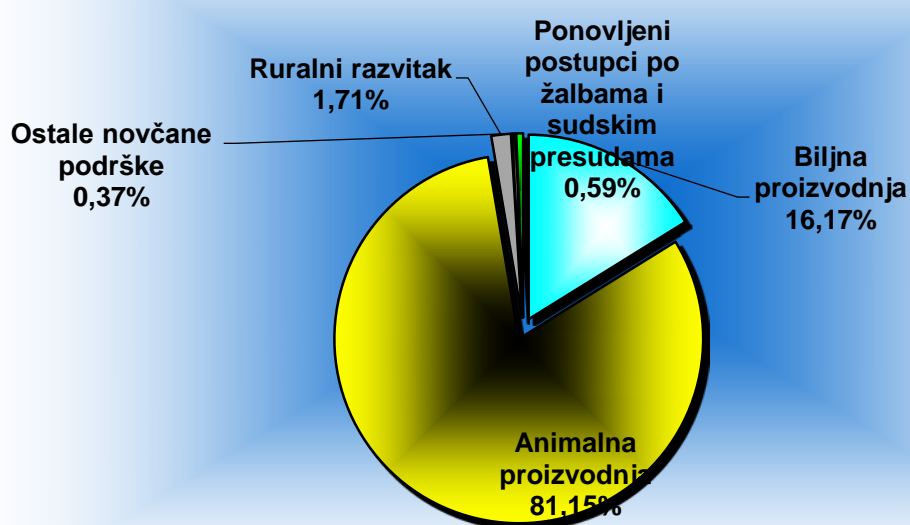
VIII. PREGLED UKUPNO ODOBRENIH I ISPLAĆENIH NOVČANIH PODRŠKI IZ PROGRAMA U 2019. GODINI

U 2019. godini usvojena je Odluka o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2019. godinu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva („Službene novine Federacije BiH“, br. 37/19 i 97/19) ukupne vrijednosti **68.700.000,00 KM**, od čega je realizovano **66.612.945,54 KM** odnosno **96,96%**.

Tabela 40. Struktura odobrenih i isplaćenih novčanih podrški u 2019.g.

Odobrene podrške za 2019.g.	Iznos	Učešće %
Biljna proizvodnja	10.770.731,68	16,17%
Animalna proizvodnja	54.057.935,69	81,15%
Ruralni razvitak	1.141.223,51	1,71%
Ostale novčane podrške	247.133,95	0,37%
Ponovljeni postupci po žalbama i sudskim presudama	395.920,71	0,59%
UKUPNO	66.612.945,54	100,00%

Grafikon 60. Struktura odobrenih i isplaćenih novčanih podrški u 2019.g.

IX. KONTROLE NOVČANIH PODRŠKI U 2019. GODINI

U 2019. godini intenziviran je broj zahtjeva za kontrole prema nadležnim kantonalnim upravama za inspekcijske poslove, Federalnoj upravi za inspekcijske poslove kao i kontrole Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Federalna uprava za inspekcijske poslove i nadležne kantonalne uprave za inspekcijske poslove su izvršile nadzor kod 1.622 klijenata po modelu poticaja proizvodnji u 2019. godini, gdje je konstatirano da 187 klijenata ne ispunjavaju propisane uslove.

Timovi za kontrolu Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva izvršili su kontrolu na terenu svih odobrenih zahtjeva za model ruralnog razvoja (235), kao i kontrolu na terenu 11 zahtjeva po modelu ostalih vrsta novčanih podrški, te je ukupno konstatirano da 3 klijenta ne ispunjavaju uslove.

Ovo Ministarstvo informiralo je Vladu Federacije BiH o procesu kontrola nerealiziranih zahtjeva novčanih podrški iz prethodnih perioda, na osnovu koje je donesen Zaključak Vlade Federacije BiH V. broj: 639/19 od 30.05.2019. godine kojim je zaduženo ovo Ministarstvo da izradi spiskove klijenta za koje je potrebna dodatna kontrola i nadzor za realizaciju podrške, a da Federalna uprava za inspekcijske poslove u suradnji sa kantonalnim poljoprivrednim inspekcijama organiziraju i provedu dodatnu kontrolu i nadzor. Ministarstvo je također utvrdilo spiskove i dostavilo nadležnim inspekcijskim organima, na koje je uvršteno 2.863 klijenata, kod kojih je potrebno izvršiti dodatnu kontrolu i nadzor u realizaciji novčanih podrški po modelu poticanja proizvodnji, i to za klijente koji su podnijeli zahtjeve za: uzgoj rasplodne stoke-ovce 2017. godine; uzgoj rasplodne stoke-ovce 2018. godina, za proizvodnju kravljeg mlijeka 2018. godine i za ostale proizvodnje za koje je utvrđeno da klijenti nemaju kontinuitet proizvodnje.

Od ovog ukupnog broja nadzora, u skladu sa Zaključkom Vlade Federacije BiH, broj: 639/19 od 30.05.2019. godine, zatraženo je od FUZIP-a da se kod 721 klijenta izvrši dodatna kontrola i nadzor u realizaciji naprijed navedenih mjera podrške po modelu poticanja proizvodnji, a ista je izvršena kod 172 klijenata, od čega je kod 42 utvrđeno da ne ispunjavaju uslove za podršku.

Također, od ovog ukupnog broja nadzora, a u skladu sa Zaključkom Vlade Federacije BiH, broj: V.639/19 od 30.05.2019. godine, zatraženo je od nadležnih kantonalnih inspekcija da se kod 2.142 klijenta izvrši dodatna kontrola i nadzor u realizaciji mjera podrške po modelu poticanja proizvodnji, a izvršena je kod 623 klijenata, od čega je kod 100 utvrđeno da ne ispunjavaju uslove za podršku.

U skladu sa gore navedenom Informacijom i Zaključkom Vlade FBiH, klijenti kod kojih nije izvršen nadzor, obrada i isplata zahtjeva koji ispunjavaju uslove, vrši se po dospijeću zapisnika nadležnih inspekcija, u skladu sa Odlukom o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Službene novine Federacije BiH br. 14/20).

Ukupan iznos nerealiziranih zahtjeva na dan 31.12.2019. iznosio je 2.414.581,96 KM, od čega je za 2.238.637,50 KM upućen zahtjev za inspeksijskim nadzorom u skladu sa gore navedenom Informacijom i Zaključkom Vlade FBiH, dok je za zahtjeve u iznosu od 175.944,46 KM (74 zahtjeva), iz prethodnih razdoblja, obustavljen postupak do rješavanja prethodnog pitanja (sudski postupci).

X. REGISTAR POLJOPRIVREDNIH GAZDINSTAVA I REGISTAR KLIJENATA

U Registru poljoprivrednih gazdinstava (RPG) i Registru klijenata (RK) Federacije Bosne i Hercegovine do 07.12.2019. godine ukupno je bilo registrovano 80.642 poljoprivrednih gazdinstava.

Od ukupnog broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava (80.642) registrovano je 76.529 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava i 4.113 pravnih subjekata i obrta.

Ukupno je evidentirano 145.936 članova u porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima i 22.194 zaposlenih u pravnim subjektima i obrtima.

U periodu od 01.01.2019.g. do 31.12.2019. g. u Registru poljoprivrednih gazdinstava i klijenata Federacije BiH registrovano je 325 novih gazdinstava sa statusom obrtnika i 46 novih gazdinstava sa statusom privrednog društva.

Ukupna površina obradivog poljoprivrednog zemljišta evidentirana u Registru poljoprivrednih gazdinstava i klijenata u Federaciji iz RPG i RK iznosi 115.350,34 ha.

Registracija poljoprivrednih gazdinstava i klijenata, te ažuriranje podataka za poljoprivredna gazdinstva provodi se u 79 općina u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Tabela 41. Pregled upisanih klijenata u RPG i RK po kantonima u 2019. godini

Regija	Ukupan broj registrovanih PG	Ukupna površina gazd. [ha]	Broj registrovanih PPG	Broj registrovanih PG-PS	Broj članova PPG	Broj zaposlenih na PG-PS
Bosansko-podrinjski kanton	1.526	1.808,75	1.357	169	2.644	210
Hercegovačko-neretvanski kanton	5.668	10.456,67	5.431	237	10.717	2.405
Kanton 10	3.424	15.176,09	3.152	272	6.520	663
Kanton Sarajevo	4.643	4.497,33	4.197	446	7.673	2.928
Posavski kanton	2.618	11.050,08	2.486	132	3.851	385
Srednjobosanski kanton	13.322	10.848,20	12.857	465	26.233	4.342
Tuzlanski kanton	17.794	20.814,74	17.063	731	28.509	6.364
Unsko-Sanski kanton	12.055	23.760,16	11.398	657	25.709	1.162
Zapadno-hercegovački kanton	2.977	3.305,52	2.803	174	5.864	1.058
Zeničko-dobojski kanton	16.615	13.632,79	15.785	830	28.216	2.677
FBiH	80.642	115.350,34	76.529	4.113	145.936	22.194

XI. PREPORUKE

1. Planirati budžetska sredstva za poljoprivredu i prehrambenu industriju u skladu sa članom 3. stav (2) Zakona o novčanim podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju („Službene novine Federacije BiH“, br. 42/10 i 99/19) u iznosu od 3-6% poreznih i neporeznih prihoda i ukupnih prihoda koji ne obuhvataju doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, Budžeta Federacije BiH, kao i Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine za period 2015.-2019.god. (Zaključcima Vlade Federacije Bosne i Hercegovine V. broj: 1389/2019. od 05.12.2019. godine, Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH broj: 01-02-2365/19 od 18.12.2019. godine i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH broj: 02-02-2365/19 od 19.12.2019. godine).
2. Ubrzati donošenje zakonskih i podzakonskih propisa, te izmjena i dopuna postojeće zakonske regulative iz oblasti poljoprivrede, što bi doprinijelo bržoj realizaciji poljoprivredne politike i stvaranju povoljnijeg ambijenta za razvoj poljoprivredne proizvodnje u Federaciji BiH.
3. Obezbijediti sve potrebne preduslove za provođenje uzgojno-seleksijskog rada u stočarstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine kroz hitnu uspostavu Informacijskog sistema za uzgojno-seleksijski rad u stočarstvu u Federaciji BiH (nabavka softvera i hardvera, potrebne opreme i jačanje administrativnih kapaciteta u ovoj oblasti).
4. U cilju podizanja konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora u Federaciji BiH potrebno je da Vlada Federacije BiH osigura jednostavniji pristup kreditima za poljoprivrednike i preduzetnike, pogotovo one iz ruralnog područja, s posebnim osvrtnom na Razvojnu banku Federacije BiH.
5. Obezbijediti novčana sredstva za izradu softverskog rješenja za uspostavu i vođenje Vinogradarskog i vinarskog registra u skladu sa Zakonom o vinu i Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja Vinogradarskog i vinarskog registra.
6. U skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i u skladu sa visinom odobrenih sredstava u Budžetu Federacije BiH omogućiti upošljavanje novih službenika u Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i/ili omogućiti internim premještanjem u okviru organa državne službe veću i bolju kadrovsku popunjenost radi potpunog i blagovremenog izvršavanja tekućih zadataka ministarstva i ispunjavanja obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP-a), te drugih redovnih obaveza Ministarstva (izrada propisa, obrada zahtjeva novčanih podrški, jačanje interne revizije i kontrole novčanih podrški na terenu, bolje informatičko uvezivanje i praćenje poslova iz nadležnosti Ministarstva i sl.)
7. Nastaviti sa aktivnostima koje se odnose na korištenje poljoprivrednog zemljišta u skladu sa Zakonom o poljoprivrednom zemljištu („Službene novine Federacije BiH“ broj: 52/2009), a koji se tiče prometa, korištenja, raspolaganja i zaštite državnog poljoprivrednog zemljišta kao jednog od najvećih prirodnih bogatstava i dobra od općeg interesa za Federaciju BiH.
8. Staviti u funkciju nekorišteno poljoprivredno zemljište u cilju povećanja poljoprivredne proizvodnje i povećanja zaposlenosti, te uspostava i vođenje informacijskog sistema o poljoprivrednom zemljištu u cilju njegove zaštite.
9. Zadužuju se kantonalna ministarstva nadležna za poslove poljoprivrede da u okviru svoje nadležnosti iniciraju donošenje karti upotrebne vrijednosti i

programa gospodarenja državnim poljoprivrednim zemljištem za sve one općine koje to još uvijek nisu učinile.

10. Inicirati aktivniju ulogu Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine na realizaciji aktivnosti iz njihove nadležnosti, i to: izrada i usvajanje novih Zakona o hrani BiH, Zakona o veterinarstvu BiH, Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, Zakona o vinu BiH, Zakona o organskoj poljoprivrednoj proizvodnji BiH, stvaranje uslova za povlačenje IPARD sredstava kroz uspostavljanje Agencije za plaćanja, unapređenje poljoprivredne statistike i informacionog sistema (uspostavu dijelova budućeg IACS sistema u BiH uspostavom Sistema računovodstva na farmama (FADN), Informacionog sistema o zemljišnim parcelama (LPIS) i Poljoprivrednog tržišnog informativnog sistema (PTIS) sa centralnom reprodukcijom podataka na državnom nivou), usklađivanje sistema zemljišnih registara i unapređenje procesa upravljanja zemljištem, pokrenuti potrebne aktivnosti oko provođenja poljoprivrednog popisa u BiH radi dobivanja preciznog uvida u stanje poljoprivrede u BiH; uspostavljanje operative strukture za korištenje predpristupnih fondova EU, kao i da se u Bosni i Hercegovini pokrene postupak dodjele koncesije prema čl.1. i 4. Zakona o koncesijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 32/02) za obavljanje djelatnosti sakupljanja i zbrinjavanja nusproizvoda i otpada životinjskog porijekla kako bi se izgradilo postrojenje za obradu nusproizvoda kategorije 1 i 2, kategorije 3, kao i za druge oblike prerade i organizirala mreža sakupljanja nusproizvoda životinjskog porijekla radi zaštite zdravlja ljudi i životinja, zaštite okoline i stvaranja uslova za sticanje statusa Bosne i Hercegovine kao slobodne od zaraznih bolesti životinja, kao preduslova za trgovinu životinjama i proizvodima životinjskog porijekla.

Sarajevo, 2020. godine